

**Notitie : Quickscan flora en fauna ‘Boven Heide’
te Wolfheze**

Datum : 14 maart 2018
Opdrachtgever : Van Wanrooij Projectontwikkeling B.V.
Projectnummer : 211x09646
Opgesteld door : ir. M.J.I.C. van de Schoot
Interne controle: : ing. M. Koen

Voor alle ruimtelijke ontwikkelingen geldt dat deze in overeenstemming met de nationale natuurwetgeving en het provinciale natuurbeleid moeten worden uitgevoerd. In het kader van bestemmingsplan ‘Boven Heide’ ten behoeve van de realisatie van 50 woningen in het westen van Wolfheze, is door middel van een verkennend flora- en faunaonderzoek (quickscan) een beoordeling gemaakt van de mogelijke effecten die het plan kan hebben op beschermde natuurwaarden. Hierdoor wordt duidelijk of het plan in overeenstemming is met de natuurwetgeving.

De bescherming van de natuur is per 1 januari 2017 in Nederland vastgelegd in de Wet natuurbescherming (Wnb). Deze wet vormt voor wat betreft soortenbescherming en gebiedsbescherming een uitwerking van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Omtrent houtopstanden is de voormalige nationale Boswet eveneens in de Wet natuurbescherming opgenomen. Daarnaast vindt beleidsmatige gebiedsbescherming plaats door middel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), de voormalige Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Werkwijze quickscan flora en fauna

In de quickscan zijn de gevolgen van de ruimtelijke ingreep afgezet tegen de aanwezige natuurwaarden vanuit de Wet Natuurbescherming en planologisch beschermde natuurwaarden. Deze werkwijze vloeit voort uit de brochure ‘Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen’ van het Ministerie van Economische Zaken van december 2016.

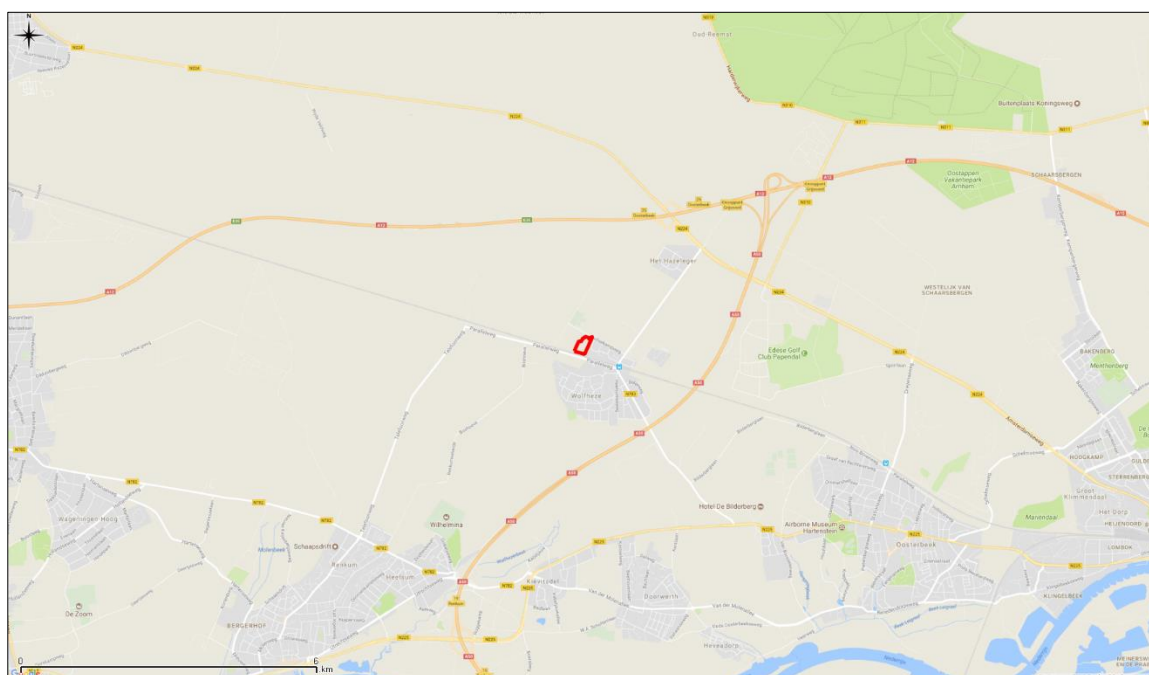
Om een beeld te krijgen van de natuurwaarden is op 7 maart 2018 van circa 16:00 – 17:00 door een ecooloog van BRO¹ een verkennend veldbezoek gebracht aan het plangebied en de directe omgeving hiervan. De weersomstandigheden betroffen: circa 9°C, windkracht 2 uit het zuiden en het was vrijwel geheel bewolkt met zeer lichte neerslag. Tijdens het veldbezoek is gelet op de potentiële aanwezigheid van beschermde soorten op basis van het aanwezige habitat en nest/verblijfsmogelijkheden. Daarnaast is aan de hand van verspreidingsatlassen, andere standaardwerken en op basis van ‘expert judgement’

¹ BRO is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus en heeft als doel kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging. Onze werkzaamheden voeren wij dan ook uit volgens de door het NGB vastgestelde gedragscode (versie juni 2008, aangevuld in februari 2010). De medewerkers binnen de discipline ecologie voldoen aan de door het Ministerie van EZ genoemde voorwaarden voor ter zake deskundigen op het gebied van ecologisch onderzoek.

nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten er voor kunnen komen binnen en nabij het plangebied en zijn omtrent gebiedsbescherming gegevens van de provincie Gelderland geraadpleegd. Actuele verspreidingsgegevens van flora en fauna zijn uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) opgevraagd middels de quickscanhulp. Aan de hand van het verkennende onderzoek is vervolgens beoordeeld welke beschermde soorten daadwerkelijk voor (kunnen) komen binnen het plangebied en is er vervolgens een inschatting gemaakt van de effecten van de ruimtelijke ontwikkeling op beschermde natuurwaarden.

Planbeschrijving

Het plangebied is gelegen in het westen van Wolfheze, een dorp in de gemeente Renkum. Het ligt tegen de spoorlijn Ede-Arnhem aan en circa 1,5 km ten westen van de A50. In figuur 1 is de topografische ligging van het plangebied weergegeven.

Figuur 1. Topografische kaart ligging van het plangebied (1:50.000)

Huidige situatie

Het plangebied bestaat momenteel grotendeels uit verharding, resterend van de voormalige houtzagerij die hier voorheen stond. In het noorden van het plangebied ligt een droogstaande wadi van circa 2 meter diep. In het noordoosten staan enkele vrij oude eiken. Ten oosten ligt een woonwijk, ten zuidoosten ligt hiertussen een stukje eiken- en beukenbos. Aan Zuidzijde van de locatie ligt een dubbele bomenrij van jonge haagbeuk. Hierachter ligt het spoor, met daarvoor een pad en een struweel ter afscheiding. Ten westen en verder ten noorden ligt akkerland.

In figuur 2 is een luchtfoto van het plangebied en de directe omgeving weergegeven. De figuren 3 t/m 12 geven een impressie van het plangebied, middels foto's die zijn genomen tijdens het verkennende veldbezoek.

Toekomstige situatie

Opdrachtgever is voornemens in het plangebied 50 woningen te realiseren (figuur 13). Er worden in de huidige plannen 4 bomen gekapt, en mogelijk twee ten oosten van het plangebied indien hier een calamiteitenroute gerealiseerd gaat worden (figuur 2). Daarnaast wordt er langs de west- en noordzijde van het plangebied een ecologische zone van 5 meter breed gerealiseerd.

Figuur 2. Luchtfoto van het plangebied en de directe omgeving

Figuur 3. Inrit plangebied

Figuur 4. Plangebied vanuit noordoosten

Figuur 7. Plangebied vanuit zuidoosten

Figuur 8. Plangebied vanuit zuidwesten

Figuur 9. Wal in noorden plangebied

Figuur 10. Wadi in noorden plangebied

Figuur 11. Bosschage ten zuidoosten van plangebied

Figuur 12. Dubbele jonge bomenrij in zuiden plangebied

Toetsing gebiedsbescherming

Wettelijke gebiedsbescherming

De Wet natuurbescherming, heeft voor wat betreft gebiedsbescherming, betrekking op de Europees beschermde Natura 2000-gebieden. De Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden worden in Nederland gecombineerd als Natura 2000-gebieden aangewezen. Als er naar aanleiding van projecten, plannen en activiteiten mogelijkerwijs significante effecten optreden, dienen deze vooraf in kaart gebracht en beoordeeld te worden. Projecten, plannen en activiteiten die mogelijk een negatief effect hebben op de beschermde natuur in een Natura 2000-gebied zijn vergunningsplichtig.

Het plangebied is niet gelegen binnen de grenzen van een gebied dat aangewezen is als Natura 2000-gebied. Het meest nabijgelegen Natura 2000-gebied, “Veluwe”, bevindt zich op circa 250 meter afstand ten westen van het projectgebied (zie figuur 14). Indien er sprake zou zijn van een effect, betreft dit een extern effect, zoals toename van geluid, licht of depositie van stikstof. Gezien de afstand tot het plangebied, en de aanwezigheid van de groene strook die aan de westzijde aanwezig is zijn externe effecten als licht en geluid uitgesloten. Daar de voorgenomen ontwikkeling de realisatie van 50 woningen betreft is een toename aan verkeersbewegingen en andere bronnen van stikstof te verwachten. Een significante toename van stikstofdepositie op een Natura 2000-gebied is daarmee niet op voorhand uit te sluiten. Geadviseerd wordt een enkelvoudige AERIUS-berekening uit te laten voeren om de effecten van het toenemende aantal stikstofbronnen op de relevante PAS-gebieden te toetsen. Hieruit zal blijken of er bij de voorgenomen ontwikkeling een significante toename van de stikstofpositie op een Natura 2000-gebied wordt veroorzaakt en of een vervolgetraject noodzakelijk wordt geacht. Een vervolgetraject is van toepassing als de toename op een Natura 2000-gebied meer dan 0,05 mol/ha/jaar bedraagt.

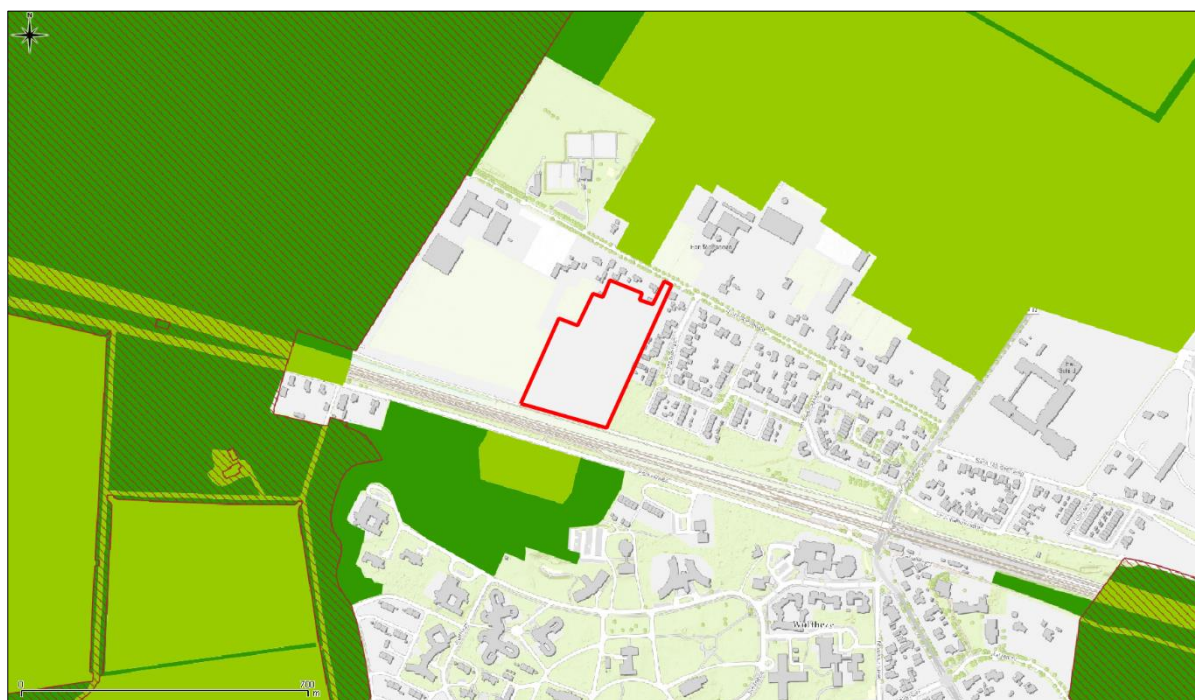
Gebiedsbescherming vanuit provinciaal beleid

Conform artikel 1.12 van de Wet natuurbescherming dragen gedeputeerde staten in hun provincie zorg voor de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend landelijk ecologisch netwerk, genaamd ‘Natuurnetwerk Nederland’. Zij wijzen daartoe in hun provincie gebieden aan die tot dit netwerk behoren. Het Natuurnetwerk Nederland (voorheen: Ecologische Hoofdstructuur (EHS)) is een samenhangend netwerk van bestaande en te ontwikkelen natuurgebieden. De planologische begrenzing en beschermingsregimes van het Natuurnetwerk loopt via het traject van de provinciale ruimtelijke structuurvisies en verordeningen. De provinciale groenstructuur van Gelderland is vastgelegd in de Omgevingsvisie Gelderland, bestaande uit het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en Groene Ontwikkelingszone (GO).

Het Gelders Natuurnetwerk bestaat uit alle terreinen met een natuurbestemming binnen de voormalige EHS en bevat tevens een zoekgebied van 7.300 ha voor de te realiseren 5.300 ha nieuwe natuur. Activiteiten in deze gebieden zijn alleen toegestaan als ze geen negatieve effecten hebben op de kernkwaliteiten en ontwikkelingsdoelen of als deze kunnen worden tegengegaan met mitigerende maatregelen. De Groene Ontwikkelingszone bestaat uit terreinen met een andere bestemming dan natuur die ruimtelijk vervlochten is met het Gelders Natuurnetwerk. Het gaat vooral om landbouwgrond, maar ook

om terreinen voor verblijfs- en dagrecreatie, infrastructuur, woningen en bedrijven. Ook weidevogelgebieden en Ganzenoerageergebieden maken deel uit van de Groene Ontwikkelingszone. Deze liggen niet in het Gelders Natuurnetwerk.

Het plangebied is niet gelegen binnen het GNN of de GO (zie figuur 14). De dichtstbijzijnde GNN is circa 50 meter ten zuiden van het plangebied gelegen, aan de overzijde van de spoorweg. Gezien de aard van de voorgenomen plannen en de barrièrewerking van het spoor zullen de kernkwaliteiten en ontwikkelingsdoelen van het GNN/GO redelijkerwijs niet worden aangetast. Vervolgonderzoek in het kader van het GNN/GO wordt dan ook niet noodzakelijk geacht.

Figuur 14. Ligging GNN (donkergroen), GO (lichtgroen) en Natura 2000-gebieden (rood gearceerd) ten opzichte van perceel plangebied (rood omlijnd)

Toetsing beschermde houtopstanden

De bescherming van houtopstanden, conform de Wet natuurbescherming, heeft betrekking op alle zelfstandige eenheden van bomen, boomvormers of struiken van een oppervlakte van minimaal tien are of een rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat, gelegen buiten de bebouwde kom. Wanneer houtopstanden worden geveld, niet vallende onder artikel 4.1 van de Wet natuurbescherming, geldt een meldingsplicht bij Gedeputeerde Staten van desbetreffende provincie (artikel 4.2 Wnb). Indien er geen bezwaar is om de houtopstanden te kappen, verplicht artikel 4.2 van de Wet natuurbescherming om binnen 3 jaar na het vellen of tenietgaan van de houtopstand op dezelfde grond houtopstanden opnieuw aan te planten. Er geldt een algehele vrijstelling van de herplantplicht voor houtopstanden die gekapt worden in het kader van natuurbeheer en natuurbehoud.

Aangezien het plangebied binnen de bebouwde kom boswet ligt is toetsing aan het onderdeel houtopstanden conform de Wet natuurbescherming bij dit plan niet aan de orde.

Toetsing soortenbescherming

De Wet natuurbescherming heeft, voor wat betreft soortenbescherming, betrekking op alle in Nederland in het wild voorkomende zoogdieren, (trek)vogels, reptielen en amfibieën, een aantal vissen, libellen en vlinders, enkele bijzondere en min of meer zeldzame ongewervelde diersoorten en een aantal vaatplanten. De beschermde soorten zijn ingedeeld in drie categorieën:

- Nationaal beschermde soorten (artikel 3.10 Wet Natuurbescherming)
- Europees beschermde soorten (artikel 3.5 Wet Natuurbescherming)
- Vogels (artikel 3.1 Wet Natuurbescherming)

De Wet natuurbescherming regelt dat de provincie bevoegd gezag is en de lijst met te beschermen soorten kan aanpassen op de situatie in de provincie. De soortbescherming kan hierdoor per provincie verschillen. In het algemeen gelden voor alle drie de categorieën de zogenoemde verbodsregels. Een ontheffing hierop wordt voor de eerste categorie (art. 3.10 WNB) met een lichte toets verleend. Voor de tweede en derde categorie geldt een zware toetsing. Het verschil binnen provincies zit vooral in het aantal nationaal beschermde soorten met een vrijstelling bij onder meer ruimtelijke ontwikkelingen.

Voor alle soorten, dus ook voor de soorten die niet onder de aangewezen bescherming vallen, of die zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht, geldt de zogenaamde 'algemene zorgplicht' (art. 1.11 Wnb). Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan aanwezige soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet veront-rusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend.

Vanaf 1 januari 2017 moet, onder de Wet natuurbescherming, bij ruimtelijke ontwikkelingen naast de zorgplicht ook rekening gehouden worden met juridisch zwaarder beschermde soorten vanuit nationaal en Europees oogpunt. Beschermde soorten vanuit nationaal oogpunt betreffen soorten uit 'bijlage A en B' van de Wet natuurbescherming. Beschermde soorten vanuit Europees oogpunt betreffen soorten uit Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, de soorten uit Bijlage 1 en 2 Verdrag van Bern, en Bijlage 1 verdrag van Bonn, en alle in Europa inheemse vogels (Vogelrichtlijn).

Op de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' van het Ministerie van LNV (augustus 2009) wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën vogelnesten. Van de meeste vogelsoorten zijn de nesten uitsluitend beschermd wanneer deze tijdens de broed- en nestperiode in gebruik zijn. Het gaat om soorten die jaarlijks nieuwe nesten maken. Van een aantal soorten roofvogels en uilen, koloniebroeders en gebouw bewonende vogelsoorten ('categorie 1-4 soorten') zijn de nesten en de functionele leefomgeving jaarrond beschermend. Ten slotte is er een categorie nesten van vogelsoorten die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om, als die broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen ('categorie 5-soorten'). Vooralsnog is het uitgangspunt dat deze indeling gehandhaafd blijft, totdat de provincies deze hebben aangepast en vastgesteld.

Komen soorten van de hierboven genoemde beschermingsregimes voor, dan is de eerste vraag of de voorgenomen activiteit effecten heeft op de beschermde soorten. Treden er effecten op, dan dient er

gekeken te worden of er (provinciale) vrijstelling verleend kan worden (al dan niet door te werken volgens een goedgekeurde gedragscode), of dat er een alternatieve oplossing mogelijk is waardoor er geen negatief effect kan plaatsvinden. Indien dit niet mogelijk is, zal ontheffing aangevraagd moeten worden op basis van een geldig wettelijk belang, waarbij de gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten niet in het geding komt. De ontheffing kan dan onder voorwaarden worden verleend.

Voor een aantal algemene soorten is het toegestaan om deze zonder ontheffing te vangen en/of de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze soorten opzettelijk te beschadigen of te vernielen wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat. De vrijstelling is van kracht wanneer de handeling verband houdt met 1. de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, inclusief het daarop volgende gebruik van het gebied; 2. bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw; 3. bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer; 4. bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied.

Vogels

Op het terrein is geen bebouwing aanwezig. Hierdoor kunnen broedlocaties van soorten als kerkuil, huismus en gierzwaluw worden uitgesloten. In de opgaande beplanting binnen en rond het plangebied bevinden zich tevens geen jaarrond beschermde nesten van vogels als boomvalk, sperwer en buizerd. Wel kunnen hier mogelijk "algemene" soorten als merel, roodborst, heggenmus, zwartkop, winterkoning, boomkruiper en houtduif tot broeden komen. Het plangebied is wegens de verharding marginaal geschikt als jachtgebied voor roofvogels, zeker in vergelijking met de kwaliteit en kwantiteit van jachtgebied in het omliggende gebied.

Subconclusie

Bij uitvoering van de plannen gaan geen nestlocaties van soorten met een jaarrond beschermde status verloren. Bij het verwijderen van het opgaand groen kunnen wel nesten verloren gaan die niet jaarrond zijn beschermd. Voor de betreffende vogelsoorten geldt dat, indien het verwijderen van het opgaand groen buiten het broedseizoen wordt uitgevoerd, er geen overtredingen plaats zullen vinden met betrekking tot broedvogels. In de Wet natuurbescherming wordt geen vaste periode gehanteerd voor het broedseizoen. Globaal kan voor het broedseizoen de periode maart tot half augustus worden aangehouden. Geldend is echter de aanwezigheid van een broedgeval op het moment van ingrijpen. Bij twijfel over de aan/afwezigheid van een broedgeval (bijvoorbeeld van een doorbroeder als de houtduif) dient een controle hieromtrent zekerheid te bieden. De voorgenomen plannen zullen geen afname van essentieel broedhabitat veroorzaken van een vogelsoort, inbreuk op de gunstige staat van instandhouding van lokale populaties is dan ook uitgesloten.

Vleermuizen

Volgens verspreidingsgegevens van de Zoogdiervereniging is het plangebied gelegen in een deel van Nederland waar de volgende vleermuissoorten kunnen voorkomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis, franjestaart, bosvleermuis, tweekleurige vleermuis, meervleermuis en watervleermuis.

Er worden bij de uitvoer van de plannen enkele bomen gekapt. De te kappen bomen bevatten echter geen holtes, spleten of loshangend schors waar zich een verblijfplaats van een vleermuis zou kunnen bevinden. In het bosje ten zuidoosten van het plangebied zijn twee bomen met holtes aangetroffen waar mogelijk verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn. Deze blijven echter behouden. Er worden geen potentiële verblijfplaatsen verwijderd. Ook is er geen sprake van het aantasten van (essentieel) foerageergebied en/of vliegroutes, gezien er weinig opgaand groen verwijderd wordt, mits er geen verlichting uitschijnt of wordt gericht op het opgaande groen. Verlichting kan namelijk een verstorend effect hebben op zowel foerageer- als vliegroutefuncties.

Subconclusie

Er worden geen bomen met potentiële verblijfplaatsen gekapt. Bij uitvoering van de voorgenomen ontwikkeling is geen sprake van (potentiële) aantasting van vaste rust- of verblijfplaatsen, vliegroutes of foerageerhabitat voor vleermuizen. Wel dient licht gericht op het opgaand groen vermeden te worden.

Grondgebonden zoogdieren

Het plangebied vormt gezien de verharding matig geschikt habitat voor grondgebonden zoogdieren. Soorten als egel, huisspitsmuis, bosmuis, bunzing, haas, konijn, ree, rosse woelmuis, veldmuis, vos en wezel kunnen (incidenteel) in het plangebied worden waargenomen. In de omgeving is echter kwalitatief hoogwaardiger foerageergebied voor al deze soorten aanwezig. De ontwikkeling betreft dan ook geen afname van essentieel foerageergebied voor een van deze soorten. Daarbij geldt voor al deze soorten een provinciale vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling. In het kader van de zorgplicht is het echter wel noodzakelijk om tijdens de werkzaamheden voldoende zorg te dragen voor (incidenteel) aanwezige individuen, met name een relatief trage soort als de egel die onder dichte beplanting verscholen kan zitten. Dit houdt in dat al het redelijkerwijs mogelijke gedaan dient te worden om het doden van individuen te voorkomen. Dieren moeten de gelegenheid krijgen om het werkgebied zelfstandig en veilig te kunnen verlaten. Indien noodzakelijk dienen soorten zorgvuldig te worden verplaatst naar buiten het werkgebied.

Volgens de verspreidingsgegevens komen in de omgeving van het plangebied ook de niet vrijgestelde soorten boommarter, steenmarter, eekhoorn, wild zwijn en das voor. Het plangebied bevat geen potentiële verblijfplaatsen in de bomen voor boommarter en eekhoorn. Er zijn geen geschikte holtes of nesten in de bomen aangetroffen. Daarnaast zijn binnen het plangebied ook geen holtes of andere schuilgelegenheden aanwezig voor steenmarter. Er zijn geen holen of nesten in de grond of in de bomen aangetroffen die zouden kunnen dienen als schuil- of nestplaats voor deze soorten. Het terrein kan wel deel van het foerageergebied van de steenmarter uitmaken. Gezien het grootste deel verhard is en in de omgeving voldoende hoogwaardiger leefgebied aanwezig is, zal de voorgenomen ontwikkeling geen essentieel habitat vernietigen. Binnen of in de directe omgeving van het plangebied zijn tevens geen burchten, loop- of eetsporen, latrines of wissels aangetroffen die duiden op de aanwezigheid en/of het gebruik van het plangebied door de das. De aanwezigheid van andere strenger beschermde grondgebonden zoogdiersoorten zijn op basis van de verspreidingsgegevens en/of het ontbreken van geschikt habitat eveneens redelijkerwijs uitgesloten.

Subconclusie

Met de ontwikkeling binnen het plangebied gaat geen (essentieel) leefgebied van een grondgebonden zoogdiersoort verloren. Inbreuk op de gunstige staat van instandhouding van lokale populaties van soorten is niet aan de orde. In het kader van de zorgplicht is het echter wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor (incidenteel) aanwezige individuen.

Reptielen

Volgens verspreidingsgegevens van RAVON en de NDFF zijn in de omgeving van het plangebied waarnemingen bekend van de adder, ringslang, gladde slang, hazelworm, zandhagedis en levendbarende hagedis. Veel van deze waarnemingen hebben betrekking op de natuurgebieden in de buurt. Het is bekend dat levendbarende hagedis en zandhagedis veelvuldig langs de spoorlijn iets naar het westen voorkomen. Het is daarmee niet uitgesloten dat deze soorten binnen het plangebied voorkomen. Met name de zandwal in het noorden welke verwijderd wordt, en het dichtere groen met open plekken biedt geschikte verblijfplaatsen. Hier zou een kleine populatie van een van deze soorten aanwezig kunnen zijn. Een soort als ringslang zou hier incidenteel kunnen worden waargenomen, maar voor een vaste populatie is dit gebiedje te kleinschalig en biedt het geen optimaal habitat (gebrek aan oppervlaktewater).

Subconclusie

Negatieve effecten op zandhagedis en levendbarende hagedis zijn niet op voorhand uitgesloten. Geadviseerd wordt om middels nader veldonderzoek, conform de inventarisatieprotocollen van het Netwerk Groene Bureaus en RAVON, duidelijkheid te verkrijgen omtrent de aanwezigheid van deze soorten en het gebruik van het plangebied. Ook is het belangrijk dat de strook naast de spoorlijn geschikt blijft voor reptielen als verbindingszone.

Amfibieën

In de omgeving van het plangebied zijn algemene soorten bekend als bruine kikker, gewone pad, bastaardkikker en kleine watersalamander. Volgens de verspreidingsgegevens is binnen enkele kilometers van het plangebied ook de niet vrijgestelde rugstreeppad, poelkikker, heikikker, kamsalamander en alpenwatersalamander bekend. De wateropslag in het noorden van het plangebied stond ten tijde van de quickscan droog, terwijl het voorheen vrij regenachtig is geweest. Dit geeft aan dat hier waarschijnlijk het gehele jaar, behalve na zware regenbuien, geen water in aanwezig is. Het plangebied heeft zeer goed waterdoorlatende grond. Iets ten zuiden hiervan was wel op een deel van de verharding een ondiepe plas gevormd als gevolg van hevige regenbuien. Deze zal echter ook van tijdelijke aard zijn. Rugstreeppadden zijn hier, gezien de verharding, niet te verwachten. Deze soort heeft een zandige ondergrond nodig. Tijdens de werkzaamheden kunnen de condities wel geschikt worden voor rugstreeppad, waardoor deze pioniersoort het plangebied alsnog zou kunnen koloniseren.

Geschikt voortplantingswater is wel aanwezig richting het westen van het plangebied, in de vorm van enkele poelen binnen het Natura 2000-gebied. Deze liggen echter op voldoende afstand. Wel kan er mogelijk een algemene soort zich voortplanten in een vijver in een van de tuinen in de omgeving. Voor

deze soorten kan het bosje in het zuidoosten mogelijk als landhabitat fungeren, welke volledig behouden blijft.

Subconclusie

De voorgenomen plannen zullen geen afname van essentieel habitat van een amfibieënsoort veroorzaken, inbreuk op de gunstige staat van instandhouding van populaties is dan ook uitgesloten. In het kader van de algemene zorgplicht is het wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor eventueel passerende individuen. Ook dient, om kolonisatie door de rugstreeppad tijdens de werkzaamheden te voorkomen, in het voortplantingsseizoen (maart – september) de vorming van ondiepe plassen voor langere tijd (meer dan circa 2 weken), en in het najaar (september – december) de opslag van hopen zand voor langere tijd (meer dan circa 2 weken) te worden voorkomen.

Vissen

Vanwege het ontbreken van geschikt oppervlaktewater binnen het plangebied kan deze soortgroep buiten beschouwing worden gelaten.

Subconclusie

Negatieve effecten op beschermde vissen zijn op voorhand uitgesloten.

Ongewervelde diersoorten

In de ruime omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van bosparelmoervlinder, grote parelmoervlinder, sleedoornpage, aardbeivlinder, gentiaanblauwtje, kommavlinder en rivierrombout. Al deze soorten stellen echter zeer specifieke eisen aan hun habitat, wat in het plangebied niet aanwezig is. De meeste van deze soorten beperken zich tot de Hoge Veluwe. Gezien de verharding is binnen het plangebied ook weinig tot geen geschikt habitat voor deze soorten aanwezig. Aantasting van (deel)populaties van een beschermde libellen- of vlindersoort is met zekerheid niet aan de orde. De aanwezigheid van de overige beschermde ongewervelde soorten, zoals vliegend hert, Europese rivierkreeft en platte schijfhoren, is eveneens uitgesloten. Binnen het plangebied en in de omgeving is hiervoor geen geschikt habitat aanwezig.

Subconclusie

Negatieve effecten voor beschermde ongewervelde soorten zijn op voorhand uitgesloten.

Vaatplanten

In de directe omgeving van het plangebied zijn beschermde soorten bekend als kluwenklokje, dennenorchis, groot spiegelklokje, kleine schorseneer en zandwolfsmelk. Deze soorten stellen echter zeer specifieke eisen aan hun standplaatsen. Gezien de verharding en het aanwezige biotoop binnen het plangebied is de aanwezigheid van dergelijk beschermde vaatplanten redelijkerwijs uitgesloten.

Subconclusie

Negatieve effecten voor beschermde vaatplanten worden op voorhand uitgesloten.

Conclusie

Gelet op de potentiële ecologische waarden kan het voorgenomen plan in overeenstemming met de nationale natuurwetgeving en het provinciale natuurbeleid worden uitgevoerd, mits voorafgaand en tijdens het uitvoeren van de werkzaamheden het bepaalde in de Wet natuurbescherming, onderdeel soorten, in acht te worden genomen:

- Ten aanzien van levendbarende hagedis en zandhagedis dient nader (protocollair) onderzoek uit te wijzen of het te bebouwen terrein in gebruik is als leefgebied van een van deze soorten. Indien aanwezig dient mogelijk een ontheffing aangevraagd te worden alvorens met de werkzaamheden kan worden begonnen.
- Ten aanzien van broedvogels zonder jaarrond beschermde nesten dient, om overtreding op voorhand redelijkerwijs te voorkomen, het verwijderen van nestgelegenheid buiten het broedseizoen te worden uitgevoerd, of een controle moet de aanwezigheid van een broedgeval kunnen uitsluiten.
- Ten aanzien van vleermuizen dient licht gericht op het opgaand groen vermeden te worden.
- Ten behoeve van (incidenteel) aanwezige algemene soorten dient de zorgplicht in acht te worden genomen.

Daarnaast zal met betrekking tot het onderdeel Natura 2000, middels een enkelvoudige AERIUS-berekening, inzichtelijk moeten worden gemaakt of er sprake is van een significantie toename van de stikstofdepositie ter plaatse van Natura 2000-gebieden. Vervolgonderzoek ten behoeve van het GNN/GO en/of toetsing aan het onderdeel houtopstanden (voormalige Boswet) is bij dit plan verder niet aan de orde.

Aanbevelingen

De ligging en omgeving van het plangebied lenen zich uitstekend voor het geschikt maken van de te bouwen woningen voor huismussen, gierzwaluwen en/of vleermuizen. Met een geringe inspanning, bijvoorbeeld door het inbouwen van neststenen, het plaatsen of inbouwen van vleermuiskasten en/of de dakranden/spouwmuur toegankelijk te maken, kan de nieuwbouw gaan fungeren als vaste rust- en verblijfplaats voor deze soorten. Gelet op het steeds verder verdwijnen van broed- en verblijfsgelegenheid kunnen relatief eenvoudige maatregelen een positief effect hebben op de lokale populatie van een soort. Indien wenselijk geeft BRO graag passend advies omtrent de mogelijkheden hiertoe binnen het plangebied, waardoor er een nieuwe woonwijk kan ontstaan waar zowel mens als natuur profijt van heeft.

Samenvatting

In onderstaande tabel is samengevat of de voorgenomen ontwikkeling negatieve effecten kan hebben op beschermde soorten en/of gebieden, en wat de eventuele vervolgstappen zijn, zoals soortgericht nader onderzoek of vergunningtrajecten. In de tabel is tevens weergegeven of maatregelen noodzakelijk zijn om overtreding van de Wet natuurbescherming voor bepaalde soortgroepen te voorkomen.

Tabel I. Overzicht (potentiele) aanwezigheid beschermde soorten/gebieden en te nemen vervolgstappen

Soortgroep		Potentieel aanwezig	Sprake van verstoring	Vervolgtraject / maatregelen	Bijzonderheden / opmerkingen
Broedvogels	Algemeen	Ja	Mogelijk	Opgaand groen buiten broedseizoen verwijderen of controle vooraf	Globale broedseizoen loopt van maart tot half augustus
	Jaarrond beschermd	Nee	Nee	-	-
Vleermuizen	Verblijfplaatsen	Nee	Nee	-	-
	Foerageerhabitat	Ja	Nee	Licht gericht op opgaand groen vermijden	-
	Vliegroutes	Ja	Nee		-
Grondgebonden zoogdieren		Nee	Nee	-	-
Reptielen		Ja	Mogelijk	Vervolgonderzoek naar levendbarende hagedis en zandhagedis	Bij aanwezigheid dient mogelijk een ontheffing te worden aangevraagd
Amfibieën		Ja	Mogelijk	Kolonisatie door rugstreeppad voorkomen, Zorgplicht	Ondiepe plassen tijdens voortplanting, en opslag van zand in het najaar vermijden.
Vissen		Nee	Nee	-	-
Ongewervelden		Nee	Nee	-	-
Vaatplanten		Nee	Nee	-	-

Gebiedsbescherming	Afstand tot gebied	Sprake van aantasting	Vervolgtraject	Bijzonderheden / opmerkingen
Natura 2000	ca. 250 m	Mogelijk	AERIUS-berekening	Toetsing stikstofdepositie
Natuurnetwerk Nederland	ca. 50 m	Nee	-	Wezenlijke ecologische waarde en kenmerken blijven gelijk
Houtopstanden	-	Nee	-	Niet van toepassing

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

- Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (red.) 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden / European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Dietz C., O. von Helversen & D. Nill 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. De Fontein/Tirion Uitgevers, Utrecht.
- Limpens, H., J. Regelink & R. Koelman 2010. Vleermuizen en planologie. Zoogdierverseniging, Nijmegen.
- Ministerie van Economische Zaken 2016. Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt. Versie 1.3, december 2016. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nederlandse fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Algemene websites

- bij12.nl (kennisdocumenten van o.a. huismus, gierzwaluw en diverse vleermuissoorten)
- eis-nederland.nl (soortgegevens ongewervelden)
- floron.nl (soortgegevens planten)
- ravn.nl (soortgegevens amfibieën, reptielen en vissen)
- sovon.nl (soortgegevens vogels)
- synbiosys.alterra.nl/natura2000 (Natura 2000-gebieden)
- verspreidingsatlas.nl/planten (verspreidingsgegevens planten)
- vlinderstichting.nl (soortgegevens vlinders en libellen)
- wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2017-03-01 (wettekst Wet natuurbescherming)
- www.zoogdierverseniging.nl (soortgegevens zoogdieren)

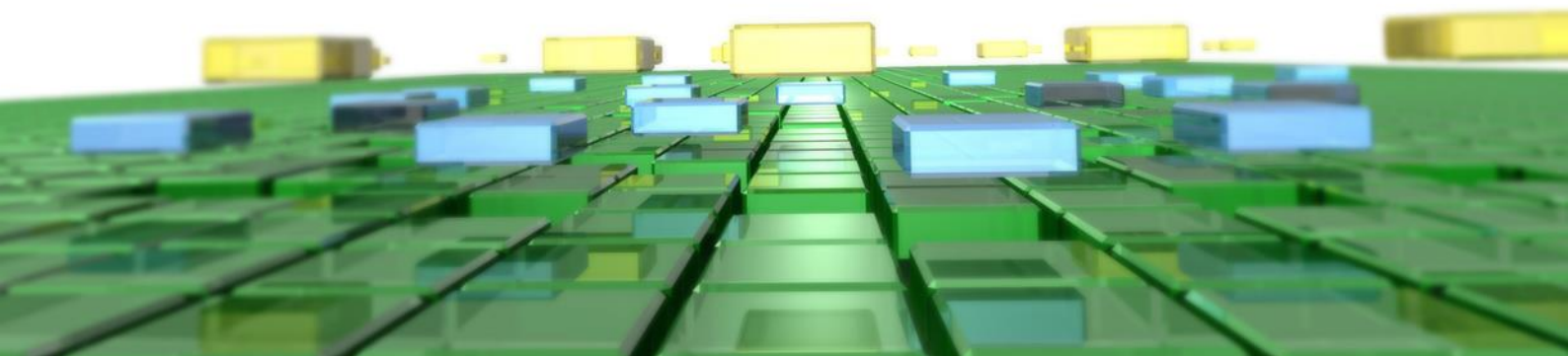
Provinciale website

- <https://www.gelderland.nl/Kaartenencijfers> (NNN en natuurbeheerplan Gelderland)

Nader ecologisch veldonderzoek levendbarende hagedis en zandhagedis – *Duitsekampweg, Wolfheze*

Gemeente Renkum

Conceptrapport

Nader ecologisch veldonderzoek levendbarende hagedis en zandhagedis – *Duitse-kampweg, Wolfheze*

Gemeente Renkum

Conceptrapport

Rapportnummer: 211X09646_1

Datum: 20 juni 2018

Contactpersoon opdrachtgever: Dhr. F. Kremer, Van Wanrooij Bouw & Ontwikkeling

Projectteam BRO¹: Marcel Koen, Martijn van de Schoot

Bron foto's kft: BRO, abstract; Böhringer Friedrich; Jelger Herder

¹ BRO is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus en heeft als doel kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging. Onze werkzaamheden voeren wij dan ook uit volgens de door het NGB vastgestelde gedragscode (versie juni 2008, aangevuld in februari 2010). De medewerkers binnen de discipline ecologie voldoen aan de door het Ministerie van EZ genoemde voorwaarden voor ter zake deskundigen op het gebied van ecologisch onderzoek. Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde protocollen en richtlijnen voor onderzoek. BRO accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het uitgevoerde onderzoek neemt.

BRO
Hoofdvestiging
Bosscheweg 107
5931 PK Boxtel
T +31 (0) 411 850 400
E info@bro.nl

BRO
Ruimte | om *in* te leven

Inhoudsopgave	pagina
1. INLEIDING	2
1.1 Aanleiding	2
1.2 Doel	2
2. PLANBESCHRIJVING	3
2.1 Huidige situatie	3
2.2 Voorgenomen werkzaamheden / ingrepen	6
3. WERKWIJZE	7
4. RESULTATEN	8
4.1 Levendbarende hagedis	8
4.2 Zandhagedis	8
4.3 Overige soorten	8
5. CONCLUSIE	10
6. GERAADPLEEGDE BRONNEN	11
7. VERKLARENDE WOORDENLIJST	12

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

Van Wanrooij - Van Schijndel Bouw- Ontwikkelingsmaatschappij B.V. is een projectontwikkelaar welke op een oud fabrieksterrein aan de Duitsekampweg 50 woningen wil realiseren. Tijdens een veldbezoek is geconstateerd dat het plangebied geschikt kan zijn voor levendbarende hagedis en zandhagedis, en dat een soort als ringslang hier incidenteel voor kan komen. Naar aanleiding hiervan is onderzoek gericht op levendbarende hagedis en zandhagedis uitgevoerd in het seizoen van 2018, om aanwezigheid van de betreffende soorten te kunnen identificeren. In dit rapport worden de resultaten van dit nader onderzoek gepresenteerd.

1.2 Doel

Dit onderzoek zal antwoord geven op de volgende vragen:

- Zijn er levendbarende hagedissen, zandhagedissen, of andere soorten reptielen aanwezig binnen het plangebied?
- Zijn er andere soorten reptielen aanwezig binnen het plangebied?
- Leiden de werkzaamheden tot verlies of verstoring van het habitat voor aanwezige soorten?
- Leiden de werkzaamheden tot overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming en is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk?

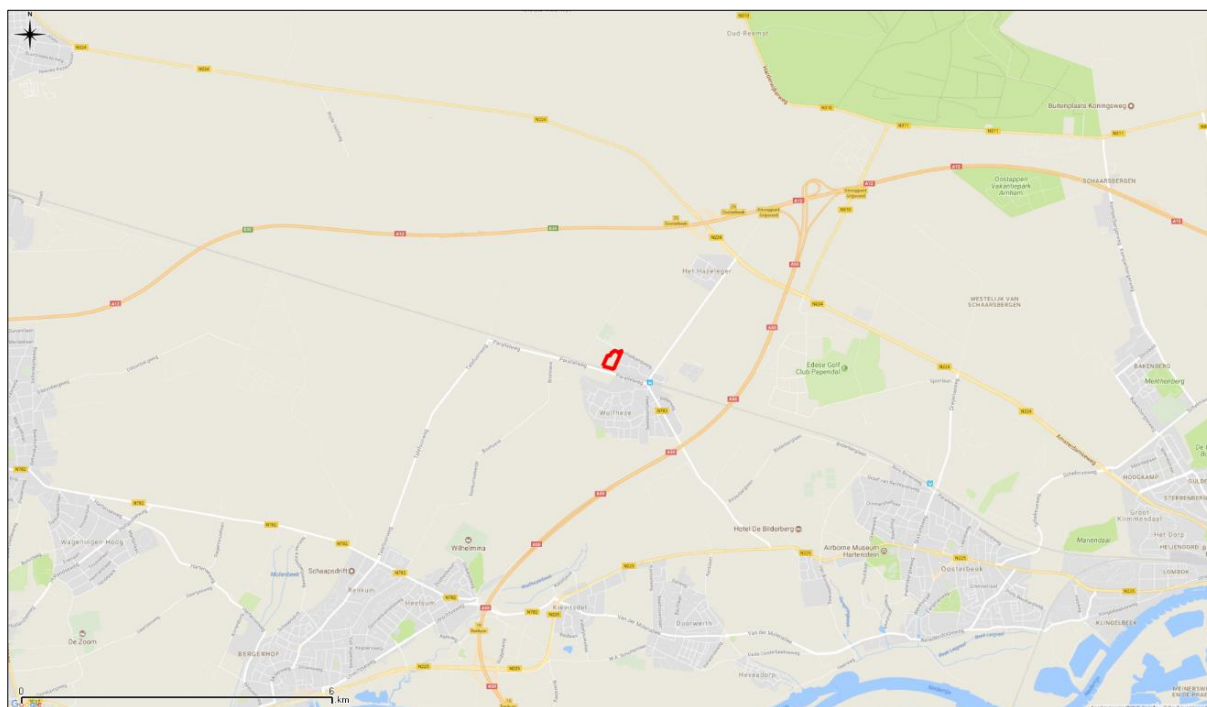
Indien bij aanwezigheid van beschermde soorten het treffen van maatregelen noodzakelijk is, omdat het huidige habitat komt te vervallen/wordt verstoord, dan zullen deze (mede ten behoeve van een mogelijke ontheffingsaanvraag) voldoende moeten worden onderbouwd middels een activiteitenplan/mitigatieplan, omdat met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid vast moet komen te staan dat de maatregelen ook daadwerkelijk de functie die het gebouw heeft voor de soort(en), doen behouden. Ook dient te worden getoetst of de huidige staat van instandhouding van de soort niet in het geding is. Dit zal in een later stadium worden uitgewerkt wanneer aspecten als de exacte werkzaamheden en planning bekend.

Ten behoeve van het eventueel indienen van een ontheffing aanvraag dienen ook aspecten als doel, (wettelijk) belang en alternatievenafweging. Ook deze aspecten zullen in een later stadium, indien van toepassing, worden uitgewerkt.

2. PLANBESCHRIJVING

2.1 Huidige situatie

Het plangebied is gelegen in het westen van Wolfheze, een dorp in de gemeente Renkum. Het ligt tegen de spoorlijn Ede-Arnhem aan en circa 1,5 km ten westen van de A50. In figuur 1 is de topografische ligging van het plangebied weergegeven.

Figuur 1. Topografische kaart ligging van het plangebied (1:50.000)

Huidige situatie

Het plangebied bestaat momenteel grotendeels uit verharding, resterend van de voormalige houtzagerij die hier voorheen stond. In het noorden van het plangebied ligt een droogstaande wadi van circa 2 meter diep. In het noordoosten staan enkele vrij oude eiken. Ten oosten ligt een woonwijk, ten zuidoosten ligt hier tussen een stukje eiken- en beukenbos. Aan Zuidzijde van de locatie ligt een dubbele boermenrij van jonge haagbeuk. Hierachter ligt het spoor, met daarvoor een pad en een struweel ter afscheiding. Ten westen en verder ten noorden ligt akkerland.

In figuur 2 is een luchtfoto van het plangebied en de directe omgeving weergegeven. De figuren 3 t/m 10 geven een impressie van het plangebied, middels foto's die zijn genomen tijdens het verkennende veldbezoek.

Figuur 2. Luchtfoto van het plangebied (rood omlijnd) en de directe omgeving, incl. locatie te kappen bomen (cirkels)

Figuur 3. Inrit plangebied

Figuur 4. Plangebied vanuit noordoosten

Figuur 5. Plangebied vanuit zuidoosten

Figuur 6. Plangebied vanuit zuidwesten

Figuur 7. Wal in noorden plangebied

Figuur 8. Wadi in noorden plangebied

Figuur 9. Bosschage ten zuidoosten van plangebied

Figuur 10. Dubbele jonge bomenrij in zuiden plangebied

2.2 Voorgenomen werkzaamheden / ingrepen

Opdrachtgever is voornemens in het plangebied 50 woningen te realiseren (zie figuur 13). Er worden in de huidige plannen 4 bomen gekapt, en mogelijk twee ten oosten van het plangebied indien hier een calamiteitenroute gerealiseerd gaat worden (zie figuur 2). Daarnaast wordt er langs de west- en noord-zijde van het plangebied een ecologische zone van 5 meter breed gerealiseerd.

Figuur 11. Toekomstige situatie plangebied

3. WERKWIJZE

Om de aanwezigheid van de zandhagedis, levendbarende hagedis, en eventueel andere reptielen-soorten te onderzoeken zijn 16 april 10 damwandplaten van 100x50cm verspreid over het plangebied op geschikte locaties geplaatst. Tijdens drie veldbezoeken is gezocht naar de aanwezigheid van de reptielen, waarbij ook de platen om zijn gedraaid (Tabel I). De onderzoeksinspanning is conform het-geen is gesteld in de soortenstandaard van de zandhagedis en levendbarende hagedis (Rijksdienst van Ondernemend Nederland, versie december 2014).

Afwezigheid van levendbarende hagedis is aangetoond, als er tijdens drie gerichte veldbezoeken in de maanden april en mei, of tijdens meer gerichte veldbezoeken in de periode juni t/m september geen aanwezigheid kan worden aangetoond.

Afwezigheid van zandhagedis is aangetoond, als er tijdens drie gerichte veldbezoeken in de periode 15 april tot en met 31 mei, of tijdens meer gerichte veldbezoeken in de periode juni t/m september geen aanwezigheid kan worden aangetoond.

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van levendbarende hagedis en zandhagedis gunstig. Tijdens de veldbezoeken was de temperatuur tussen 12 °C en 20°C. De windsnelheid lag beneden de 5 beaufort, het was niet geheel bewolkt en er was geen sprake van neerslag (zie tabel I).

Tabel I. Bezoeken inventarisaties

Datum	Type onderzoek	Tijdsduur onderzoek	Weer	Temp.
16-04-2018	Platen leggen	-		
18-05-2018	Route lopen en platen draaien	13.00-14.30	Wind gemiddeld 2 Bft Vrijwel geheel bewolkt Geen neerslag	13-15°C
24-05-2018	Route lopen en platen draaien	09.30-11.00	Wind gemiddeld 3 Bft Vrijwel Geheel bewolkt Geen neerslag	17-20 °C
31-05-2018	Route lopen en platen draaien	08.00-9.30	Wind gemiddeld 2 Bft Zwaar bewolkt Geen neerslag	18-20°C

4. RESULTATEN

4.1 Levendbarende hagedis

Binnen het plangebied zijn tijdens de veldbezoeken geen waarnemingen gedaan van de levendbarende hagedis. De aanwezigheid van deze soort is daarmee met voldoende zekerheid uit te sluiten.

4.2 Zandhagedis

Tijdens alle 3 de veldbezoeken zijn 7 waarnemingen gedaan van de zandhagedis (zie figuur 12). De meeste waarnemingen waren van jonge en halfvolwassen individuen, zowel mannetjes als vrouwtjes. Enkel twee individuen oogden volwassen, deze zijn centraal in het plangebied waargenomen, echter waren deze waarschijnlijk ook niet geheel volgroeid. Er zijn zowel waarnemingen onder platen als op zicht gedaan. Waarnemingen vonden plaats in (zwaar) begrasde locaties, en vrij kale locaties met veel braam (zie figuur 13 en 14).

4.3 Overige soorten

Tijdens de veldbezoeken is tevens gelet op overige reptielen. Tijdens het laatste veldbezoek zijn onder twee verschillende platen hazelworm en ringslang waargenomen (zie figuur 14). Het betrof in beide gevallen zeer jonge individuen (zie figuur 17 en 18).

Figuur 12. Locaties platen (blauw) en waarnemingen zandhagedis (groen), hazelworm (paars) en ringslang (rood)

Figuur 13. Man en vrouw zandhagedis volwassen

Figuur 14. Zandhagedis jong

Figuur 15. Hazelworm jong

Figuur 16. Ringslang jong

5. CONCLUSIE

Aanwezigheid van zandhagedis, hazelworm en ringslang is binnen het plangebied vastgesteld. Het betreft met name jonge individuen. Dit kan verklaard worden door het feit dat het plangebied vrij recent is begroeid. Kolonisatie van jonge, zich verplaatsende individuen vanuit de heidegebieden in de directe omgeving, welke zich verplaatsen langs de spoorlijn af, zorgt voor een jonge individuen. Het is niet bekend of hier voortplanting plaatsvindt.

Tabel II. Overzicht aanwezigheid beschermde soorten en te nemen type maatregelen

Soortgroep	Aanwezig	Overtreding	Maatregelen ¹
Levendbarende hagedis	Nee	Nee	Niet van toepassing
Zandhagedis	Ja	Waarschijnlijk	Afhankelijk van de invulling van de werkzaamheden zal worden bepaald in hoeverre het treffen van maatregelen dan wel het aanvragen van een ontheffing aan de orde is. Qua maatregelen valt te denken aan het reptielvriendelijk inrichten van de groene zone buiten de woonpercelen en het informeren van de toekomstige bewoners omtrent de aanwezigheid van deze beschermde soorten in tuinen.
Hazelworm	Ja	Waarschijnlijk	
Ringslang	Ja	Waarschijnlijk	

¹ Wanneer binnen een complex geen nest- of verblijfplaatsen van een bepaalde soort zijn aangetroffen, zijn de maatregelen met betrekking tot deze soort hier niet van toepassing

6. GERAADPLEEGDE BRONNEN

- Kennisdocument Levendbarende hagedis, versie 1.0 BIJ12 juli 2017
- Kennisdocument Zandhagedis, versie 1.0 BIJ12 juli 2017
- Ministerie van Economische Zaken 2016. Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt. Versie 1.3, december 2016. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.
- Creemers, R.C.M. & van Delft, J.J.C.W., 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. - Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey- Nederland, Leiden.
- Lenders, H.J.R., 1990. Over de biotoopkeuze en de achteruitgang van de zandhagedis in Gelderland. – In: H. van Buggenum & J. van der Coelen (red.), Waarnemingen van amfibieën en reptielen in Nederland 1989. Stichting Herpotologische studiegroepen, Herpetofauna Inventarisatie, Nijmegen: 60-65.
- Sluijs, A.M. van der 2003. Ecology of a slow worm population in a forest edge in The Netherlands. – Internal Report, Alterra, Wageningen.

7. VERKLARENDE WOORDENLIJST

Activiteitenplan

Een activiteitenplan dient als begeleidend document voor een ontheffingsaanvraag. In het activiteitenplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn/haar kennis en ervaring.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste- rust of verblijfplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype als de omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaarrond beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Ontheffing

De Flora- en faunawet is gemaakt om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Flora- en faunawet een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een dier dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van de Flora- en faunawet. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Vaste rust- of verblijfplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. De Flora- en faunawet omschrijft niet exact wat een vaste rust- of verblijfplaats is. Dit is soortafhankelijk.

BRO heeft vestigingen in Boxtel | Amsterdam | Tegelen
www.bro.nl

Activiteitenplan Zandhagedis, hazelworm & ringslang

Boven Heide te Wolfheze

BRO

Activiteitenplan Zandhagedis, hazelworm & ringslang

Boven Heide te Wolfheze

BRO

In opdracht van	BRO Bosscheweg 107 5282 WV Boxtel
Contactpersoon	Mevrouw C. Verberne
Telefoon	041-1850400
E-mail	corianne.verberne@bro.nl
Datum	1 februari 2021
Rapportagenummer	NIRP20210100
Hoofdkantoor	NatuurInclusief Korenbree 23A 7271 LH Borculo 0545 723032 info@natuurinclusief.nl www.natuurinclusief.nl
Opsteller	David Brouwer
Telefoon	0545-723032
E-mail	davidbrouwer@natuurinclusief.nl
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	Josine de Jongh
Paraaf	

NatuurInclusief is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van NatuurInclusief; opdrachtgever vrijwaart NatuurInclusief voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing. Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd en/ of openbaar worden gemaakt d.m.v. fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en NatuurInclusief, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Inhoud

Samenvatting	4
1 Inleiding	5
1.1 Leeswijzer	5
2 Onderzoekslocatie	6
2.1 Beschrijving onderzoekslocatie	6
2.2 Geplande ingreep	7
2.3 Planning	8
3 Verbodsbepalingen	9
3.1 Zandhagedis	9
3.2 Hazelworm & ringslang	9
4 Belang	10
5 Effecten	12
5.1 Zandhagedis	12
5.2 Hazelworm en ringslang	12
6 Maatregelen	13
6.1 Zandhagedis	13
6.2 Hazelworm	13
6.3 Ringslang	14
6.4 Konijn	15
6.5 Algemene broedvogels	15
6.6 Ecologisch werkprotocol	16
7 Staat van Instandhouding	17
7.1 Zandhagedis	17
7.2 Hazelworm	17
7.3 Ringslang	18
8 Alternatieven afwegingen	19
Literatuur	21

Samenvatting

Van Wanrooij - Van Schijndel Bouw- en Ontwikkelingsmaatschappij B.V. is voornemens op de locatie Boven Heide aan de Duitsekampweg te Wolfheze 50 woningen te realiseren.

Binnen het plangebied zijn vaste rust- en verblijfplaatsen van zandhagedis, hazelworm en ringslang aanwezig. De geplande werkzaamheden resulteren in het vernietigen van vaste rust en verblijfplaatsen van zandhagedis, hazelworm en ringslang wat een overtreding betekent van de Wet natuurbescherming. Daarom is het noodzakelijk om ontheffing aan te vragen bij de Provincie Gelderland. Er worden mitigerende maatregelen getroffen om de effecten op de genoemde soorten te minimaliseren. Tevens worden de werkzaamheden begeleid door een deskundig ecooloog. Op dit moment staan er nog aanvullende onderzoeken naar andere soortgroepen zoals kleine marterachtigen gepland. Wanneer er nog andere beschermde natuurwaarden worden aangetroffen dan wordt daar nog aanvullend ontheffing voor aangevraagd. Het compensatieplan voor de inrichting van het compensatiegebied bevindt zich op dit moment nog in de schetsfase en wordt als deze definitief is, ook zo spoedig mogelijk nagestuurd.

Tevens is het noodzakelijk dat zorgvuldig handelen wordt gegarandeerd. Een ecologisch werkprotocol wordt daarom opgesteld zodat alle medewerkers op locatie op de hoogte zijn en weten wat te doen.

1 Inleiding

Van Wanrooij - Van Schijndel Bouw- en Ontwikkelingsmaatschappij B.V. is voornemens op de locatie Boven Heide aan de Duitsekampweg te Wolfheze 50 woningen te realiseren.

BRO heeft in maart 2018 een quickscan uitgevoerd waaruit naar voren is gekomen dat het plangebied mogelijk geschikt is voor zandhagedis, hazelworm en levendbarende hagedis. Zandhagedis, hazelworm en levendbarende hagedis zijn in Nederland beschermd door de Wet natuurbescherming (Habitatrichtlijn en nationaal beschermd). Hieruit volgend is dan ook in de periode april 2018 - mei 2018 aanvullend onderzoek uitgevoerd. Levendbarende hagedis is niet aangetroffen. Wel is naar voren gekomen dat inderdaad zandhagedis en hazelworm aanwezig zijn. Ook is er ringslang aangetroffen. Voor deze soorten wordt dan ook ontheffing aangevraagd. Dit Activiteitenplan onderbouwt de ontheffingsaanvraag. Op het moment van schrijven staat er nog aanvullend onderzoek naar andere soortgroepen zoals kleine marterachtigen gepland. Wanneer er nog meer beschermde natuurwaarden worden aangetroffen, worden deze als aanvulling op dit Activiteitenplan nagestuurd. Het compensatieplan voor de inrichting van het compensatiegebied bevindt zich op dit moment nog in de schetsfase en wordt als deze definitief is, ook zo spoedig mogelijk nagestuurd.

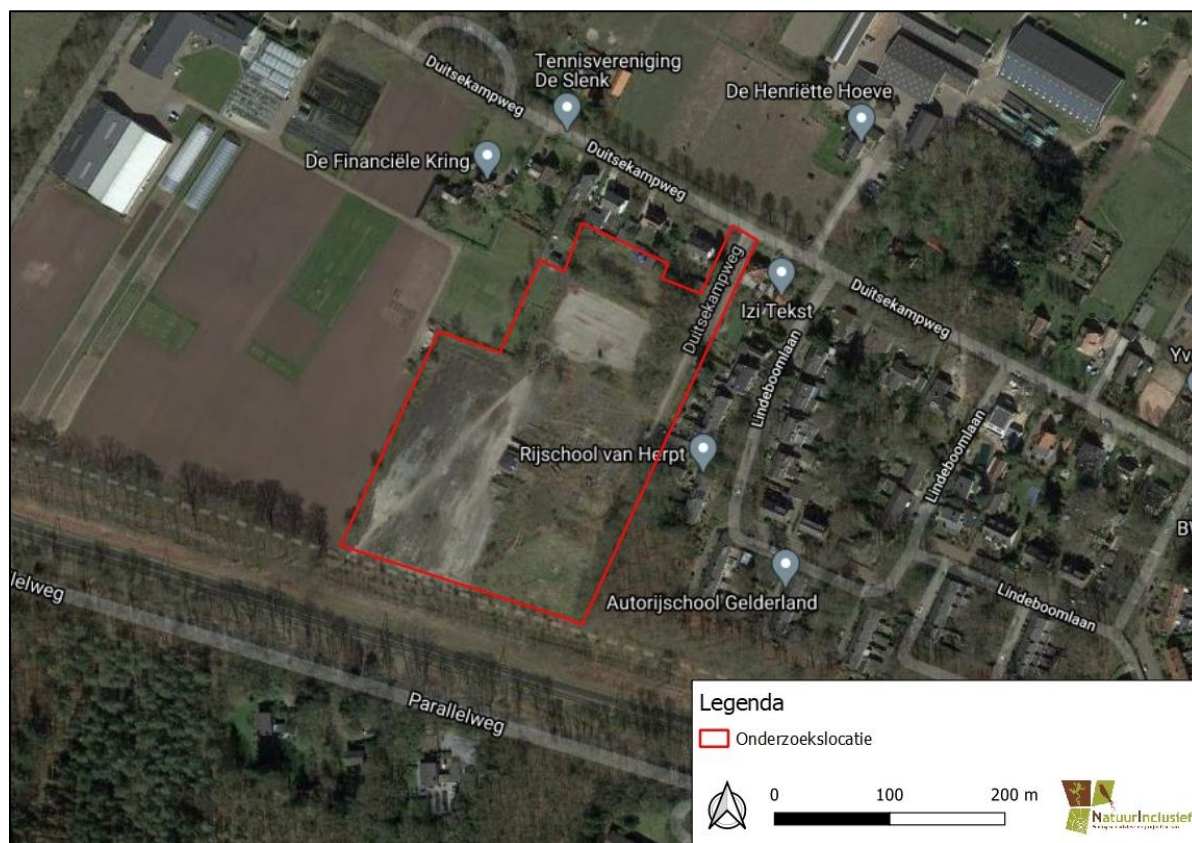
1.1 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt omschreven hoe de onderzoekslocatie eruitziet, hoe deze momenteel gebruikt wordt en wat de eigenaar van plan is in het onderzoeksgebied. Hoofdstuk 3 bespreekt de verbodsbepalingen welke van toepassing zijn bij dit project en hoofdstuk 4 de belangen van het project. Hoofdstuk 5 bespreekt de effecten op de desbetreffende soorten en hoofdstuk 6 de maatregelen die worden getroffen om de effecten op deze soorten te minimaliseren. Hoofdstuk 7 onderbouwt de staat van instandhouding. Tot slot bespreekt hoofdstuk 8 de alternatieve afwegingen.

2 Onderzoekslocatie

2.1 Beschrijving onderzoekslocatie

Het plangebied ligt aan de Duitsekampweg in het westen van de bebouwde kom van Wolfheze, Gemeente Renkum. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 2,5 hectare en bestaat grotendeels uit verruigd gebied met een verharding van asphalt. Het middelpunt van het plangebied bevat de coördinaten N 52.008207, E 5.785507. In Figuur 1 is de onderzoekslocatie op een topografische kaart weergegeven.

Figuur 1 Ligging plangebied.

Het plangebied bestaat momenteel grotendeels uit verruigd gebied met een verharding van asphalt, resterend van de voormalige houtzagerij die hier voorheen stond. In het noorden van het plangebied ligt een droogstaande wadi van circa 2 meter diep. In het noordoosten staan enkele vrij oude eiken. Ten oosten ligt een woonwijk, ten zuidoosten ligt hiertussen een stukje eiken- en beukenbos. Aan de zuidzijde van de locatie ligt een dubbele bomenrij van jonge haagbeuk. Hierachter ligt het spoor, met daarvoor een pad en een struweel ter afscheiding. Ten westen en verder ten noorden ligt akkerland (BRO, 2018). In het plangebied is Houtzagerij Willemsen gevestigd geweest. In verband met uitbreiding is deze houtzagerij naar Cuijk verhuisd en in 1997 is het terrein door Van Wanrooij - Van Schijndel Bouw- en Ontwikkelingsmaatschappij aangekocht.

Figuur 2 t/m 5 geven een impressie weer van het plangebied.

Figuur 2 t/m 5: Impressie plangebied

2.2 Geplande ingreep

Van Wanrooij - Van Schijndel Bouw- en Ontwikkelingsmaatschappij B.V. is voornemens in het plangebied 50 woningen te realiseren (zie figuur 6). Er worden in de huidige plannen enkele bomen gekapt. Met de nieuwe inrichting wordt nieuw groen aangelegd ten behoeve van de biodiversiteit en klimaatadaptie. Zie figuur 6 voor het inrichtingsplan.

Figuur 6: Impressie geplande inrichting plangebied.

2.3 Planning

Het voornemen is om medio 2021 de procedure tot de wijziging van het bestemmingsplan te gaan starten. Aansluitend zal het plan verder ontwikkeld worden en de woningen zullen begin 2022 in de verkoop gebracht worden. De prognose is om in het laatste kwartiel van 2022 te starten met het bouwrijp maken van het plangebied en om in het eerste kwartiel van 2023 te starten met de bouw. Direct voorafgaand aan het bouwrijp maken van het plangebied, wordt het plangebied nog onderzocht op de aanwezigheid van NGE's (Niet Gesprongen Explosieven).

3 Verbodsbepalingen

Zandhagedis, hazelworm en ringslang zijn conform de Wet natuurbescherming en de Europese Habitatrichtlijn beschermd. De verbodsbepalingen die voor dit project van toepassing zijn worden in de volgende bepalingen benoemd.

3.1 Zandhagedis

- Het is verboden om dieren in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen zoals beschreven staat in artikel 3.5 lid 1 van de Wet natuurbescherming;
- Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren zoals beschreven staat in artikel 3.5 lid 2 van de Wet natuurbescherming;
- Het is verboden om de voortplantings- of rustplaatsen van deze dieren te beschadigen of te vernielen zoals beschreven staat in artikel 3.5 lid 4 van de Wet natuurbescherming.

3.2 Hazelworm & ringslang

- Het is verboden om in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten opzettelijk te doden of te vangen zoals beschreven staat in artikel 3.10 lid 1.a van de Wet natuurbescherming;
- Het is verboden om de voortplantings- of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen zoals beschreven staat in artikel 3.10 lid 1.b van de Wet natuurbescherming.

4 Belang

Ontheffing wordt met betrekking tot zandhagedis aangevraagd in het kader van ‘dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke effecten’. Met betrekking tot hazelworm en ringslang wordt ontheffing aangevraagd in het kader van ‘het algemeen belang’.

In 2003 is door Van Wanrooij - Van Schijndel Bouw- en Ontwikkelingsmaatschappij met de gemeente Renkum een exploitatieovereenkomst gesloten waarin o.a. afspraken zijn gemaakt over de ontwikkeling en realisatie van ca. 50 woningen op het terrein van de voormalige houtzagerij Willemsen. De gemeente wil medewerking aan de ontwikkeling verlenen om de leefbaarheid van het dorp Wolfheze in stand te houden en daarnaast te kunnen voldoen aan de benodigde woningbouwopgave (zowel gemeentelijk als regionaal). In verband met instortingsgevaar is op aanwijzing van de gemeente in 1997/1998 de bovenbouw van de houtzagerij gesloopt. In de eerder genoemde exploitatieovereenkomst zijn ook afspraken gemaakt over de ontwikkeling van nog twee andere locaties in Wolfheze. Om het dorp Wolfheze niet te snel te laten groeien (hechte gemeenschap) is afgesproken dat de locatie Willemsen Naaldhout (inmiddels Plan Boven Heide genoemd) niet eerder in ontwikkeling / gerealiseerd mag worden nadat de locatie Johannahoeveweg/Sara Mansveltweg gerealiseerd is. Als gevolg van de kredietcrisis van 2008 is deze locatie pas in 2018 afgerond. Als gevolg van de stikstofproblematiek heeft het tot medio 2020 geduurd voordat de ontwikkeling van het plan Boven Heide weer opgestart kon worden. In juli 2020 is door de Provincie vergunning verleend voor de realisatie van de voorgenomen 50 woningen waarbij gebruik is gemaakt van de depositieruimte stikstofregistratiesysteem (spoedaanpak stikstof bouw en infrastructuur).

In 2019 heeft de gemeente Renkum de Nota Wonen 2019 vastgesteld en is daarmee de actualisatie van de woonvisie 2014-2020 gerealiseerd. Met deze geactualiseerde Nota Wonen wil de gemeente Renkum de regie voeren op het woonbeleid, de voortgang en de te realiseren woningbouwprogramma's.

De woningvoorraad van de steden Arnhem, Nijmegen én Wageningen biedt ruimte voor de instroom van studenten. De omliggende gemeenten profiteren daar vroeg of laat ook van omdat veel inwoners in de steden willen blijven wonen. Van deze mensen stroomt een deel ook uit naar de omliggende gemeenten omdat zij graag in de regio Arnhem-Nijmegen willen blijven wonen.

De gemeente Renkum zal de komende jaren goed moeten inspelen op de geschetste positionering en zal daarbij gebruik moeten maken van de sterke punten die de gemeente binnen de regio heeft. Door het realiseren van Plan Boven Heide wordt hier goed op ingespeeld.

In de Nota staan de volgende speerpunten voor het woonbeleid centraal:

- Inspelen op kwalitatieve woonwensen en versnelling nieuwbouw;
- De sociale huursector, betaalbaar en beschikbaar;
- Wonen voor ouderen (langer zelfstandig thuis wonen);
- Woonvormen voor bijzondere doelgroepen;
- Duurzaamheid en klimaat.

Met de subregio Arnhem e.o. is voor de komende 10 jaar een kwantitatieve horizon afgesproken: kwantitatief streven de gemeenten in de subregio Arnhem e.o. in de periode 2017- 2027 naar een netto toevoeging van circa 13.500 woningen. Het richtsnoer voor de gemeente Renkum is een toevoeging van ongeveer 900 woningen tot 2027. Plan Boven Heide levert dus een significant aandeel aan dit streven.

Wolfheze is een klein dorp met een behoorlijke middelduur en dure koopwoningvoorraad. In Wolfheze wordt in Plan Boven Heide de nadruk gelegd op het toevoegen van woningen vooral in de prijsklasse tussen de € 200.000 en € 350.000 en middeldure huurwoningen (€ 710 tot € 950). In Wolfheze zijn er relatief weinig meergezinswoningen (appartementen) dus toevoeging daarvan is gewenst.

Voor wat betreft duurzaamheid worden de woningen in Plan Boven Heide gebouwd conform de geldende wet en regelgeving (BENG) en wordt ook bij de aanleg van het openbaar gebied en de woningen rekening gehouden met het zo lang mogelijk op het terrein houden van hemelwater. Tevens wordt er voldoende groen aangelegd ten behoeve van de biodiversiteit en klimaatadaptie. Er wordt op deze manier een aaneengesloten groene ruimte gecreëerd die op stedenbouwkundig niveau tevens bijdraagt aan een klimaatadaptieve inrichting van het woongebied.

Met de transformatie van het terrein van de voormalige houtzagerij Willemsen tot woningbouwlocatie, het in 2010 vastgestelde stedenbouwkundig plan en conform de in 2003 tussen de gemeente en Van Wanrooij - Van Schijndel gesloten exploitatieovereenkomst m.b.t. het te realiseren woningbouwprogramma en de te realiseren duurzaamheid voldoet de realisatie van het plan Boven Heide aan de gemeentelijk woonvisie. Daarnaast is het plan ook binnen de Provincie aangemerkt als 'harde' woningbouwlocatie.

Het algemeen belang is hiermee ruim voldoende aangetoond. Ook het belang 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke effecten' wordt hiermee aangetoond. Er wordt een significant aandeel geleverd in het streven van de gemeente Renkum naar nieuwbouwwoningen. Door de geplande klimaatadaptieve en biodiversiteitsvriendelijke inrichting zullen zowel mens als dier kunnen profiteren van de bouw van deze woningen.

5 Effecten

5.1 Zandhagedis

Tijdens aanvullend onderzoek zijn zowel volwassen, subadulte als juveniele individuen van zandhagedis aangetroffen (zie figuur 7). Door de geplande werkzaamheden worden voortplantings- en rustplaatsen van zandhagedis verstoord, beschadigd en vernield. Dit betekent een overtreding van de verbodspalingen genoemd in artikel 3.5 lid 2 en lid 4 van de Wet natuurbescherming.

Voor meer informatie zie de rapportage van het Nader ecologisch veldonderzoek levendbarende hagedis en zandhagedis - Duitsekampweg, Wolfheze (kenmerk: 211X09646_1).

Door het treffen van mitigerende maatregelen worden de effecten echter minimaal, maar kan de soort niet behouden blijven binnen het plangebied. Om deze reden wordt er een compensatiegebied voor de soort ingericht.

5.2 Hazelworm en ringslang

Tijdens aanvullend onderzoek zijn hazelworm en ringslang aangetroffen (zie figuur 7). Het ging in beide gevallen om jonge individuen. Hazelwormen kunnen grote afstanden afleggen maar zijn over het algemeen vrij plaatsrouw. Om deze reden is het aannemelijk dat er in het plangebied voortplanting van hazelworm plaatsvindt. Omdat er in het plangebied en in de directe omgeving daarvan strooiselhopen aanwezig zijn, kan ook voortplanting van ringslang niet worden uitgesloten. Door de geplande werkzaamheden worden voortplantings- en rustplaatsen van hazelworm en ringslang verstoord, beschadigd en vernield. Dit betekent een overtreding van de verbodspalingen genoemd in artikel 3.10 lid 1.a en lid 1.b van de Wet natuurbescherming.

Voor meer informatie zie de rapportage van het Nader ecologisch veldonderzoek levendbarende hagedis en zandhagedis - Duitsekampweg, Wolfheze (kenmerk: 211X09646_1).

Door het treffen van mitigerende maatregelen worden de effecten echter minimaal, maar kunnen de soorten niet behouden blijven binnen het plangebied. Om deze reden wordt er een compensatiegebied voor de soorten ingericht.

Figuur 7: Locaties aangetroffen zandhagedis (groen), hazelworm (paars) en ringslang (rood)(BRO, 2018).

6 Maatregelen

De maatregelen die genomen dienen te worden voor het verkrijgen van een ontheffing kunnen in twee categorieën worden ingedeeld, namelijk:

- Maatregelen ter voorkoming van doden en verwonden (conform zorgvuldig handelen);
- Maatregelen voor het creëren van nieuw leefgebied.

In onderstaande paragrafen worden de te treffen maatregelen besproken.

6.1 Zandhagedis

Maatregelen ter voorkoming van doden en verwonden (conform zorgvuldig handelen);

- Afvangen dieren: Om te voorkomen dat er individuen gedood of verwond worden tijdens de werkzaamheden, wordt zandhagedis in de actieve periode in het plangebied afgevangen. Voor het afvangen wordt dan ook ontheffing aangevraagd. Om te voorkomen dat er zich na het afvangen opnieuw dieren via het aangrenzende treinspoor in het plangebied vestigen, worden er schermen geplaatst. De afgevangen dieren worden in het compensatiegebied weer uitgezet. Het afvangen vindt pas plaats nadat het compensatiegebied functioneel is voor zandhagedis. De specifieke methodiek dient nog verder uitgewerkt te worden en zal worden nagestuurd naar de Provincie. Het afvangen wordt uitgevoerd door een deskundig ecooloog.
- De werkzaamheden worden 1 richting op uitgevoerd, zodat eventueel aanwezige dieren kunnen vluchten.
- Inschakelen deskundige op het gebied van zandhagedis; Een deskundige op het gebied van zandhagedis is beschikbaar op oproepbasis.
- Opstellen ecologisch werkprotocol; Er wordt een ecologisch werkprotocol opgesteld waarin alle maatregelen worden omschreven. Dit protocol zal op locatie aanwezig zijn.

Maatregelen voor het creëren van nieuw leefgebied;

- Alternatief leefgebied; op ongeveer 1,3 kilometer afstand van het plangebied wordt er een compensatiegebied gerealiseerd voor zandhagedis, hazelworm en ringslang van 1,37 ha (waarvan 1 ha voor de reptielen)(zie figuur 8). In een overeenkomst tussen de gemeente Renkum en Van Wanrooij - Van Schijndel Bouw- en Ontwikkelingsmaatschappij B.V. is vastgesteld dat een deel van het gebied Johanna Hoeve als compensatiegebied mag fungeren. Grondeigenaar is gemeente Arnhem die met gemeente Renkum een overeenkomst heeft gesloten. Doordat er na inrichting binnen dit compensatiegebied meer essentiële elementen voor zandhagedis in overvloed aanwezig zullen zijn, is het kwalitatief beter dan de oorspronkelijke situatie in het plangebied. Op het moment van schrijven wordt het compensatieplan opgesteld. Deze wordt zo spoedig mogelijk als aanvulling opgestuurd. De oude verblijfplaats wordt niet eerder verwijderd dan dat het compensatiegebied functioneel is. In de directe omgeving van het compensatiegebied is al een populatie zandhagedis aanwezig. Er is voor de soort, buiten het compensatiegebied, dus nog voldoende ander geschikt leefgebied aanwezig. Bijkomend voordeel is dat er uitwisseling met de huidige populatie kan plaatsvinden. Alle maatregelen met betrekking tot de inrichting van het nieuwe leefgebied, worden onder begeleiding van een deskundig ecooloog uitgevoerd.

6.2 Hazelworm

Maatregelen ter voorkoming van doden en verwonden (conform zorgvuldig handelen);

- Afvangen dieren: Om te voorkomen dat er individuen gedood of verwond worden tijdens de werkzaamheden, wordt hazelworm in de actieve periode in het plangebied afgevangen. Voor het afvangen wordt dan ook ontheffing aangevraagd. Om te voorkomen dat er zich na het afvangen opnieuw dieren via het aangrenzende treinspoor in het plangebied vestigen, worden er schermen geplaatst. De

afgevangen dieren worden in het compensatiegebied weer uitgezet. Het afvangen vindt pas plaats nadat het compensatiegebied functioneel is voor hazelworm. De specifieke methodiek dient nog verder uitgewerkt te worden en zal worden nagestuurd naar de Provincie. Het afvangen wordt uitgevoerd door een deskundig ecooloog.

- De werkzaamheden worden 1 richting op uitgevoerd, zodat eventueel aanwezige dieren kunnen vluchten.
- Inschakelen deskundige op het gebied van hazelworm; Een deskundige op het gebied van hazelworm is beschikbaar op oproepbasis.
- Opstellen ecologisch werkprotocol; Er wordt een ecologisch werkprotocol opgesteld waarin alle maatregelen worden omschreven. Dit protocol zal op locatie aanwezig zijn.

Maatregelen voor het creëren van nieuw leefgebied;

- Alternatief leefgebied; op ongeveer 1,3 kilometer afstand van het plangebied wordt er een compensatiegebied gerealiseerd voor zandhagedis, hazelworm en ringslang van 1,37 ha (waarvan 1 ha voor de reptielen)(zie figuur 8). In een overeenkomst tussen de gemeente Renkum en Van Wanrooij - Van Schijndel Bouw- en Ontwikkelingsmaatschappij B.V. is vastgesteld dat een deel van het gebied Johanna Hoeve als compensatiegebied mag fungeren. Grondeigenaar is gemeente Arnhem die met gemeente Renkum een overeenkomst heeft gesloten. Doordat er na inrichting binnen dit compensatiegebied meer essentiële elementen voor hazelworm in overvloed aanwezig zullen zijn, is het kwalitatief beter dan de oorspronkelijke situatie in het plangebied. Op het moment van schrijven wordt het compensatieplan opgesteld. Deze wordt zo spoedig mogelijk als aanvulling opgestuurd. De oude verblijfplaats wordt niet eerder verwijderd dan dat het compensatiegebied functioneel is. In de directe omgeving van het compensatiegebied is al een populatie hazelworm aanwezig. Er is voor de soort, buiten het compensatiegebied, dus nog voldoende ander geschikt leefgebied aanwezig. Bijkomend voordeel is dat er uitwisseling met de huidige populatie kan plaatsvinden. Alle maatregelen met betrekking tot de inrichting van het nieuwe leefgebied, worden onder begeleiding van een deskundig ecooloog uitgevoerd.

6.3 Ringslang

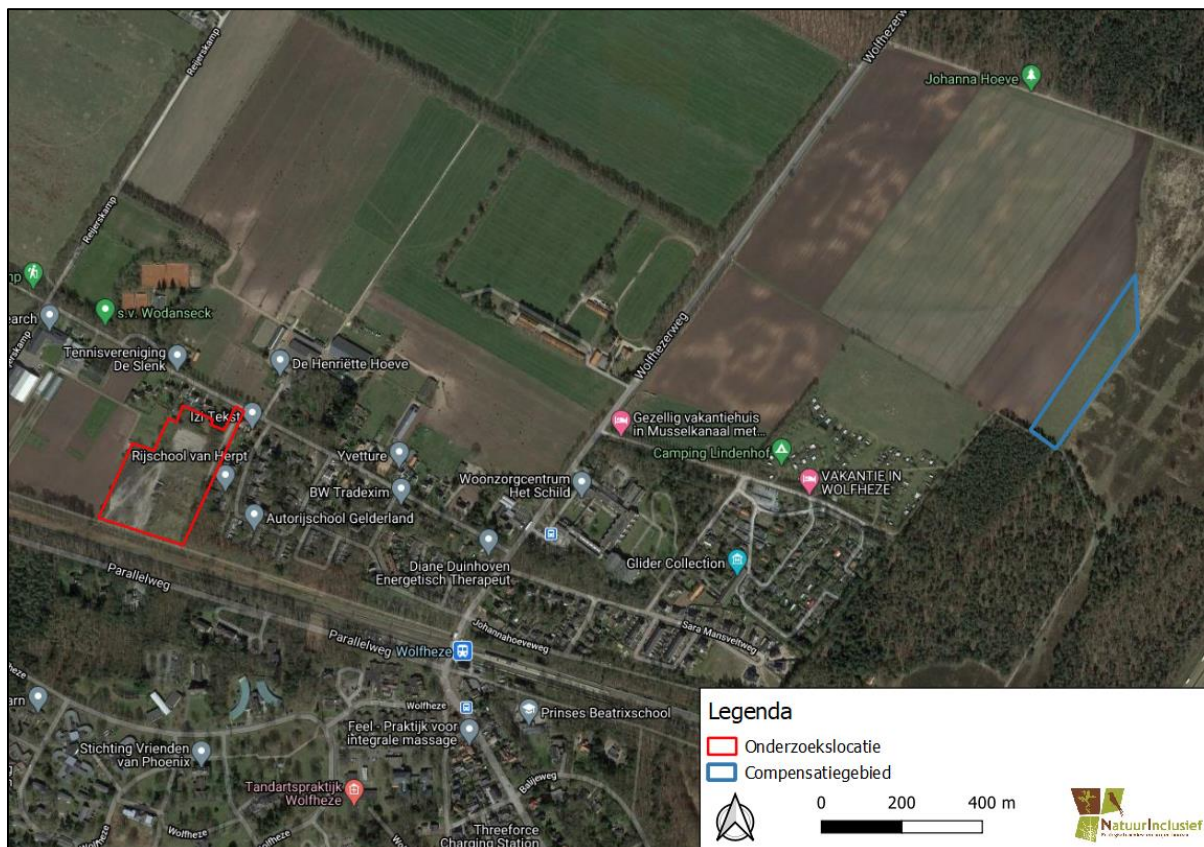
Maatregelen ter voorkoming van doden en verwonden (conform zorgvuldig handelen);

- Afvangen dieren: Om te voorkomen dat er individuen gedood of verwond worden tijdens de werkzaamheden, wordt ringslang in de actieve periode in het plangebied afgevangen. Voor het afvangen wordt dan ook ontheffing aangevraagd. Om te voorkomen dat er zich na het afvangen opnieuw dieren via het aangrenzende treinspoor in het plangebied vestigen, worden er schermen geplaatst. De afgevangen dieren worden in het compensatiegebied weer uitgezet. Het afvangen vindt pas plaats nadat het compensatiegebied functioneel is voor ringslang. De specifieke methodiek dient nog verder uitgewerkt te worden en zal worden nagestuurd naar de Provincie. Het afvangen wordt uitgevoerd door een deskundig ecooloog.
- De werkzaamheden worden 1 richting op uitgevoerd, zodat eventueel aanwezige dieren kunnen vluchten.
- Inschakelen deskundige op het gebied van ringslang; Een deskundige op het gebied van ringslang is beschikbaar op oproepbasis.
- Opstellen ecologisch werkprotocol; Er wordt een ecologisch werkprotocol opgesteld waarin alle maatregelen worden omschreven. Dit protocol zal op locatie aanwezig zijn.

Maatregelen voor het creëren van nieuw leefgebied;

- Alternatief leefgebied; op ongeveer 1,3 kilometer afstand van het plangebied wordt er een compensatiegebied gerealiseerd voor zandhagedis, hazelworm en ringslang van 1,37 ha (waarvan 1 ha voor de reptielen)(zie figuur 8). In een overeenkomst tussen de gemeente Renkum en Van Wanrooij - Van Schijndel Bouw- en Ontwikkelingsmaatschappij B.V. is vastgesteld dat een deel van het gebied Johanna Hoeve als compensatiegebied mag fungeren. Grondeigenaar is gemeente Arnhem die met gemeente Renkum een overeenkomst heeft gesloten. Doordat er na inrichting binnen dit

compensatiegebied meer essentiële elementen voor ringslang in overvloed aanwezig zullen zijn, is het kwalitatief beter dan de oorspronkelijke situatie in het plangebied. Op het moment van schrijven wordt het compensatieplan opgesteld. Deze wordt zo spoedig mogelijk als aanvulling opgestuurd. De oude verblijfplaats wordt niet eerder verwijderd dan dat het compensatiegebied functioneel is. In de directe omgeving van het compensatiegebied worden af en toe ringslangen aangetroffen. Er is voor de soort, buiten het compensatiegebied, dus nog voldoende ander geschikt leefgebied aanwezig. Alle maatregelen met betrekking tot de inrichting van het nieuwe leefgebied, worden onder begeleiding van een deskundig ecooloog uitgevoerd.

Figuur 8: Ligging compensatiegebied (blauw) ten opzichte van het plangebied (rood).

6.4 Konijn

De gemeente Arnhem heeft aangegeven dat 0,37 ha van het totale compensatiegebied (1,37 ha) voor konijn behouden moet blijven. Omdat deze soort in 2020 op de Rode Lijst is geplaatst en omdat konijnen een belangrijke schakel in het natuurlijk beheer voor het compensatiegebied van zandhagedis kunnen vervullen (zij zorgen immers voor zanderige ei-afzet- en overwinterplekken), is het gewenst dat deze soort in het compensatiegebied aanwezig zal blijven. Na herinrichting kan de soort optimaal van het totale compensatiegebied van 1,37 ha gebruikmaken.

6.5 Algemene broedvogels

Het is in Nederland verboden nesten, holten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen en te verstoren wanneer deze in gebruik genomen worden. Alle broedende vogels en hun nesten zijn in Nederland dan ook strikt beschermd door de Wet natuurbescherming. Bij het uitvoeren van de werkzaamheden (zowel in het plangebied als in het compensatiegebied) dient rekening gehouden te worden met aanwezige broedende vogels. Wanneer broedende vogels aanwezig zijn dienen de werkzaamheden uitgevoerd te worden buiten het broedseizoen van deze vogelsoorten. Wanneer broedende vogels direct grenzend aan het plangebied aanwezig zijn zal door een

deskundige op het gebied van vogels moeten worden bepaald of de werkzaamheden in het broedseizoen kunnen worden uitgevoerd.

6.6 Ecologisch werkprotocol

Er wordt een ecologisch werkprotocol opgesteld. In een ecologisch werkprotocol staat omschreven welke maatregelen getroffen worden om effecten op beschermde soorten te voorkomen. Ook staat erin hoe te handelen als deze effecten toch optreden. Dit ecologische werkprotocol zal op de locatie aanwezig zijn en de inhoud zal bij de betrokken werknemers bekend zijn. De activiteiten worden aantoonbaar volgens dit protocol uitgevoerd. Voor, tijdens en na de werkzaamheden zal er door de begeleidende ecooloog een logboek worden bijgehouden.

7 Staat van Instandhouding

7.1 Zandhagedis

Functionaliteit

Door de geplande werkzaamheden worden voortplantings- en rustplaatsen van zandhagedis verstoord, beschadigd en vernield. De functionaliteit kan dan ook niet behouden blijven. Voor de soort wordt er een compensatiegebied gerealiseerd. Door de huidige staat van het compensatiegebied (voedselrijk, gebrek aan dekking, zongelegenheid en voedsel) is het logischerwijs uitgesloten dat er op dit moment al een populatie zandhagedis aanwezig is. Door de dieren uit het plangebied af te vangen en te verplaatsen naar het compensatiegebied, dat optimaal voor de soort zal worden ingericht, is het zeker dat de soort gebruik gaat maken van het compensatiegebied. Verwacht wordt dan ook dat negatieve effecten minimaal zullen zijn.

Gunstige staat van instandhouding

Zandhagedis is zeker op nationaal niveau geen zeldzame soort. De hoogste dichtheden vindt men in de duinen, op de Wadden en op de hogere zandgronden zoals de Veluwe. Ondanks een afname in de periode van voor 1950 is er de afgelopen jaren weer een sterke toename te zien. Het betreft hier vooral een toename in dichtheid op bestaande locaties. De toename kan waarschijnlijk verklaard worden door het positieve effect van klimaatverandering op het uitkomstpercentage van de eieren en het overlevingspercentage van de juvenielen. De zandhagedis heeft in de Rode Lijst de status 'Kwetsbaar'.

In de omgeving van het plangebied wordt een alternatief leefgebied ingericht dat voldoet aan de eisen die de soort stelt. Er blijft te allen tijde ruim voldoende geschikt leefgebied voorhanden. De betreffende dieren uit het plangebied kunnen behouden blijven in de directe omgeving. Door de huidige staat van het compensatiegebied is het logischerwijs uitgesloten dat er al een populatie van zandhagedis in het compensatiegebied aanwezig is. De lokale gunstige staat van instandhouding blijft hoe dan ook gewaarborgd.

7.2 Hazelworm

Functionaliteit

Door de geplande werkzaamheden worden voortplantings- en rustplaatsen van hazelworm verstoord, beschadigd en vernield. De functionaliteit kan dan ook niet behouden blijven. Voor de soort wordt er een compensatiegebied gerealiseerd. Door de huidige staat van het compensatiegebied (voedselrijk, gebrek aan dekking, zongelegenheid en voedsel) is het logischerwijs uitgesloten dat er op dit moment al een populatie hazelworm aanwezig is. Door de dieren uit het plangebied af te vangen en te verplaatsen naar het compensatiegebied, dat optimaal voor de soort zal worden ingericht, is het zeker dat de soort gebruik gaat maken van het compensatiegebied. Verwacht wordt dan ook dat negatieve effecten minimaal zullen zijn.

Gunstige staat van instandhouding

Hazelworm is één van de meest verspreide reptielensoorten van Nederland en komt met uitzondering van Zeeland en een aantal andere provincies in het gehele land voor. Gebieden met hoge dichtheden zijn de Veluwe, de Utrechtse Heuvelrug en Zuid-Limburg. In andere regio's is de soort minder algemeen. De landelijke trend in zowel aantallen als verspreiding laat een matige toename zijn. De hazelworm heeft in de Rode Lijst de status 'thans niet bedreigd'.

In de omgeving van het plangebied wordt een alternatief leefgebied ingericht dat voldoet aan de eisen die de soort stelt. Er blijft te allen tijde ruim voldoende geschikt leefgebied voorhanden. De betreffende dieren uit het plangebied kunnen behouden blijven in de directe omgeving. Door de huidige staat van het compensatiegebied is het logischerwijs uitgesloten dat er al een populatie van hazelworm in het compensatiegebied aanwezig is. De lokale gunstige staat van instandhouding blijft hoe dan ook gewaarborgd.

7.3 Ringslang

Functionaliteit

Door de geplande werkzaamheden worden voortplantings- en rustplaatsen van ringslang verstoord, beschadigd en vernield. De functionaliteit kan dan ook niet behouden blijven. Voor de soort wordt er een compensatiegebied gerealiseerd. Door de huidige staat van het compensatiegebied (gebrek aan dekking, zongeleghenheid en voedsel) is het logischerwijs uitgesloten dat er op dit moment al een populatie ringslang aanwezig is. Door de dieren uit het plangebied af te vangen en te verplaatsen naar het compensatiegebied, dat optimaal voor de soort zal worden ingericht, is het zeker dat de soort gebruik gaat maken van het compensatiegebied. Verwacht wordt dan ook dat negatieve effecten minimaal zullen zijn.

Gunstige staat van instandhouding

Ringslang komt verspreid door Nederland voor maar de belangrijkste populaties bevinden zich in het midden en het noorden van Nederland. De landelijke trend is zowel in aantallen als verspreiding stabiel. De ringslang heeft in de Rode Lijst de status 'Kwetsbaar'.

In de omgeving van het plangebied wordt een alternatief leefgebied ingericht dat voldoet aan de eisen die de soort stelt. Er blijft te allen tijde ruim voldoende geschikt leefgebied voorhanden. De betreffende dieren uit het plangebied kunnen behouden blijven in de directe omgeving. Door de huidige staat van het compensatiegebied is het logischerwijs uitgesloten dat er al een populatie van ringslang in het compensatiegebied aanwezig is. De lokale gunstige staat van instandhouding blijft hoe dan ook gewaarborgd.

8 Alternatieven afwegingen

Wanneer een andere bevredigende oplossing voor handen is die minder aantasting van verblijfplaatsen van zandhagedis, hazelworm en ringslang te weeg zal brengen, dient men te kiezen voor dit alternatief.

Het beoordelen van een “andere bevredigende oplossing” dient te gebeuren op vier onderdelen, namelijk:

- Een andere bevredigendere **locatie**;
- Een andere bevredigendere **inrichting** van de locatie;
- Een andere bevredigendere **werkwijze**;
- Een andere bevredigendere **planning**.

Locatie

Hier wordt mee bedoeld of de voorgenomen werkzaamheden op een andere locatie kunnen plaatsvinden. Het project is locatiegebonden. Het Plan Boven Heide levert een significant aandeel aan het streven van de gemeente Renkum voor nieuwe woningbouw. De locatie is nodig om aan de woningbehoefte te voldoen, zoals eerder aangegeven in hoofdstuk 4.

In 2018 is geopteerd om compensatie te realiseren binnen het stedenbouwkundig plan (zie Faunus Nature Creations, 2018). Dit bleek echter niet mogelijk om verschillende redenen. Om de compensatie toch (deels) in het plan te realiseren heeft er in mei 2019 een gesprek plaatsgevonden met de eigenaar van de aan de westzijde gesitueerde gronden. Deze eigenaar zou een deel van de gronden ter beschikking willen stellen t.b.v. realisatie van het benodigde compensatiegebied, maar wilde uit oogpunt van zijn bedrijfsvoering géén afspraken over het in standhouden van het compensatiegebied. Daarnaast was een deel van het ter beschikking te stellen terrein niet geschikt om als compensatiegebied ingericht te worden. Na een overleg met onder andere de Provincie is er samen met de gemeente Renkum opnieuw gezocht naar locaties in de directe omgeving van de locatie die als compensatiegebied ingericht zouden kunnen worden. Uiteindelijk zijn er tijdens een veldbezoek in 2019 drie locaties bezocht, waarvan de huidige locatie als zijnde meest geschikt als compensatiegebied naar voren kwam. De andere twee locaties lagen dusdanig ver en onbereikbaar voor de betrokken soorten dat er bij verplaatsing een geïsoleerde populatie zou ontstaan waardoor de instandhouding van de populatie niet meer gewaarborgd zou zijn.

Inrichting

Met een andere bevredigendere inrichting doelt men in deze situatie op een reconstructie van de huidige verblijfplaatsen. Zijn de werkzaamheden zo uit te voeren dat exact dezelfde verblijfplaatsen behouden blijven? Dit is echter niet mogelijk. De huidige verblijfplaatsen bevinden zich op een verruigd terrein met stukken asfalt. Nietsdoen is geen optie, het plangebied is dermate verwaarloosd dat het nog meer zal verruigen en uiteindelijk zal verbossen, waardoor het terrein ook niet meer geschikt zal zijn voor zandhagedis, hazelworm en ringslang. Actie is dus vereist. Nieuwe verblijfplaatsen binnen het plangebied aanbieden is geen optie. De continue aanwezigheid van de toekomstige bewoners levert extra verstoring op voor de dieren en er blijft te weinig geschikt leefgebied over. De combinatie van een woonwijk met direct aangrenzend reptielenhabitat is voor zowel mens als dier niet wenselijk. Echter, door in de omgeving van het plangebied nieuw leefgebied te creëren wordt op een zo goed mogelijke manier rekening gehouden met deze beschermde soorten. Bovendien wordt er met de nieuwe inrichting voldoende groen aangelegd ten behoeve van de biodiversiteit en klimaatadaptie. Er wordt op deze manier een aaneengesloten groene ruimte gecreëerd die op stedenbouwkundig niveau tevens bijdraagt aan een klimaatadaptieve inrichting van het woongebied.

Werkwijze

De huidige verblijfplaatsen worden pas aangetast als de dieren zijn afgevangen en het nieuwe leefgebied functioneel is. Hiermee wordt gegarandeerd dat de best mogelijke werkwijze is gekozen.

Planning

Door eerst nieuw leefgebied te ontwikkelen voordat het oude verdwijnt, wordt op een zo goed mogelijke manier rekening gehouden met de aanwezigheid van deze soorten.

Door deze manier van werken kan beoordeeld worden dat er geen andere bevredigende oplossing beschikbaar is.

Literatuur

- Bij12, 2017. Kennisdocument zandhagedis, versie 1.0. Bij12, Utrecht.
- Blanke, I. & Fearnley, H. 2015. The sand lizard between light and shadow. - Laurenti Verlag, Bielefeld.
- BRO, 2018; Nader ecologisch veldonderzoek levendbarende hagedis en zandhagedis - Duitsekampweg, Wolfheze.
- Creemers R.C.M. & van Delft J.J.C.W. (2009). De amfibieën en reptielen van Nederland, - Nederlandse fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden
- Faunus Nature Creations. (2018). FNCR20180051 Compensatie zandhagedis, hazelworm & ringslang.
- Ministerie van Economische Zaken, 2016. Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, Lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt. Versie 1.3.
- Netwerk Groene Bureaus (2017). Soorteninventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming. [pdf-document]. Versie juli 2017
- Ravon. 2021. Soortinformatie hazelworm, beschikbaar op: <https://www.ravon.nl/Soorten/Soortinformatie/hazelworm/>
- Ravon. 2021. Soortinformatie ringslang, beschikbaar op: <https://www.ravon.nl/Soorten/Soortinformatie/ringslang/>
- Ravon. 2021. Soortinformatie zandhagedis, beschikbaar op: <https://www.ravon.nl/Soorten/Soortinformatie/zandhagedis>
- Schoot, van de M.J.I.C. & Koen, M., maart 2018. Quickscan flora en fauna ; Duitsekampweg te Wolfheze. BRO, Boxtel.
- Van Uchelen, E. 2006. Praktisch Natuurbeheer: Amfibieën En Reptielen

Bijlage 1 Wetgeving

Vanaf 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. De Wet natuurbescherming vervangt drie wetten, namelijk de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet. De bevoegdheid ligt bij de provincies. Zij zijn verantwoordelijk voor de toetsing van werkzaamheden en activiteiten bij bijvoorbeeld Natura 2000-gebieden (de gebiedsbeschermingsbepalingen) en dier- en plantensoorten (de soortenbeschermingsbepalingen). Alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid blijft het Rijk bevoegd gezag.

De Wet natuurbescherming is onder te verdelen in 3 onderdelen: de bescherming van soorten, de bescherming van Natura 2000-gebieden en de bescherming van bosopstanden.

Verbodsbepalingen

Er zijn verschillende verbodsbepalingen van toepassing op dit soortenmanagementplan. In de Wet natuurbescherming zijn deze onderverdeeld in Verbodsbepalingen voor soorten van de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en overige soorten. De verbodsbepalingen zijn als volgt omschreven:

Bescherming van soorten

Er zijn 3 categorieën met betrekking tot de soortbescherming; Soorten beschermd volgens de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en overige soorten. De beschermde status van de overige soorten verschilt per provincie. Provincies hebben de bevoegdheid om bij provinciale verordening vrijstelling te verlenen voor nationaal beschermde soorten. Er is dan geen ontheffing nodig voor werkzaamheden.

Vogelrichtlijn

Hieronder vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn. Handelingen die de wet verbiedt zijn:

- Artikel 3.1 lid 1: Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen;
- Artikel 3.1 lid 2: Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, beschadigen of nesten van vogels weg te nemen;
- Artikel 3.1 lid 4 en lid 5: het is verboden vogels opzettelijk te verstoren, tenzij de verstoring niet wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort.

Uitgezonderd zijn de soorten die door de AMvB zijn aangewezen. Hieronder vallen onder andere de Canadese gans en de Houtduif.

Onder bepaalde voorwaarden mogen deze handelingen wel uitgevoerd worden. Er is dan een ontheffing of vrijstelling nodig. Er zijn vrijstellingen opgesteld via de provinciale verordening of ministeriële regeling. Een ontheffing kan bij de provincie worden aangevraagd. Een ontheffing kan verkregen worden als er geen andere bevredigende oplossing is en er een geldig belang is, zoals:

- de volksgezondheid, openbare veiligheid,
- luchtverkeer,
- schade aan gewassen,
- bescherming van flora en fauna,
- onderzoek of onderwijs,
- herinvoering van soorten.

Daarnaast mogen de handelingen niet leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort.

Habitatrichtlijn

Soorten die staan in het Verdrag van Bern en Bijlage I van het Verdrag van Bonn. De soorten staan in bijlage 1. Handelingen die de wet verbiedt zijn:

- Artikel 3.5 lid 2: Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren;
- Artikel 3.5 lid 3: Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen;
- Artikel 3.5 lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
- Artikel 3.5 lid 5: Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Er zijn vrijstellingen opgesteld via de provinciale verordening of ministeriële regeling. Een ontheffing kan bij de provincie worden aangevraagd. Ook hier is een geldig belang nodig en mag de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komen. De volgende belangen kunnen een grond zijn voor het verlenen van een ontheffing:

- bescherming van flora- en fauna,
- voorkoming “ernstige schade” aan gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendommen,
- in belang van de volksgezondheid, openbare veiligheid,
- Andere dwingende reden van groot openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van wezenlijk gunstige effecten voor het milieu.

Overige soorten

Dit zijn de soorten die genoemd worden in de bijlage van Wet natuurbescherming. Voor de lijst van de overige beschermde soorten zie bijlage 1. Onder dit beschermingsregime is het verboden om:

- Artikel 3.10 lid 1b: Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen;

Voor deze soorten gelden dezelfde vrijstellingsgronden als bij de soorten van de Habitatrichtlijn en zijn er een groot aantal overige uitzonderingsgronden. Voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden en het algemeen belang geldt er een vrijstelling.

Zorgplicht

Voor alle soorten geldt de zorgplicht. De bescherming van soorten gaat uit van de intrinsieke waarde van alle dieren en planten. Daar moet zorgvuldig mee omgaan worden. Daarom is de zorgplicht in artikel 1.11 van de wet opgenomen. De zorgplicht houdt in dat iedereen ‘voldoende zorg’ in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving en voor Natura 2000-gebieden. Voorkomen, beperken en ongedaan maken zijn hierbij sleutelwoorden.

Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN), voorheen ook wel Ecologische hoofdstructuur (EHS) genoemd, is onderdeel van een netwerk van deels bestaande en deels nieuwe natuurgebieden die met elkaar verbonden zijn. Het gaat hierbij om zowel kleine en grote natuurgebieden en agrarische gebieden. Al deze gebieden binnen het Natuurnetwerk Nederland worden met elkaar verbonden via ecologische verbindingzones. De ecologische verbindingzones zorgen ervoor dat er verbindingen aanwezig zijn tussen de verschillende natuurgebieden zodat dieren zich makkelijker van het ene naar het andere leefgebied kunnen verplaatsen. Uiteindelijk moet het Natuurnetwerk Nederland samen met de natuurgebieden in andere Europese landen een aaneengesloten pan-Europees Ecologisch Netwerk (PEEN) vormen.

Negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken of (natuur)waarden van deze natuurgebieden en verbindingen dienen vermeden of gecompenseerd te worden.

Wanneer er ontwikkelingen plaatsvinden in NNN-gebieden is conform de Nota Ruimte en daarvoor Structuurschema Groene Ruimte het 'nee, tenzij' - regime van toepassing. In principe zijn ruimtelijke ontwikkelingen met significante negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken of (natuur)waarden van het gebied niet toegestaan. Het kan alleen doorgaan als er geen reële alternatieven mogelijk zijn en/of er sprake is van groot openbaar belang. Voor ingrepen waarvoor geen reële alternatieven mogelijk zijn of die van groot openbaar belang zijn geldt de vereiste schade zoveel mogelijk wordt beperkt door mitigerende maatregelen. Tevens dient er gecompenseerd te worden. Om vast te stellen of de ontwikkelingen door kunnen gaan, dient er getoetst te worden volgens het 'nee, tenzij' - regime. De toetsing hiervoor staat beschreven in 'de Spelregels EHS', opgesteld in 2007 door de ministeries van LNV en VROM en Provincies.

Natura 2000-gebieden

Natura 2000-gebieden in Nederland zijn onderdeel van een Europees netwerk aan natuurgebieden waar belangrijke flora en fauna duurzaam beschermd worden. Al deze gebieden zijn belangrijk om de Europese biodiversiteit te waarborgen. De in Nederland aangewezen natura 2000-gebieden worden beschermd onder de Wet Natuurbescherming, voorheen de Natuurbeschermingswet 1998. In Nederland zijn er ruim 160 natuurgebieden aangewezen als Natura 2000-gebieden. Voor ieder Natura 2000-gebied zijn er een instandhoudingsdoelstellingen opgesteld voor specifieke fauna en florasoorten. De instandhoudingsdoelstellingen zijn allen beschreven in beheerplannen. Deze beheerplannen worden opgesteld voor ieder Natura 2000-gebied en geven duidelijkheid of geplande maatregelen en activiteiten al dan niet kunnen plaatsvinden. Wanneer er maatregelen of activiteiten uitgevoerd dienen te worden welke schadelijk en/of negatieve effecten op de beschermde natuur kunnen hebben dient een vergunning bij de provincie of soms bij het ministerie van Economische Zaken aangevraagd te worden.

Bosopstanden

De bescherming van bosopstanden kent twee belangrijke aspecten: meldingsplicht en herplantplicht. Een kapmelding is verplicht bij de kap van bomen buiten de bebouwde kom (in het kader van de voormalige Boswet) indien kap plaatsvindt in een houtopstand van 10 are of meer, of een bomenrij van 20 bomen. Er geldt een 1 op 1 herplantplicht. Provincies bepalen welke gegevens bij een melding moeten worden aangeleverd. Dit kan dus per provincie verschillen. Voor het vellen van een houtopstand in verband met realisatie van een Natura 2000-doel is er geen herplantplicht.

Compensatieplan zandhagedis & Co

Johanna Hoeve, Wolfheze

BRO

Compensatieplan zandhagedis & Co

Johanna Hoeve, Wolfheze

Aanvrager	BRO Bosscheweg 107 5282 WV Boxtel
Contactpersoon	Mevrouw C. Verberne
Telefoon	0411 850 400
E-mail	Corianne.verberne@bro.nl
Rapportagenummer	FNCR20310100
Datum	12 april 2021
Hoofdkantoor	Faunus Nature Creations Korenbee 23A 7271 LH Borculo 0545 723033 info@faunusnature.com www.faunusnature.com
Opsteller	Jarno Beijck
Telefoon	06 4312 2805
E-mail	jarnobeijck@faunusnature.com
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	Sander Hunink
Paraaf	

Faunus Nature Creations is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van NatuurInclusief; opdrachtgever vrijwaart Faunus Nature Creations voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/ of openbaar worden gemaakt d.m.v. fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Faunus Nature Creations, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Inhoud

1	Inleiding	4
1.1	Leeswijzer	4
2	Locatie	5
2.1	Ligging onderzoekslocatie	5
2.2	Huidige situatie	5
3	Soorten beschrijving	6
3.1	Zandhagedis (<i>Lacerta agilis</i>)	6
3.2	Hazelworm (<i>Anguis fragilis</i>)	6
3.3	Ringslang (<i>Natrix helvetica</i>)	6
4	Waarden plangebied per soort	7
4.1	Verharde weg	7
4.2	Asfalt	8
4.3	Beton	9
4.4	Overige groenstructuren	10
4.5	Conclusie	11
5	Compensatie eisen	12
5.1	Noodzaak compensatie	12
5.1.1	Gunstige staat van instandhouding	12
5.1.2	Zorgvuldig handelen	12
5.1.3	Omvang compensatie locatie	12
5.1.4	Inrichting	13
6	Locatie compensatiegebied	14
7	Inrichting compensatiegebied	17
7.1	Doelstellingen	17
7.2	Korte omschrijving inrichting	17
7.3	Bodem en bodembedekking	18
7.4	Structuren in het open veld - niet levende structuren	20
7.5	Structuren in het open veld - struweel	22
7.6	Structuurrijke corridor	23
7.7	Beheer	25
7.7.1	Structuurrijke corridor	25
7.7.2	Broeihopen voor ringslangen	25
7.7.3	Structuren in open terrein - houtige structuren	25
7.7.4	Structuren in open terrein - struweel	25
7.7.5	Bodembedekking en overige begroeiing open terrein	25
7.7.6	Aanslaan begroeiing	25
7.7.7	In het kort	26

1 Inleiding

Van Wanrooij - Van Schijndel Bouw- en Ontwikkelingsmaatschappij B.V. is voornemens op de locatie Boven Heide aan de Duitsekampweg te Wolfheze 50 woningen te realiseren.

BRO heeft in een aanvullend onderzoek zandhagedis, hazelworm en ringslang in het plangebied aangetroffen. De geplande werkzaamheden resulteren in het vernietigen van vaste rust en verblijfplaatsen van zandhagedis, hazelworm en ringslang wat een overtreding betekent van de Wet natuurbescherming. Een ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen genoemd in de Wet natuurbescherming is aangevraagd. Als mitigerende maatregel wordt nieuw leefgebied voor deze soorten gecreëerd.

Faunus Nature Creations is gevraagd om voor de nieuwe locatie een inrichtingsplan te maken met daarbij een rapportage over de ecologische onderbouwing. Het voorliggende document betreft deze ecologische onderbouwing bij het ontwerp voor het compensatieterrein.

In het activiteitenplan is reeds beschreven welke overwegingen en processen er hebben plaatsgevonden die hebben geleid tot de huidige locatie waar nieuw leefgebied zal worden ontwikkeld. Dit zal verder niet opnieuw beschreven worden in deze rapportage.

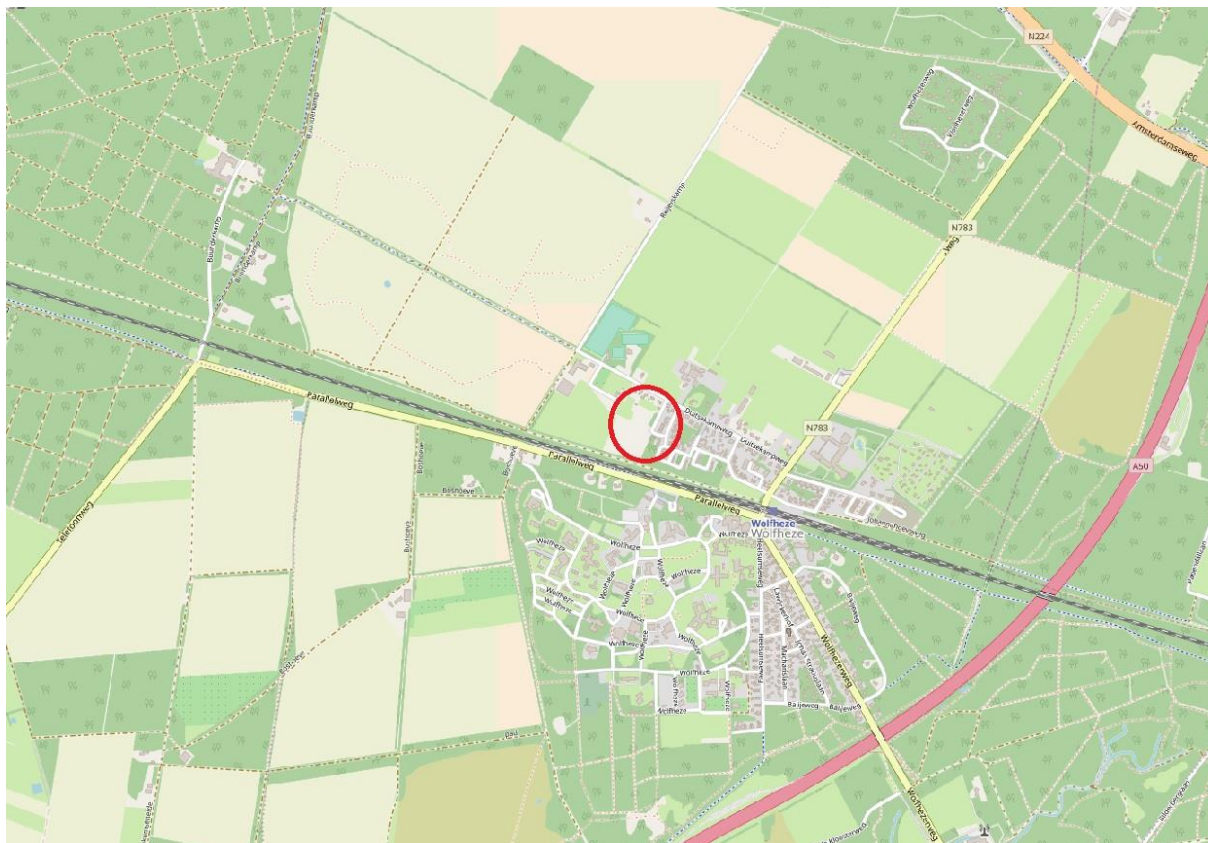
1.1 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt in het kort de locatie beschreven waar de aantasting van verbodsbepalingen zal plaatsvinden. Deze korte beschrijving bestaat uit de ligging en de inrichting. Hoofdstuk 3 beschrijft in het kort de drie aangetroffen reptielensoorten en de daarbij behorende belangrijkste kenmerken van hun leefgebied. Hoofdstuk 4 beschrijft de huidige waarden van het plangebied voor deze soorten. Dit wordt gedaan aan de hand van verschillende type “landschapselementen”. De inschatting van de waarden van het leefgebied en de effecten van de inschatting op de aanwezige reptielensoorten wordt in hoofdstuk 5 omgezet in een compensatieopgave. In dit hoofdstuk wordt onderbouwd hoe groot het nieuwe leefgebied dient te zijn. In hoofdstuk 6 wordt de locatie waar het nieuwe leefgebied wordt gerealiseerd besproken, hierbij wordt aandacht gegeven aan de ligging en aan de huidige inrichting. De daadwerkelijke nieuwe inrichting ten gunsten van zandhagedis, hazelworm en ringslang wordt beschreven in hoofdstuk 7. Het laatste inhoudelijke hoofdstuk gaat kort in op het beheer van het nieuwe leefgebied.

2 Locatie

2.1 Ligging onderzoekslocatie

Het plangebied is gelegen aan de Duitsekampweg in Wolfheze in gemeente Renkum. Net ten noorden van de spoorlijn Ede-Arnhem en circa 1,5 km ten westen van de A50.

Figuur 1 Ligging plangebied

2.2 Huidige situatie

Het plangebied bestaat momenteel grotendeels uit verharding, resterend van de voormalige houtzagerij die hier voorheen stond. In het noorden van het plangebied ligt een droogstaande wadi van circa 2 meter diep. In het noordoosten staan enkele vrij oude eiken. Ten oosten ligt een woonwijk, ten zuidoosten ligt hiertussen een stukje eiken- en beukenbos. Aan de zuidzijde van de locatie ligt een dubbele bomenrij van jonge haagbeuk. Hierachter ligt het spoor, met daarvoor een pad en een struweel ter afscheiding. Ten westen en verder ten noorden ligt akkerland.

3 Soorten beschrijving

In dit hoofdstuk wordt een korte omschrijving gegeven van de vereisten aan het leefgebied van de drie in het plangebied aangetroffen soorten reptielen. De vereisten zijn belangrijk om te kunnen bepalen hoe groot het benodigde compensatie gebied dient te zijn en welke inrichting daaraan gegeven moet worden.

3.1 Zandhagedis (*Lacerta agilis*)

Zandhagedis is een Europees beschermde soort en daarmee van de drie voorkomende soorten reptielen in het plangebied de soort met de zwaarste bescherming.

In Nederland is de soort sterk gebonden aan droge stuikheide- en kalkrijke duingebieden. Verder wordt de soort ook aangetroffen langs weg- spoorbermen en ruderaal terrein. In Nederland worden zelfs de hoogste dichtheden aan zandhagedis aangetroffen in spoorbermen. De soort heeft een sterke voorkeur aan droge gebieden en wordt slechts zeer sporadisch in vochtigere omgeving aangetroffen. Naast de voorkeur voor droogte, is zandhagedis een warmte minnende soort. Het bezet daarom graag op het zuiden geëxponeerde hellingen waar de temperatuur hoog kan oplopen. De structuur van het leefgebied is van groot belang. De hoogste dichtheden van deze soort worden gevonden in de gebieden met de hoogste structuur variatie. Deze variatie zorgt voor een goed voedselaanbod, schuilgelegenheden, locaties om te zonnen en eieren af te zetten. Zo'n structuur kan onder andere bestaan uit een mix van dwergstruiken (schuilgelegenheid en voedsel), hogere grassen (schuilgelegenheid en voedsel) en 'kale' gronden met open zand (voedsel, zonnen en eieren afzetten). Er zijn strikte criteria verbonden aan de eiafzetlocaties, namelijk:

- ⦿ Gelegen in een lage vegetatie van dwergstruiken, op een droge, niet te humeuze, zandige plaats;
- ⦿ De afzetplek dient geheel onbegroeid te zijn, zonder struik- of boomgroei die schaduw veroorzaken;
- ⦿ De locatie moet vlak zijn of (beter nog) gelegen op een niet te steile zuidhelling;
- ⦿ De opvang van een afzetplek moet minimaal 1-2 m² zijn;
- ⦿ Het aantal afzetplekken per hectare dient 3 tot 4 te zijn.

3.2 Hazelworm (*Anguis fragilis*)

Hazelworm is geen Europees beschermde soort, maar een nationaal beschermde soort. Juridisch gezien is deze soort dus wel beschermd, maar milder dan zandhagedis.

De soort komt voor in een zeer grote verscheidenheid aan habitatten, zoals bossen, bosranden, heide, houtwallen, struwelen, spoor- en wegbermen, kalkgraslanden, vestingswerken, steenhopen, ruderaale plaatsen en tuinen. Samenvattend hebben de dieren een voorkeur voor een habitat met voldoende gevarieerde structuur. Daarbij is het belangrijk te weten dat hazelworm, in tegenstelling tot zandhagedis en ringslang, zich indirect opwarmt. Zandhagedis en ringslang zonnen graag op open structuren, boomstronken of stenen, terwijl hazelworm de voorkeur geeft aan het opwarmen onder struiken en stenen. De soort is levendbarend en heeft daardoor geen eiafzetplekken nodig.

3.3 Ringslang (*Natrix helvetica*)

Ringslang is net als hazelworm een nationaal beschermde soort en daardoor milder beschermd dan zandhagedis. De soort komt ver buiten de Nederlandse grens voor en bezet een grote variatie aan habitatten. In Nederland is de soort vooral gebonden aan waterrijke gebieden. Ringslang is een soort die ook op diverse plaatsen in Nederland in en rond steden voorkomt. Open, maar beschutte locaties, om te zonnen zijn noodzakelijk. De eieren worden afgezet in onder andere rottende boomresten, composterende bladhopen, maar ook vooral aangelegde broeihopen.

Overwintering gebeurt, zoals bij de andere twee reptielensoorten, op droge en vorstvrije plaatsen, zoals steenhopen, holen onder de grond en stobben.

4 Waarden plangebied per soort

In het volgende hoofdstuk wordt besproken welke waarden het plangebied heeft voor de drie reptielensoorten. Hiervoor is het plangebied in grofweg vier verschillende onderdelen verdeeld. Per onderdeel volgt een korte omschrijving over de samenstelling en wordt aangegeven welke functie en waarden het heeft per soort.

4.1 Verharde weg

Vanaf Duitsekampweg loopt een verhard pad tot bijna aan het einde van het perceel. Dit pad bestaat uit klinkers. Ten oosten van het pad bevinden zich woningen. Ten westen van het pad het plangebied. Het pad wordt vanuit de westkant langzaam overwoekerd door lage begroeiing, zoals gras. De hoge bomen ten oosten van het pad zorgen voor veel schaduwwerking. De verharding heeft een verwaarloosbaar ecologisch nut voor zandhagedis, hazelworm en ringslang. Dit komt doordat de bomen de invloed van zon sterk beperkt. Hierdoor blijft de locatie lang beschaduwd en daardoor relatief koel. Daarnaast biedt de bestrating en de lage begroeiing onvoldoende beschutting tegen predatoren.

Figuur 2 Ligging verhard pad (grijs), contour plangebied in rood

Figuur 3 Impressie van het verharde pad

4.2 Asfalt

Een aanzienlijk deel van het plangebied bestaat uit asfalt. Vermoedelijk diende dit oppervlakte als parkeerplaats of opslag. Het asfalt is nagenoeg nog intact. Op een paar plaatsen heeft een kruidachtige plant zich weten te vestigen in het asfalt. Op een enkele plaats is een plek met begroeiing ontstaan van enkele vierkante meters. De ecologische waarden van het asfaltperceel voor zandhagedis, hazelworm en ringslang zijn uit te sluiten. Er is te weinig beschutting (veiligheid).

Figuur 4 Plangebied (rood) met contour van asfalt (zwart)

Figuur 5 Impressie perceel asfalt

Figuur 6 Impressie perceel asfalt

4.3 Beton

Een deel van het terrein bestaat uit een betonnen ondergrond. Vermoedelijk betreft het de fundering van de voormalige houtzagerij. De betonplaat is voor een deel gebarsten waardoor veel scheuren zijn ontstaan en op een aantal plekken het beton is verdwenen waardoor open zandplekken zijn ontstaan.

Door de sterke erosie van het beton hebben kruidachtige planten en struweel de kans gekregen zicht te vestigen. Hierdoor is grote variatie aan structuren ontstaan die een ideale leefomgeving hebben gecreëerd voor zandhagedis. Het struweel en hogere kruiden bieden beschutting, de lagere en kale plekken bieden mogelijkheid tot zonnen. De zandplekken bieden plek voor het afzetten van eieren. Het beton warmt snel op waardoor het lokaal warmer is dan in de omgeving. Gesteld kan worden dat circa 60% (ca. 2000 m²) van dit contour optimaal leefgebied is voor zandhagedis.

Figuur 7 Plangebied (rood) met contour van betonvloer (paars)

Figuur 8 Impressie perceel beton

Figuur 9 Impressie perceel beton

Figuur 10 Impressie perceel beton

Figuur 11 Impressie perceel beton

4.4 Overige groenstructuren

Op het terrein bevinden tot slot nog een aantal groen structuren. Deze zijn verschillend van aard, maar worden hier in één paragraaf behandeld.

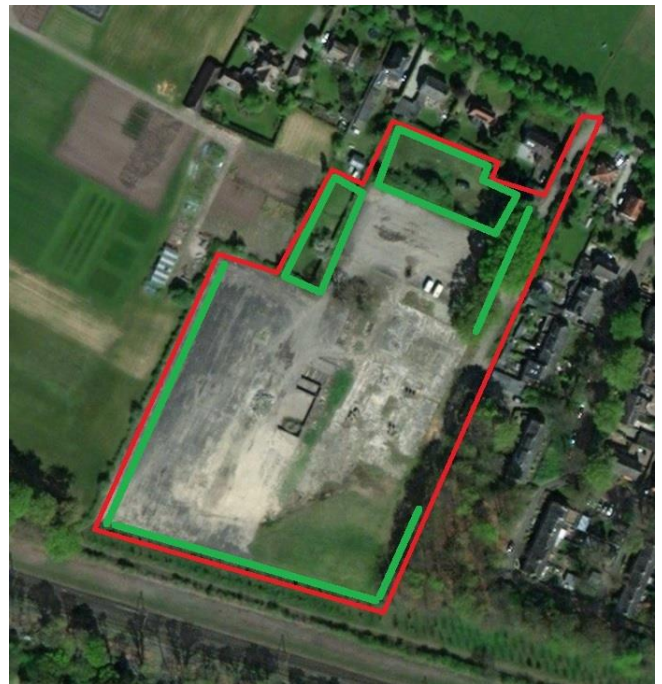
De strook ten westen van het terrein bestaat uit een dicht struweel. Deze strook biedt beschutting voor reptielen, maar de grens met het asfalt is strak waardoor er weinig aantrekkelijke structuren aanwezig zijn om te schuilen. De strook kan echter wel dienen als corridor.

De groenstrook aan de zuidzijde van het plangebied is sterk beschaduwd. De begroeiing is er te hoog om goed op te kunnen warmen. Hazelworm zou hier echter wel gebruik kunnen maken als verblijfplaats.

De twee stroken aan de oostkant bestaan uit bomen. Door de positionering ontstaat veel schaduw en daardoor onaantrekkelijk voor reptielen. De ondergroei bestaat o.a. uit braam. Op de meeste plekken is een harde overgang naar asfalt.

Het noordelijkste groen omkaderde element bestaat uit een variatie van struweel en hoge grassen. Binnen in dat element is een sterk verruigde wadi aanwezig. De huidige staat is weinig aantrekkelijk voor reptielen. Er is weinig plek om te zonnen.

Het noordoostelijke groen omkaderde element is een klein door schapen begraasde weide. De vegetatie is kort en monotoon van structuur, hierdoor onaantrekkelijk voor reptielen. De zuidwestzijde van het element bestaat uit dicht struweel. Deze zijde biedt beschutting voor reptielen, maar de grens met het asfalt is over het algemeen strak waardoor er weinig aantrekkelijke structuren aanwezig zijn om te schuilen. De strook kan echter wel dienen als corridor.

Figuur 12 Plangebied (rood) met groenstructuren (groen)

Figuur 13 Groenstructuur langs oostgrens plangebied

Figuur 14 Groenstructuur langs zuidgrens plangebied

4.5 Conclusie

De verschillende elementen hebben verschillende waarden voor de aanwezige reptielensoorten. Gesteld kan worden dat een groot deel van de verweerde betonlaag het meest optimale leefgebied biedt voor reptielen (vooral voor zandhagedis). Andere elementen zijn grotendeels tot volledig onaantrekkelijk voor de drie reptielensoorten. In het totale plangebied is voortplanting van zandhagedis en hazelworm mogelijk. Met betrekking tot ringslang zijn geen elementen aangetroffen waar voortplanting te verwachten is. Mogelijk kunnen deze zich wel direct in de omgeving voortplanten (mesthopen of composthopen bij omwonende). Overwintering van alle drie de soorten is niet uit te sluiten. Mogelijk zijn er diverse ondergrondse structuren die droog en vorstvrij zijn. Dergelijke structuren zijn niet aangetroffen, maar deze kunnen aan het zicht onttrokken worden door de verschillende ruigtes.

Geen van de drie aanwezige reptielensoorten heeft een op zichzelf staande populatie in het plangebied. Aangenomen kan worden dat migratie of dispersie van deze soorten plaats vindt via de spoorbermen vanuit omringende populaties. Het plangebied kan dan ook gezien worden als een kleine satellietpopulatie die een verbinding vormt tussen populaties of een stapsteen is richting nieuw leefgebied.

5 Compensatie eisen

Om te bepalen wat de omvang van het compensatieterrein moet zijn en aan welke eisen deze moet voldoen, dient er naar verschillende aspecten gekeken te worden. In dit hoofdstuk komen deze aspecten aanbod.

5.1 Noodzaak compensatie

De noodzaak tot compenseren komt voort uit de Wet natuurbescherming. Vanuit de Wet natuurbescherming kan om diverse redenen gekozen worden tot het eisen van compensatie. Twee belangrijke redenen voor het eisen van compensatie zijn:

- ⊙ Aantasting gunstige staat van instandhouding
- ⊙ In het kader van zorgvuldig/ zorgplichtig handelen

5.1.1 Gunstige staat van instandhouding

De aantasting van het plangebied heeft voor zowel zandhagedis, hazelworm en ringslang geen negatieve gevolgen met betrekking tot de gunstige staat van instandhouding. Dit rapport heeft niet tot doel om een uitgebreide onderbouwing te geven van de staat van instandhouding, omdat dit reeds beschreven is in het activiteitenplan, maar in het kort zijn de volgende redenen aan te dragen om aantasting van de gunstige staat van instandhouding uit te sluiten:

- ⊙ Van alle drie de soorten is de landelijke langjarige trend positief. Stichting RAVON noemt dit een matige toename;
- ⊙ Het plangebied bevindt zich voor alle drie de soorten binnen één van de belangrijkste en grootste verspreidingsgebieden, namelijk regio Veluwe;
- ⊙ Het plangebied is nooit leefgebied geweest voor reptielen toen deze nog in gebruik was als houtzagerij. De waarden zijn pas later ontstaan door verwerking van het terrein. Zonder maatregelen zal het terrein verder verwerken en verder overwoekeren, waardoor de geschiktheid voor reptielen weer achteruit zal gaan.
- ⊙ Het huidige oppervlakte aan geschikt leefgebied is zeer beperkt, waardoor deze op dit moment een zeer kleine rol zal hebben met betrekking tot de populatie.

Omdat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is, is compensatie vanuit dit oogpunt ook niet noodzakelijk.

5.1.2 Zorgvuldig handelen

Ten aanzien van alle in Nederland voorkomende planten en diersoorten geldt een zorgplicht. Deze zorgplicht betekent in het kort dat iemand alles wat redelijkerwijs mogelijk is moet doen of laten om schade aan soorten te voorkomen of te herstellen. Deze breed te interpreteren regel geldt ook voor zandhagedis, hazelworm en ringslang. Echter, voor Europees beschermde soorten geldt een zwaarder wegende regel, namelijk het zorgvuldig handelen. Zandhagedis is een Europees beschermde soort en daardoor dient omtrent deze soort zorgvuldig te worden gehandeld. Zorgvuldig handelen gaat verder dan de zorgplicht. Er wordt vanuit gegaan dat aangebrachte schade hersteld zal worden, mits er een duidelijke onderbouwing is waarom dit niet mogelijk is.

In het kader van het onderhavige project zijn er voldoende mogelijkheden om schade te herstellen en wordt er vanuit gegaan dat er geen geldige reden is om geen maatregelen te hoeven treffen.

Omdat het zorgvuldig handelen alleen geldt voor zandhagedis, is dit de belangrijkste soort om compenserende maatregelen voor te nemen. Voor hazelworm en ringslang geldt alleen de zorgplicht. Echter, wanneer een gunstig leefgebied voor zandhagedis wordt ontwikkeld, zullen hazelworm en ringslang daar ook van mee profiteren.

5.1.3 Omvang compensatie locatie

Om de omvang van de noodzakelijke compensatie te bepalen wordt gekeken naar de huidige omvang en kwaliteit. Hierbij wordt vooral gericht op het onderdeel van het terrein met de hoogste waarden, namelijk de verweerde betonvlakte. De overige onderdelen hebben weinig tot geen waarden en worden daarom buiten beschouwing

gelaten, ondanks dat daar sporadisch exemplaren aanwezig of aangetroffen kunnen worden. Door het realiseren van een kwalitatief hoog compensatiegebied, zullen ook eventuele verblijfplaatsen in de weinig aantrekkelijke delen van het terrein worden gecompenseerd.

De verweerde betonvlakte is niet homogeen aan kwaliteit. Er wordt ingeschat dat zo'n 60% van de betonvlakte geschikt tot zeer geschikt is voor zandhagedis. Deze 60% komt dan neer op een geschikt tot zeer geschikt leefgebied van 2.400 m².

Wanneer een inrichting gerealiseerd wordt die als zeer geschikt gekwalificeerd kan worden, dient de minimale compensatie te bestaan uit een oppervlakte van circa 2.400 m².

5.1.4 Inrichting

De inrichting van het plangebied hangt af van de gekozen locatie. Wanneer gekozen wordt voor een natuurlijke inrichting (bijv. heideterrein) is een groter oppervlakte nodig (7.500 - 10.000 m²). Dit omdat een natuurlijk ingerichte locatie tijd nodig heeft om zich volledig te ontwikkelen tot een optimaal leefgebied met een maximale capaciteit aan zandhagedis, hazelworm en ringslang. Een dergelijke ontwikkeling kan vele jaren duren. Omdat het nieuwe leefgebied direct geschikt dient te zijn voor deze soorten en voor het aantal individuen dat gebruik moet gaan maken van dit gebied is een groter leefgebied nodig.

6 Locatie compensatiegebied

Het nieuwe leefgebied wordt gerealiseerd op een terrein binnen de Johanna Hoeve. Deze locatie ligt ten noordoosten van het huidige plangebied op een afstand van 1.200 meter. De nieuwe locatie wordt aan de noordwest kant begrenst door een akker, aan de noordoost kant door een inrichtingsterrein voor hazelworm van RAVON, aan de oost kant door een heideterrein en aan de zuidwest kant door een bosgebied. Aan de zuidkant ligt net buiten het inrichtingsgebied een poel voor wild en amfibieën. Het inrichtingsterrein heeft een oppervlakte van ca. 13.500 vierkante meter en heeft tot enige tijd geleden een agrarische functie gehad. In de huidige staat bestaat het terrein vooral uit Engels raaigras met veel kruiden die kenmerkend zijn voor sterk voedselrijke en bemeste bodems, zoals ridderzuring. Het plangebied is een garenne, ook wel leporarium genoemd. Dit is een gebied dat gedomineerd wordt door konijnen. Dit is terug te zien aan de vele konijnenholen die in het terrein aanwezig zijn.

Figuur 15 Huidige plangebied (oranje) en toekomstig nieuw leefgebied (rood).

Figuur 16 Plangebied voorzien van rode contour.

compensatieterrein meer volwassen wordt er zowel qua kwantiteit als kwaliteit meer oppervlakte beschikbaar is.

Zandhagedis komt voor in het ten oosten gelegen heideterrein. Mogelijk is deze soort ook aanwezig in het door RAVON ingerichte gebied ten noordoosten van het gebied. Hazelworm komt voor in zowel de heideterreinen als de bospercelen rondom het plangebied. Ringslang is ook reeds aanwezig in de directe omgeving. Aan de rand van het compensatieterrein is enkele jaren geleden zelfs een waarneming gedaan van een volwassen eidragende ringslang.

De compensatielocatie maakt onderdeel uit van dezelfde lokale populaties van zandhagedis, hazelworm en ringslang als die in het plangebied, hierdoor zal er per saldo geen oppervlakte aan leefgebied van de lokale populaties plaatsvinden. In tegendeel, op den duur zal het oppervlakte aan nieuw leefgebied groter zijn, omdat naar mate het

Hieronder en op de volgende pagina staan een aantal sfeerimpressies van de huidige situatie in en rond het compensatiegebied.

Figuur 17 Terrein compensatiegebied bestaande uit Engels raaigras en kruiden op vermeste bodem..

Figuur 18 Compensatieterrein RAVON ten noordoosten van compensatiegebied.

Figuur 19 Compensatieterrein RAVON ten noordoosten van compensatiegebied.

Figuur 20 Poel ten zuidoosten van plangebied.

7 Inrichting compensatiegebied

7.1 Doelstellingen

Bij het ontwerpen van het nieuwe compensatiegebied zijn een aantal doelstellingen aangehouden, namelijk:

- ⦿ Het gebied moet geschikt zijn voor jaarrond gebruik door zandhagedis, hazelworm en ringslang;
- ⦿ Zandhagedis is de kernsoort voor het gebied;
- ⦿ De aanwezige konijnen dienen behouden te blijven, omdat deze een belangrijke rol spelen bij het toekomstige beheer;
- ⦿ Het terrein dient direct na inrichting geschikt te zijn voor zandhagedis, hazelworm en ringslang;
- ⦿ De inrichting dient te passen binnen het omliggende landschap en dient een gebiedseigen uitstraling te hebben;
- ⦿ Het gebied dient zo ingericht te zijn dat beheer zo minimaal mogelijk noodzakelijk is om onnodige verstoring te voorkomen.

7.2 Korte omschrijving inrichting

De bovenstaande doelstellingen in acht nemend, is de inrichting in het kort samen te vatten als:

- ⦿ De voedselrijke bodem wordt afgegraven tot de minerale bodem om een sterke verschraling te bewerkstelligen;
- ⦿ Langs de noordwestelijke grens wordt over de hele lengte een corridor ontwikkeld met een grotere variatie aan structuur met broeihopen voor ringslang, schuilgelegenheden voor hazelworm en beschutte zonlocaties voor hazelworm en ringslang;
- ⦿ Over het terrein worden grote structuren gecreëerd door middel van stammen, stobben etc. die kunnen dienen als schuilplaatsen voor zandhagedis en kunnen dienen als zongelegenheden;
- ⦿ Open vergraafbare zanderige plekken worden gecreëerd voor het afzetten van eieren door zandhagedis;
- ⦿ Begroeiing bestaat langs de noordoost grens uit bosplantsoen en elders in het terrein uit hoofdzakelijk struikheide, pijpestrootje en brem om structuren te creëren en voedsel in kwantiteit en kwaliteit te vergroten.

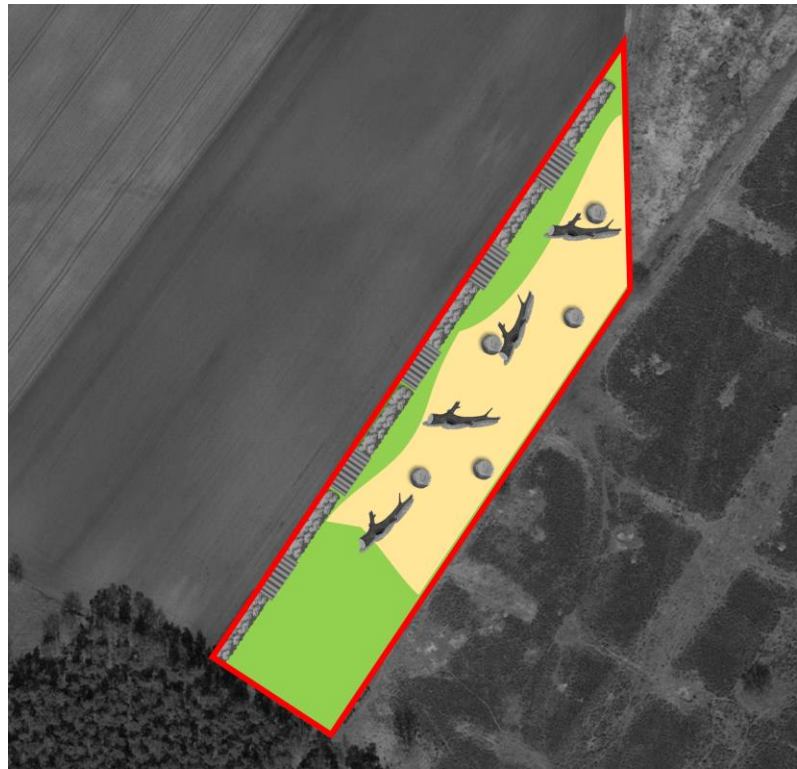

Figuur 21 Inrichting compensatiegebied.

De treffen maatregelen worden beschreven in de volgende paragrafen.

7.3 Bodem en bodembedekking

De bodem in het plangebied is sterk vermest. Hierdoor groeien planten die van voedselrijke gronden houden erg hard. Dergelijke situaties zijn onwenselijk voor zandhagedis. Deze soort prefereert een terrein met veel variatie met open plekken die goed kunnen opwarmen. De huidige begroeiing en bodem dienen daarom aangepast te worden. De voedselrijke toplaag wordt verwijderd. Deze toplaag blijkt uit grondboringen ca. 50 cm dik te zijn. Bij het vergraven van de grond wordt een glooiende structuur aangebracht. Dit microreliëf geeft de bodem meer variatie in structuur, vochtigheid en voedselrijkheid. Dit geeft een verschil in ontwikkeling van vegetatie waardoor meer variatie in soorten, formaat en dichtheid ontstaat.

Figuur 22 Bodem en bodembedekking in kleur. Te vergraven grond in geel.

Het kale terrein wordt voorzien van structuren die in de navolgende paragrafen worden behandeld. Verder wordt het terrein gestimuleerd tot ontwikkelen van een bodembedekking. Deze bodembedekking zal hoofdzakelijk bestaan uit struikhei en pijpenstrootje. Beide soorten zijn omgevingseigen soorten en geven een variatie aan structuur. Enerzijds geeft het dekking en anderzijds trekt het insecten en andere voedseldieren aan. De begroeiing moet zich ontwikkelen in verschillende stadia, zodat er verschillende leeftijdscategorieën zijn die weer zorgen voor meer structuren en variatie. Dit wordt gerealiseerd door het inzaaien van struikhei en pijpenstrootje over meerdere jaren te verdelen. Hiervoor wordt enerzijds plagsel uit de regio gebruikt, maar wordt er ook gebruik gemaakt van puur zaden van struikhei en pijpenstrootje van andere locaties (bijvoorbeeld van Cruydt Hoeck). Op deze manier wordt de kans op kieming vergroot, omdat de zaden van verschillende locaties onder andere omstandigheden gerijpt zijn. Het plagsel en de zaden worden niet vlak dekkend aangebracht, omdat er juist gradaties moeten zijn van beplanting in verschillende leeftijdsklassen, maar ook plekken met kale bodem aanwezig moeten blijven.

Naar alle waarschijnlijk zal de bodem na het verwijderen van de voedselrijke toplaag geschikt zijn voor zandhagedis om eieren in af te zetten. Echter, wanneer de bodem uit een te grote fractie van kiezels bestaat, zal het noodzakelijk zijn om speciale plekken te creëren met vergraafbaar zand. Deze plekken worden dan strategisch aangebracht op plekken waar deze goed door de zon worden beschenen, maar ook dichtbij de beschutting is, zodat de vrouwtjes zandhagedissen in veiligheid de eieren kunnen afzetten.

Figuur 23 Streefbeeld van bodembedekking.

Figuur 24 Streefbeeld van bodembedekking.

7.4 Structuren in het open veld - niet levende structuren

Naast bodembedekking van o.a. struikhei en pijpenstrootje is het belangrijk om ook andere vormen van structuur aan te brengen. Dit is onder andere van groot belang omdat de struikhei en pijpenstrootje zich pas met de jaren meer gaan ontwikkelen. Om het gebied sneller geschikt en aantrekkelijk te maken, worden er structuren aangebracht die beschutting zullen bieden, maar die ook een belangrijke rol gaan spelen in de voedselvoorziening. Daarnaast kunnen de structuren een belangrijke rol gaan spelen bij de ontwikkeling van begroeiing. Er ontstaan verschillende microklimaten die er toe bijdragen dat zaden sneller kiemen (vochtigheid, warmte, schaduw)

De structuren die worden aangebracht bestaan vooral uit liggende boomstammen, stobben of houtstapels.

Figuur 25 Structuren open in het veld in kleur.

Figuur 26 Voorbeeld gestapeld hout.

Figuur 27 Voorbeeld van stobben.

Figuur 28 Structuur biedt beschutting, voedsel en goede zonplekken.

7.5 Structuren in het open veld - struweel

Naast structuren als stobben en stammen worden er ook op een aantal plaatsen op het open veld opgaande struiken geplaatst. Deze struiken zorgen op hun wijze ook weer voor variatie in structuur en zijn een stimulans voor het voedselaanbod. De struiken die hiervoor gebruikt worden zijn soorten die in de regio voorkomen en passen bij het landschap en de bodemsamenstelling. Hierbij wordt vooral gedacht aan brem (*Cytisus scoparius*). Deze struik groeit op zonnige, droge en voedselarme plaatsen.

Figuur 29 Struweel als structuur in het open veld.

Figuur 30 Brem als structuur in het open veld.

7.6 Structuurrijke corridor

Een structuurrijke corridor wordt langs de gehele noordwestzijde aangelegd. Deze strook bestaat uit afwisselende elementen en krijgt een grillige randstructuur. Deze grillige randstructuur zorgt voor verschillende microklimaten, zoals windluwe door de zon beschenen plekjes die sneller opwarmen. De structuur bestaat uit struweel (inheemse soorten, zoals vlier, braam en meidoorn) met een maximale hoogte die wisselt tussen de 3 en 6 meter en een diepte van 3 tot 5 meter. Deze beplanting zorgt voor beschutting, maar ook voor een plaatselijke bedekking van de bodem met blad. Dit genereert voedsel, maar is ook belangrijke dekking voor hazelworm. Het struweel wordt afgewisseld met stobben en gestapeld hout. Deze structuren geven ook beschutting en vormen

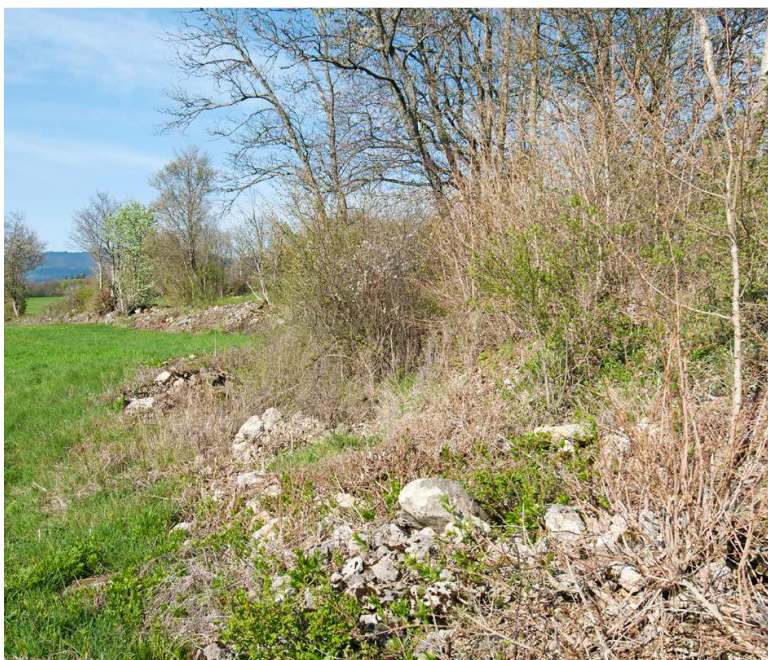

Figuur 31 Structuurrijke corridor.

belangrijke plekken voor voedseldieren, maar bieden tevens veel gelegenheid om te zonnen. Deze structuren steken boven de kruiden- en graslaag uit en warmen daardoor beter op. Deze structuren bieden ook in de winter vorstvrije en droge overwinteringsplekken. Op twee plekken in de corridor worden broeihopen aangelegd voor ringslang om eieren in af te zetten.

Figuur 32 Structuur in de vorm van gestapeld hout.

Figuur 33 Struweelranden bieden veel variatie in voedsel en beschutting.

Figuur 34 Veel structuur geeft veel verschillende microklimaten.

7.7 Beheer

Om verstoring van zandhagedis, hazelworm en ringslang zoveel mogelijk te voorkomen, is het belangrijk om zo min mogelijk beherende activiteiten te moeten uitvoeren. In het ontwerp is daar rekening mee gehouden. Echter, helemaal geen beheer uitvoeren is niet mogelijk, omdat dan op den duur het terrein door successie zal veranderen in bos. De beheerintensiteit is sterk afhankelijk van de snelheid waarmee het gebied zich ontwikkelt. Dit heeft onder andere te maken met klimatologische en meteorologische omstandigheden en het aanslaan van de begroeiing. Hieronder wordt kort weergegeven aan welk beheerinspanning gedacht moet worden.

7.7.1 Structuurrijke corridor

Bosplantsoen kan verjongd worden door snoeien of terugzetten. Dit is niet noodzakelijk, maar kan toegepast worden wanneer takken wenselijk zijn om te gebruiken op het terrein om nieuwe structuur aan te brengen. De structuren in de vorm van houtstapels, stobben en stammen hebben een lange levensduur. Deze kunnen meer dan 10 jaar in functie blijven. Na 10 jaar kunnen nieuwe structuren aangebracht worden of eerder wanneer in de directe omgeving geschikt materiaal voor handen is.

7.7.2 Broeihopen voor ringslangen

Broeihopen voor ringslangen dienen jaarlijks gecontroleerd te worden op functionaliteit. Een juiste samenstelling van organische materialen is noodzakelijk om het benodigde broeiproces op gang te helpen. Een jaarlijkse controle op aanvulling is noodzakelijk.

7.7.3 Structuren in open terrein - houtige structuren

Ook hier geldt dat deze structuren een lange levensduur hebben. Deze kunnen meer dan 10 jaar in functie blijven. Na 10 jaar kunnen nieuwe structuren aangebracht worden of eerder wanneer in de directe omgeving geschikt materiaal voor handen is.

7.7.4 Structuren in open terrein - struweel

Het struweel dat wordt toegepast in het open terrein heeft een trage groei en een lage expansiedrift. Beheer is alleen noodzakelijk als de struweellocaties zeer omvangrijk gaan worden. Op schrale droge locaties is dit echter niet snel aan de orde. Het is dan ook niet te verwachten dat deze situatie zich zal voordoen in de komende 10 jaar.

7.7.5 Bodembedekking en overige begroeiing open terrein

Struikhei en pijpenstrootje zullen de eerste jaren nodig hebben om zich goed te ontwikkelen. Op den duur zullen deze plantensoorten een dicht begroeid veld creëren, waardoor de functionaliteit voor zandhagedis verminderd. Het is, net als bij alle heideterreinen, belangrijk om voldoende structuur en diversiteit in begroeiing te houden en om daarnaast ook voldoende open plekken te behouden. De verwachting is dat dit op zijn vroegst na 5 a 10 jaar nodig zal zijn. Beheer bestaat dan vooral uit het kleinschalig plaggen van het terrein.

Een belangrijke bedreiging bij heideterreinen is het langzaam veranderen van heide in bos. De snelheid waarmee dit gaat is afhankelijk van de bomen en struiken die in de omgeving staan. Berken, dennen en Amerikaanse vogelkers kunnen bijvoorbeeld snel toeslaan en het terrein snel dicht laten groeien. Het is daarom belangrijk om dit jaarlijks te schouwen om te bepalen of jong opschietende ongewenste begroeiing handmatig verwijderd moet worden. Door de eerste jaren dit goed in beeld te brengen kan uiteindelijk bepaald worden hoe vaak ingrijpen noodzakelijk is.

7.7.6 Aanslaan begroeiing

Een belangrijke handeling voor de eerste twee jaar is het in de gaten houden van het aanslaan van struweel en de zaden. Door droogte kan de eerste twee jaar veel struweel en zaden na kieming sterven. Wanneer dit niet tijdig wordt opgemerkt en hersteld kan dit leiden tot een locatie die niet functioneel zal zijn of zich slechts zeer marginaal of traag ontwikkelt.

7.7.7 In het kort

Het uiteindelijke beheer is afhankelijk van verschillende situaties. Maatwerk is hierbij belangrijk. De eerste jaren is het enerzijds vooral belangrijk om vinger aan de pols te houden op het aanslaan van de beplanting. Anderzijds is het belangrijk om vinger aan de pols te houden dat ongewenste bomen struiken het terrein gaan overwoekeren. Het is daarom noodzakelijk jaarlijks (en vooral de eerste jaren) een schouw te laten plaatsvinden om te bepalen of nadere acties nodig zijn.

Schetsontwerp

Compensatie zandhagedis, hazelworm en ringslang te Wolfheze

Opdrachtgever: BRO
Ontwerp: David Brouwer & Jarno Beijk
Datum: 15 maart 2021

Comepensatiegebied - kenmerken

- Oppervlakte: ca. 13,500 m²
- Terrein: Zwarte grond, met hoofdzakelijk Engels raaigras als begroeiing.
- Omliggend terrein:
 - NO: Kale grond met heide
 - ZO: Heide
 - ZW: Bos
 - NW: Akker

Goede verbinding met bestaand leefgebied.

Enkele wensen en eisen leefgebied zandhagedis

Zandhagedis

- Vergraafbaar zand om eieren af te zetten
- Veel randstructuren en vegetatieovergangen
- Voldoende gelegenheid om te zonnen

Hazelworm

- Goed ontwikkelde kruidlaag/ strooisellaag
- Randstructuren langs bossen of hagen

Ringslang

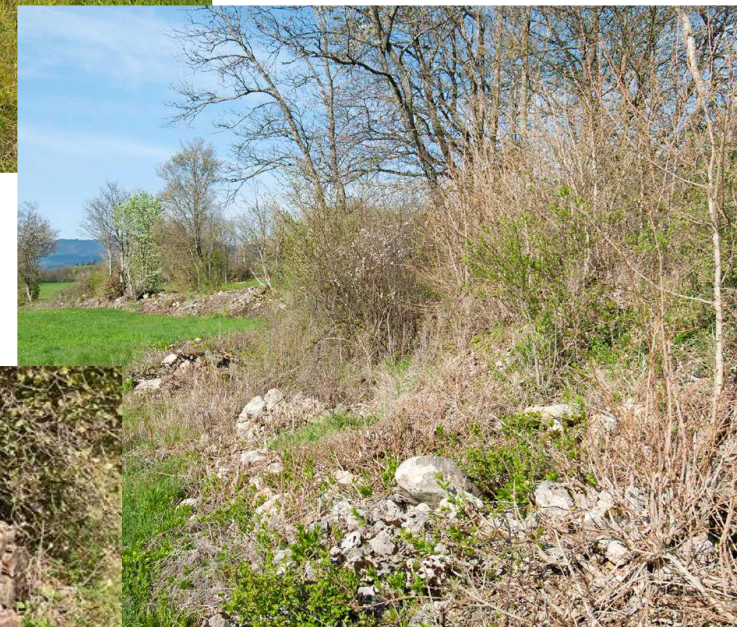
- Voldoende gelegenheid om te zonnen
- Broeihopen voor afzetten van eieren

Voorstel

Het terrein dient ingericht te worden voor hoofdzakelijk zandhagedis, maar hazelworm en ringslang profiteren mee van de inrichting.

Langs de noordelijke lengte wordt een ruggengraat aangelegd die zal dienen als corridor. Deze corridor bestaat uit een kleine helling waarop structuren zich afwisselen. Hierbij valt te denken aan stobben, takken, maar ook struweel en broeihopen (voor ringslang). De rest van het veld wordt ingericht als structuurrijk schraalterrein. Hiervoor zal de voedingsrijke laag afgegraven worden. De diepte daarvan wordt nader bepaald. Omdat vegetatie een lange tijd nodig heeft om voldoende ontwikkeld te raken, worden structuren aangebracht. Variatie in structuur is belangrijk voor dekking, voor zonlocaties en voldoende voedselaanbod. Deze structuren bestaan uit o.a. stobben, stammen en takken. Hierdoor is het terrein direct functioneel als compensatiegebied. De begroeiing wordt enerzijds gecreëerd door het aanbrengen van heideplagsel, maar ook door het zaaien van struikheide en pijpenstro. Het aanbrengen van plagsel en zaden zal verspreid over een aantal jaren plaatsvinden om op deze manier verschillende leeftijden aan begroeiing te krijgen.

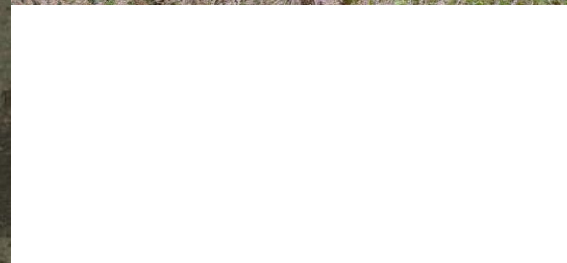
Structuurstrook op helling

- Verbinding met bosrand
- Opgebouwd struweel, takkenhopen, stobben, kruidlaag en broeihopen.

Structuren op het veld

- Directe schuilgelegenheden, dus niet afhankelijk van begroeiing.
- Structuren bieden variatie en veel randen en daardoor veel verblijfplaatsen en voedselaanbod.
- Structuren zorgen voor een verbinding door het terrein.
- Bestaat uit stammen, takken, stobben etc.

Open veld

- Afgraven tot schrale grond
- Schrale vegetatie, zoals heide, pijpenstro en dwergstruiken
- Voedsel en schuilgelegenheid
- Konijnen spelen belangrijke rol in het beheer van geschikt leefgebied.

Ecologisch onderzoek

Boven Heide te Wolfheze

Van Wanrooij - Van Schijndel Bouw- en
Ontwikkelingsmaatschappij B.V.

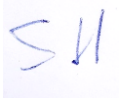

NatuurInclusief
Ecologisch advies- en projectbureau

Ecologisch onderzoek

Boven Heide te Wolfheze

Van Wanrooij - Van Schijndel Bouw- en Ontwikkelingsmaatschappij B.V.

In opdracht van	Van Wanrooij - Van Schijndel Bouw- en Ontwikkelingsmaatschappij B.V. Broekstraat 2 5386 KD Geffen
Contactpersoon	Dhr. Frank Kremer
Telefoon	073 534 9400
E-mail	frank.kremer@vanwanrooij.nl
Datum	30 september 2021
Rapportagenummer	NIRP20210162
Hoofdkantoor	NatuurInclusief Korenbree 23A 7271 LH Borculo 0545-723032 info@natuurinclusief.nl www.natuurinclusief.nl
Opsteller	David Brouwer
Telefoon	0545-723032
E-mail	davidbrouwer@natuurinclusief.nl
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	Sander Hunink
Paraaf	

NatuurInclusief is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van NatuurInclusief; opdrachtgever vrijwaart NatuurInclusief voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/ of openbaar worden gemaakt d.m.v. fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en NatuurInclusief, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Inhoud

Samenvatting.....	4
1 Inleiding	5
1.1 Leeswijzer	5
2 Onderzoekslocatie.....	6
2.1 Beschrijving onderzoekslocatie	6
2.2 Voorgenomen ingreep	7
3 Onderzoeksmethode	9
3.1 Onderzoek flora	9
3.2 Onderzoek das.....	9
3.3 Onderzoek kleine marterachtigen	10
3.4 Onderzoek sleedoornpage	12
3.5 Onderzoek grote parelmoervlinder	12
3.6 Onderzoek bosparelmoervlinder	13
3.7 Onderzoek kommavlinder	13
3.8 Onderzoek teunisbloempijlstaart	14
4 Resultaten.....	15
4.1 Flora	15
4.2 Das.....	15
4.3 Kleine marterachtigen	18
4.3.1 Cameravallen	18
4.3.2 Mostela's	19
4.3.3 Sporenbuizen.....	19
4.3.4 Aanvullende informatie.....	19
4.4 Sleedoornpage.....	20
4.5 Grote parelmoervlinder	20
4.6 Bosparelmoervlinder.....	20
4.7 Kommavlinder	20
4.8 Teunisbloempijlstaart	20
4.9 Algemene broedvogels	21
5 Effectenbeoordeling	22
5.1 Effecten op beschermde soorten	22
5.2 Kans op overtreding	22
5.3 Vrijstellingsmogelijkheden	22
5.4 Mogelijkheden om overtreding te voorkomen of te beperken (mitigatie)	23
5.5 Maatregelen om effecten ongedaan te maken (compensatie)	23
5.6 Noodzaak aanvraag ontheffing beschermde soorten en verbodsbepalingen.....	23
6 Conclusie + aanbeveling	24
7 Literatuur	25

Samenvatting

Van Wanrooij - Van Schijndel Bouw- en Ontwikkelingsmaatschappij B.V. is voornemens op de locatie Boven Heide aan de Duitsekampweg te Wolfheze 50 woningen te realiseren.

In het kader van de Wet natuurbescherming heeft Van Wanrooij - Van Schijndel Bouw- en Ontwikkelingsmaatschappij B.V. NatuurInclusief ingeschakeld om aanvullend ecologisch onderzoek uit te voeren naar kleine schorseneer, zandwolfsmelk, groot spiegelklokje, das, bunzing/wezel/hermelijn (kleine marterachtigen), sleedoorpage, grote parelmoervlinder, bosparelmoervlinder, kommavlinder en teunisbloempijlstaart. In deze rapportage zijn de resultaten beschreven van het onderzoek.

In de periode maart-augustus 2021 is het plangebied onderzocht op aanwezigheid van deze soorten. Gedurende het onderzoek zijn kleine schorseneer, zandwolfsmelk, groot spiegelklokje, bunzing, wezel, hermelijn, sleedoorpage, grote parelmoervlinder, bosparelmoervlinder, kommavlinder en teunisbloempijlstaart niet aangetroffen. Standplaatsen, vaste rust- en verblijfplaatsen en essentieel leefgebied van deze soorten kunnen in het plangebied worden uitgesloten.

Gedurende het onderzoek is eenmalig een das op een wildcamera vastgelegd langs de westelijke rand van het plangebied. Deze vegetatiestrook zal in functie behouden blijven. Tevens wordt na veld- en literatuuronderzoek het plangebied gekenmerkt als een niet-essentieel onderdeel van het foerageergebied van das. Niet-essentiële onderdelen van het foerageergebied van das worden niet beschermd onder de Wet natuurbescherming. Er is dan ook geen sprake van een overtreding van verbodsbepalingen.

Gedurende het onderzoek is ook steenmarter eenmalig op een wildcamera vastgelegd. Vaste verblijfplaatsen van steenmarter worden verwacht bij de schuurtjes ten noorden van het plangebied, dit deel zal niet door de voorgenomen ingreep worden aangetast. Gezien de afwezigheid van dergelijke bebouwing in het plangebied, de alternatieven in de directe omgeving van het plangebied en de opportunistische aard van de soort kan met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid uitgesloten worden dat het aan te tasten gedeelte van het plangebied deel uitmaakt van het essentieel leefgebied van steenmarter.

Tijdens het aanvullend onderzoek zijn verschillende algemene broedvogels aangetroffen. Het is dan ook van belang te allen tijde rekening te houden met het algemene broedseizoen van vogels.

Buiten de eerder ingediende ontheffingsaanvraag voor zandhagedis, hazelworm en ringslang, worden er voor bovengenoemde soorten geen verbodsbepalingen van de Wnb overtreden en is een aanvulling op de ontheffing niet noodzakelijk.

Wel wordt geadviseerd om voorafgaand aan de werkzaamheden een ecologisch werkprotocol te laten opstellen waarin onder andere de zorgplicht nader is uitgewerkt.

1 Inleiding

Van Wanrooij - Van Schijndel Bouw- en Ontwikkelingsmaatschappij B.V. is voornemens op de locatie Boven Heide aan de Duitsekampweg te Wolfheze 50 woningen te realiseren.

De Wet natuurbescherming (Wnb) verplicht vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen de aanwezige beschermde plant- of diersoorten aantasten en door de activiteiten verbodsbepalingen worden overtreden. Als aanvulling op een eerder uitgevoerde quickscan (van de Schoot & Koen, 2018), aanvullend onderzoek naar levendbarende hagedis en zandhagedis (BRO, 2018) en vanwege het wegvallen van een Provinciale vrijstelling van een aantal soorten (kleine marterachtigen), heeft NatuurInclusief een aanvullend veldbezoek uitgevoerd op 21 december 2020. Hieruit kwam naar voren dat aanvullende onderzoeken naar kleine schorseneer, zandwolfsmelk, groot spiegelklokje, das, bunzing/wezel/hermelijn (kleine marterachtigen), sleedoornpage, grote parelmoervlinder, bosparelmoervlinder, kommavlinder en teunisbloempijlstaart noodzakelijk zijn.

Teunisbloempijlstaart is beschermd volgens het beschermingsregime Habitatrichtlijn in de Wet natuurbescherming (art. 3.5 Wnb). Kleine schorseneer, zandwolfsmelk, groot spiegelklokje, das, bunzing/wezel/hermelijn (kleine marterachtigen), sleedoornpage, grote parelmoervlinder, bosparelmoervlinder en kommavlinder zijn beschermd volgens het beschermingsregime voor 'andere soorten', het beschermingsregime voor nationaal beschermde soorten in de Wet natuurbescherming (art. 3.10 Wnb). Hieruit volgend heeft NatuurInclusief opdracht gekregen om onderzoek uit te voeren naar deze soorten. In de periode maart-augustus 2021 is aanvullend ecologisch onderzoek naar deze soortgroepen uitgevoerd. In deze rapportage worden de resultaten van dit onderzoek beschreven en een aanbeveling voor vervolgstappen.

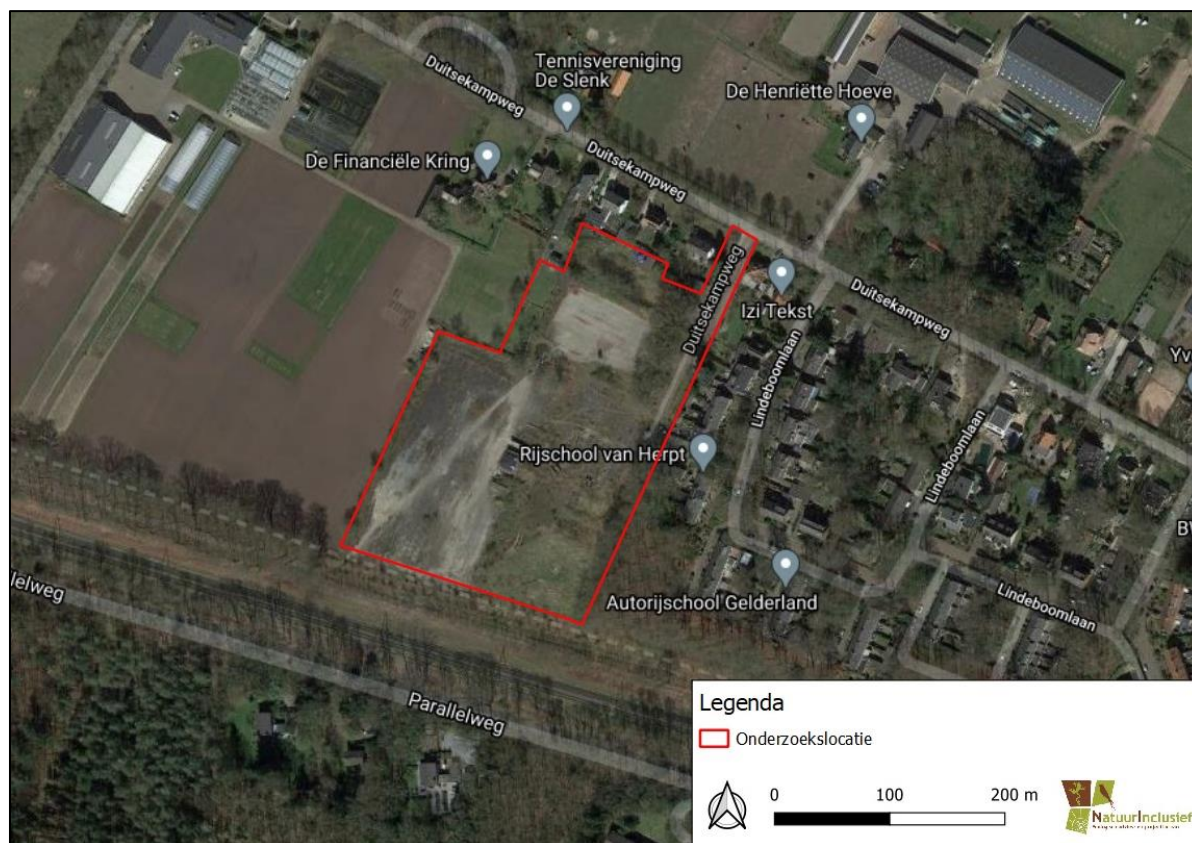
1.1 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt omschreven hoe de onderzoekslocatie eruitziet, hoe deze momenteel gebruikt wordt en wat de eigenaar van plan is in het plangebied. Hoofdstuk 3 bespreekt de onderzoeksmethodiek. Hoofdstuk 4 geeft de resultaten van het onderzoek weer en gaat tevens in op mogelijke effecten en de kans op overtredingen van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming. In hoofdstuk 5 worden de mogelijk effecten beoordeeld en in hoofdstuk 6 wordt afgesloten met de conclusie en aanbevelingen.

2 Onderzoekslocatie

2.1 Beschrijving onderzoekslocatie

Het plangebied ligt aan de Duitsekampweg in het westen van de bebouwde kom van Wolfheze, Gemeente Renkum. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 2,5 hectare en bestaat grotendeels uit verruigd gebied met een verharding van asphalt. Het middelpunt van het plangebied bevat de coördinaten N 52.008207, E 5.785507. In Figuur 1 is de onderzoekslocatie op een topografische kaart weergegeven.

Figuur 1 Ligging plangebied.

Het plangebied bestaat momenteel grotendeels uit verruigd gebied met een verharding van asphalt, resterend van de voormalige houtzagerij die hier voorheen stond. In het noorden van het plangebied ligt een droogstaande wadi van circa 2 meter diep. In het noordoosten staan enkele vrij oude eiken. Ten oosten ligt een woonwijk, ten zuidoosten ligt hiertussen een stukje eiken- en beukenbos. Aan de zuidzijde van de locatie ligt een dubbele bomenrij van jonge haagbeuk. Hierachter ligt het spoor, met daarvoor een pad en een struweel ter afscheiding.

Ten westen en verder ten noorden ligt akkerland (BRO, 2018). In het plangebied is Houtzagerij Willemsen gevestigd geweest. In verband met uitbreiding is deze houtzagerij naar Cuijk verhuisd en in 1997 is het terrein door Van Wanrooij - Van Schijndel Bouw- en Ontwikkelingsmaatschappij aangekocht.

Figuur 2 t/m 5 geven een impressie weer van het plangebied.

Figuur 2 t/m 5: Impressie plangebied

2.2 Voorgenomen ingreep

Van Wanrooij - Van Schijndel Bouw- en Ontwikkelingsmaatschappij B.V. is voornemens in het plangebied 50 woningen te realiseren (zie Figuur 6). Er worden in de huidige plannen enkele bomen gekapt. Met de nieuwe inrichting wordt nieuw groen aangelegd ten behoeve van de biodiversiteit en klimaatadaptie. Zie figuur 6 voor het inrichtingsplan.

Figuur 6: Impressie geplande inrichting plangebied

3 Onderzoeksmethode

3.1 Onderzoek flora

Uit het veldbezoek is gebleken dat er een aantal beschermde plantensoorten (kleine schorseneer, zandwolfsmelk, groot spiegelklokje), qua verspreiding en biotoopvoorkeur, niet is uit te sluiten.

Onderzoek naar beschermde flora vindt plaats door het vlakdekkend inspecteren van de geschikte groeilocaties voor de te verwachten soorten. Het onderzoek heeft plaatsgevonden in de bloeiperiode van alle soorten, namelijk in juni.

Er is 1 veldbezoek uitgevoerd, zie Tabel 1 voor specificaties van het bezoek. De methodiek van het inventariseren is bepaald aan de hand van het inventarisatieprotocol van Floron.

Tabel 1 Data uitgevoerde veldbezoeken onderzoek flora

Datum	Tijdstip	Type onderzoek	Temperatuur	Windkracht	Bewolking
16 juni 2021	13:00 - 15:00 uur	Zoeken naar bloeiende exemplaren	± 25°C	1 Bft	Onbewolkt

3.2 Onderzoek das

Uit literatuuronderzoek is gebleken dat das in de omgeving van het plangebied voorkomt. Het onderzoek naar das heeft zich gericht op twee zaken:

- De aanwezigheid van verblijfplaatsen;
- Het gebruik van het plangebied als essentieel leefgebied.

Om over deze twee zaken meer duidelijkheid te krijgen zijn de volgende acties ondernomen:

- Literatuuronderzoek;
- Veldonderzoek naar sporen van burchten en andere sporen die wijzen op gebruik van het plangebied door de soort onder andere door het gebruik van cameravallen;
- Veldonderzoek voor het bepalen van de kwalitatieve en kwantitatieve waarden van het plangebied voor de soort (bijvoorbeeld voedselbronnen) in vergelijking met de omgeving.

Er zijn 5 veldbezoeken uitgevoerd, zie Tabel 2 voor de specificaties van de bezoeken. De gebruikte methodiek is conform het Kennisdocument Das (Bij12, 2017b).

Tabel 2 Data uitgevoerde veldbezoeken onderzoek das

Datum	Tijdstip	Type onderzoek	Temperatuur	Windkracht	Bewolking
9 maart 2021	10:00 - 15:00 uur	Cameravallen/Zoeken naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen en sporen, bepalen waarden plangebied	± 9°C	1 Bft	Licht bewolkt
22 maart 2021	10:00 - 12:00 uur	Cameravallen/Zoeken naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen en sporen, bepalen waarden plangebied	± 10°C	2 Bft	Licht bewolkt
8 april 2021	11:00 - 13:00 uur	Cameravallen/Zoeken naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen en sporen, bepalen waarden plangebied	± 11°C	2 Bft	Onbewolkt
26 april 2021	11:00- 14:00 uur	Cameravallen/Zoeken naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen en sporen, bepalen waarden plangebied	± 15°C	1 Bft	Onbewolkt
7 juli 2021	11:30 - 15:00 uur	Zoeken naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen en sporen, bepalen waarden plangebied	± 23°C	1 Bft	Onbewolkt

3.3 Onderzoek kleine marterachtigen

Het onderzoek naar kleine marterachtigen heeft plaatsgevonden in de periode maart-april 2021. De onderzoeksmaterialen zijn op 9 maart 2021 geplaatst en op 26 april 2021 weer verwijderd.

Het leefgebied van kleine marterachtigen hangt zeer sterk samen met de aanwezigheid van voldoende prooidieren en dekking. Over het algemeen hebben ze voorkeur voor kleinschalige, structuurrijke, extensief beheerde, agrarische cultuurlandschappen met voldoende verbindende lijnvormige landschapselementen, dekking en de aanwezigheid van verblijfplaatsen en prooidieren. Het aanvullend onderzoek naar kleine marterachtigen richt zich op de aanwezigheid van kleine marterachtigen zoals wezel, hermelijn en bunzing in- en rondom het onderzoeksgebied. Wanneer deze soorten aanwezig zijn moet er van uit gegaan worden dat het leefgebied de volgende functies vervult:

- ⊙ Foerageergebied met voldoende dekking
- ⊙ Verbindingen met leefgebieden
- ⊙ Rust- en voortplantingsplaatsen

Uit de natuurtoets is naar voren gekomen dat meerdere soorten marters niet uit te sluiten zijn, dus is gebruikt gemaakt van een combinatie van onderzoeksmethoden. De methodiek van het inventariseren is uitgevoerd conform de 'Handreiking Kleine Marterachtigen Noord-Brabant' van de Provincie Noord-Brabant (Bouwens, 2017). Er zijn 3 methodes gebruikt; wildcamera's (met een jigglers (lokstofhouder) met kattenvoer en lokstof), Mostela's en sporenbuizen, zie Figuur 7. De volgende materialen zijn ingezet:

- ⊙ 3 cameravallen, 3 Mostela's, 15 sporenbuizen.

Figuur 7 Onderzoeksmaterialen v.l.n.r.: sporenbuis, Mostela en cameraval

Tussentijds, om de twee weken, zijn driemaal de camera's uitgelezen en de sporenbuizen gecontroleerd op sporen. Zie Tabel 3 en Figuur 8 voor de specificaties en locaties van de onderzoeksmaterialen.

Tabel 3 Specificaties onderzoeksmaterialen in het onderzoeksgebied

Type	Code/Nummer	Coördinaten
Cameraval	CV02	52.007465, 5.785208
Cameraval	CV06	52.008796, 5.786107
Cameraval	CV08	52.008005, 5.785869
Mostela	MO4	52.007798, 5.785275
Mostela	MO8	52.008552, 5.784807
Mostela	MO10	52.008887, 5.786145
Sporenbuis	5	52.008037, 5.785738
Sporenbuis	13	52.008004, 5.785896
Sporenbuis	6	52.007981, 5.786015
Sporenbuis	45	52.007602, 5.785624
Sporenbuis	34	52.007522, 5.785298
Sporenbuis	22	52.007333, 5.785085
Sporenbuis	9	52.007502, 5.784019
Sporenbuis	19	52.007740, 5.784189
Sporenbuis	32	52.007925, 5.784305
Sporenbuis	36	52.008159, 5.784499
Sporenbuis	24	52.008395, 5.784684
Sporenbuis	23	52.008502, 5.785008
Sporenbuis	7	52.008450, 5.785165
Sporenbuis	35	52.008766, 5.785963
Sporenbuis	37	52.008698, 5.786183

Figuur 8 Locaties van de geplaatste onderzoeksmaterialen: 3 cameravallen, 3 Mostela's en 15 sporenbuizen

3.4 Onderzoek sleedoornpag

Onderzoek naar sleedoornpag vindt plaats door te zoeken naar de waardplant (sleedoor) en vervolgens eitjes op sleedoor. De volwassen vlinders en rupsen zijn namelijk zeer lastig waar te nemen. Omdat sleedoorpag in het ei-stadium overwintert, kan in de bladloze periode (november-maart), wanneer eventuele eitjes goed zichtbaar zijn, het onderzoek plaatsvinden. Het onderzoek is uitgevoerd conform de standaard onderzoeksmethode van De Vlinderstichting.

De onderzoekslocatie is gedurende een eenmalig veldbezoek onderzocht tijdens voor de soorten gunstige weersomstandigheden, zie Tabel 4 voor de specificaties van het bezoek.

Tabel 4 Data uitgevoerde veldbezoeken onderzoek sleedoorpag

Datum	Tijdstip	Type onderzoek	Temperatuur	Windkracht	Bewolking
9 maart 2021	10:00 - 15:00 uur	Zoeken naar waardplant en eitjes	$\pm 9^{\circ}\text{C}$	1 Bft	Licht bewolkt

3.5 Onderzoek grote parelmoervlinder

Onderzoek naar grote parelmoervlinder vindt plaats door te zoeken naar de waardplant (viooltjes waaronder hondsviooltje) gedurende de bloeiperiode in mei-juni en het zoeken naar imago's in juli. Rupsen van deze soort zijn lastig te inventariseren.

Het onderzoek is uitgevoerd conform inventarisatiemethodes van De Vlinderstichting.

De onderzoekslocatie is gedurende drie veldbezoeken onderzocht tijdens voor de soorten gunstige weersomstandigheden, zie Tabel 5 voor de specificaties van het bezoek.

Tabel 5 Data uitgevoerde veldbezoeken onderzoek grote parelmoervlinder

Datum	Tijdstip	Type onderzoek	Temperatuur	Windkracht	Bewolking
16 juni 2021	13:30 - 16:00 uur	Zoeken naar waardplanten	± 25°C	1 Bft	Onbewolkt
7 juli 2021	13:30 - 15:15 uur	Zoeken imago's bij zonnige omstandigheden	± 23°C	2 Bft	Onbewolkt
21 juli 2021	10:00 - 12:00 uur	Zoeken naar imago's bij zonnige omstandigheden	± 27°C	1 Bft	Onbewolkt

3.6 Onderzoek bosparelmoervlinder

Onderzoek naar bosparelmoervlinder vindt plaats door te zoeken naar de waardplant (hengel) gedurende de bloeiperiode in juni-augustus en het zoeken naar imago's in juni-juli. Rupsen van deze soort zijn lastig te inventariseren.

Het onderzoek is uitgevoerd conform inventarisatiemethodes van De Vlinderstichting.

De onderzoekslocatie is gedurende twee veldbezoeken onderzocht tijdens voor de soorten gunstige weersomstandigheden, zie Tabel 5 voor de specificaties van het bezoek.

Tabel 5 Data uitgevoerde veldbezoeken onderzoek bosparelmoervlinder

Datum	Tijdstip	Type onderzoek	Temperatuur	Windkracht	Bewolking
16 juni 2021	13:30 - 16:00 uur	Zoeken naar waardplanten en imago's bij zonnige omstandigheden	± 25°C	1 Bft	Onbewolkt
7 juli 2021	13:30 - 15:15 uur	Zoeken naar waardplanten en imago's bij zonnige omstandigheden	± 23°C	2 Bft	Onbewolkt

3.7 Onderzoek kommavlinder

Tijdens het eerder uitgevoerde veldbezoek is vastgesteld dat één van de waardplanten van kommavlinder, schapengras, aanwezig is in het plangebied. Onderzoek naar kommavlinder vindt plaats door te zoeken naar imago's in half juli-half augustus. Rupsen van deze soort zijn lastig te inventariseren.

Het onderzoek is uitgevoerd conform inventarisatiemethodes van De Vlinderstichting.

De onderzoekslocatie is gedurende twee veldbezoeken onderzocht tijdens voor de soorten gunstige weersomstandigheden, zie Tabel 5 voor de specificaties van het bezoek.

Tabel 5 Data uitgevoerde veldbezoeken onderzoek kommavlinder

Datum	Tijdstip	Type onderzoek	Temperatuur	Windkracht	Bewolking
21 juli 2021	10:00 - 12:00 uur	Zoeken naar waardplanten en imago's bij zonnige omstandigheden	± 27°C	1 Bft	Onbewolkt
16 augustus 2021	12:00 - 14:00 uur	Zoeken naar waardplanten en rupsen	± 19°C	1 Bft	Onbewolkt

3.8 Onderzoek teunisbloempijlstaart

Teunisbloempijlstaart is een nachtvlindersoort die afkomstig is uit het zuiden van Europa. Het is een zogenaamde trekvlinder die spontaan op bepaalde plaatsen kan opduiken. De soort lijkt vooral in Limburg sinds half jaren '90 bezig te zijn met een flinke opmars. De vlinders zijn nachtactief en worden daarom zelden gezien. Onderzoek naar de soort bestaat om die reden ook uit het zoeken naar rupsen op waardplanten. De rupsen komen voor op vier soorten waardplanten, namelijk teunisbloem, basterdwederik, wilgenroosje en kattenstaart. De rupsen zijn aanwezig in de maanden juni t/m september. De rupsen doorlopen een aantal stadia waarbij de dieren van formaat en kleur veranderen. Het onderzoek vindt plaats naar de rupsen in latere stadia, omdat deze vanwege hun grootte beter vindbaar zijn. Omdat in september de rupsen zich ondergronds gaan verpoppen is het noodzaak het onderzoek naar de grotere rupsen plaats te laten vinden in juli en augustus. Zowel in juli als in augustus is dan ook een veldbezoek uitgevoerd, zie Tabel 5.

Tabel 5 Data uitgevoerde veldbezoeken onderzoek teunisbloempijlstaart

Datum	Tijdstip	Type onderzoek	Temperatuur	Windkracht	Bewolking
21 juli 2021	10:00 - 12:00 uur	Zoeken naar waardplanten en imago's bij zonnige omstandigheden	± 27°C	1 Bft	Onbewolkt
16 augustus 2021	12:00 - 14:00 uur	Zoeken naar waardplanten en rupsen	± 19°C	1 Bft	Onbewolkt

4 Resultaten

4.1 Flora

Gedurende de veldbezoeken is intensief gezocht naar bloeiende exemplaren van kleine schorseneer, zandwolfsmelk en groot spiegelklokje in en direct rondom het plangebied. Geen van deze soorten is aangetroffen in en direct rondom het plangebied. Standplaatsen van deze soorten zijn dan ook in het plangebied uit te sluiten.

4.2 Das

Gedurende de veldbezoeken zijn er geen burchten, pootafdrukken of andere sporen van das in het plangebied aangetroffen. Verblijfplaatsen van das zijn binnen het plangebied uit te sluiten.

Op 16 maart is eenmalig een passerende das vastgelegd op een wildcamera in het plangebied (zie Figuur 9). Dit individu is aangetroffen langs de westelijke rand van het plangebied (zie Figuur 10). Deze vegetatiestrook bestaat uit braamstruweel en blijft na de voorgenomen ingreep in functie behouden. De soort is gedurende de rest van het onderzoek niet meer vastgelegd. De soort lijkt om bovenstaande redenen geen permanent gebruik te maken van het plangebied.

Kijkend naar het plangebied wordt gesteld dat het plangebied grotendeels ongeschikt is als foerageergebied (zie Figuur 11). Een groot gedeelte van het plangebied is geasfalteerd of anderszins verhard (meer dan 2 hectare) en bevat weinig tot geen foerageermogelijkheden voor das. Ongeveer 0,3 hectare van het plangebied bevat potentieel foerageergebied voor das (voornamelijk in het najaar) in de vorm van (braam)struweel met enkele kastanjebomen. Dat de soort is aangetroffen op een wildcamera die direct langs een naastgelegen aardappelakker is gelokaliseerd, lijkt geen toeval. De soort kan op deze akker foerageren naar peulvruchten en regenwormen als stapelvoedsel.

Kijkend naar recente gegevens van bezette dassenburchten in Gelderland (Vink & Schröder, 2021), dan is te zien dat er ten noorden, oosten en westen van het plangebied bezette burchten aanwezig zijn. Deze burchten liggen allen op een minimumafstand van 1 kilometer afstand van het plangebied. In de directe omgeving van deze burchten en de omgeving van het plangebied is een grote diversiteit aan kleinschalige, bedekkende, verbindende landschapselementen aanwezig waar das jaarrond voedsel kan vinden zoals bos(schages), bomenlanen, akkers, weilanden, voetbalvelden, natuurgebieden (Reijerscamp) en boomgaarden (zie Figuur 12). Zowel kwalitatief als kwantitatief zijn hier significant meer (honderden hectares) voor das belangrijke foerageermogelijkheden aanwezig dan in het plangebied (0,3 hectare).

Op basis van bovenstaande gegevens wordt beoordeeld dat het plangebied geen essentieel onderdeel uitmaakt van het foerageergebied van das.

Figuur 9 Op 16 maart is eenmalig een passerende das vastgelegd op een wildcamera langs de westelijke rand van het plangebied

Figuur 10 Locatie aangetroffen das op wildcamera

Figuur 11 Een groot gedeelte van het plangebied is geasfalteerd of anderszins verhard en ongeschikt als foerageergebied voor das (links). Direct rondom het plangebied (rechts) is een grote diversiteit van kleinschalige landschapselementen aanwezig waar das zowel kwalitatief als kwantitatief meer foerageermogelijkheden heeft dan in het plangebied

Figuur 12 Rondom het plangebied is een grote diversiteit aan kleinschalige landschapselementen aanwezig zoals bos(schages), bomenlanen, akkers, weilanden, voetbalvelden, natuurgebieden en boomgaarden

4.3 Kleine marterachtigen

Alle onderzoekseenheden zijn driemaal gecontroleerd: op 22 maart 2021, 8 april 2021 en 26 april 2021. Gedurende de onderzoeksperiode zijn bunzing, wezel en hermelijn niet aangetroffen en kunnen verblijfplaatsen en/of essentieel leefgebied van deze soorten worden uitgesloten in het plangebied.

4.3.1 Cameravallen

Tijdens het onderzoek zijn er op de cameravallen geen bunzing, wezel en hermelijn aangetroffen. Verblijfplaatsen en essentieel leefgebied van marterachtigen kunnen dan ook in het plangebied worden uitgesloten.

Tijdens de eerste controleronde is steenmarter aangetroffen op CV06. Vaste verblijfplaatsen van steenmarter worden verwacht bij de schuurtjes ten noorden van het plangebied, dit deel zal niet door de voorgenomen ingreep worden aangetast. Gezien de afwezigheid van dergelijke bebouwing in het plangebied, de alternatieven in de directe omgeving van het plangebied en de opportunistische aard van de soort kan met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid uitgesloten worden dat het aan te tasten gedeelte van het plangebied deel uitmaakt van het essentieel leefgebied.

Overige soorten die zijn waargenomen op de wildcamera's zijn: haas, bosmuis, vos, bruine rat, huiskat, roodborst, koolmees, zanglijster, heggemus, merel, vink en keep (zie Figuur 13).

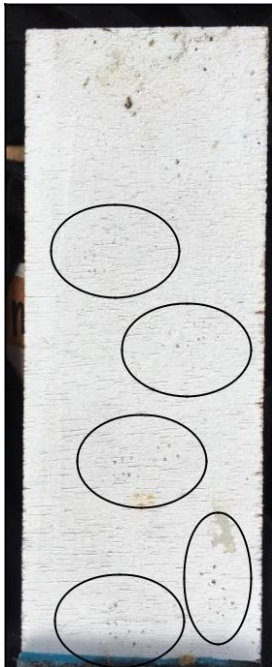
Figuur 13 Vos (links) en keep (rechts) bij jigler met kattenvoer voor wildcamera CV06 en CV02

4.3.2 *Mostela's*

In de *Mostela's* zijn geen kleine marterachtigen aangetroffen. Volgens recent onderzoek is gebruik van *Mostela's* een zeer betrouwbare methode voor het aantonen van aanwezigheid van kleine marterachtigen (Mos & Hofmeester, 2020). Omdat deze gedurende het onderzoek niet zijn aangetroffen kunnen kleine marterachtigen worden uitgesloten. De overige soorten die zijn waargenomen in de *Mostela's* zijn woelmuizen.

4.3.3 *Sporenbuizen*

In de sporenbuizen zijn geen sporen van (kleine) marterachtigen aangetroffen. Alleen prenten en uitwerpselen van bosmuis en woelmuizen werden aangetroffen (zie Figuur 14).

Figuur 14 Voetprenten van een bosmuis (omcirkeld) in een sporenbuis.

4.3.4 *Aanvullende informatie*

Na de eerste controleronde is geconstateerd dat de jigler bij CV08 was verdwenen. Deze is direct op de locatie vervangen. Na het bekijken van de camerabeelden bleek de jigler te zijn meegenomen door een vos. Omdat er gedurende het onderzoek op zowel de wildcamera' en andere sporenbuizen als in de *Mostela's* geen enkele sporen van kleine marters zijn aangetroffen, kan worden aangenomen dat het onderzoek nog steeds heeft voldaan.

4.4 Sleedoornpage

Tijdens het veldbezoek in maart is op enkele locaties langs de randen van het plangebied sleedoorn aangetroffen (zie Figuur 15). De aanwezige sleedoorn stond ten tijde van het veldbezoek nog niet in bloei waardoor eventueel aanwezige eitjes van sleedoorn duidelijk konden worden waargenomen. Desondanks zijn er geen eitjes van sleedoornpage op deze waardplanten aangetroffen. Vaste rust- en verblijfplaatsen en/of essentieel leefgebied van sleedoornpage kan om die reden in het plangebied worden uitgesloten.

Figuur 15 Ondanks dat er langs de randen van het plangebied sleedoorn aanwezig is, zijn er geen eitjes van sleedoornpage aangetroffen

4.5 Grote parelmoervlinder

Tijdens het eerste veldbezoek zijn gedurende de bloeiperiode geen waardplanten (viooltjes) van grote parelmoervlinder aangetroffen. Tijdens het tweede en derde veldbezoek zijn er eveneens geen imago's van grote parelmoervlinder aangetroffen in het plangebied. Vaste rust- en verblijfplaatsen en/of essentieel leefgebied van grote parelmoervlinder kan om die reden in het plangebied worden uitgesloten.

4.6 Bosparelmoervlinder

Tijdens de veldbezoeken zijn gedurende de bloeiperiode wel waardplanten (hengel) van bosparelmoervlinder aangetroffen in zuiden van het plangebied. Echter zijn er ondanks intensief zoeken tijdens de veldbezoeken geen imago's van bosparelmoervlinder aangetroffen in het plangebied. Vaste rust- en verblijfplaatsen en/of essentieel leefgebied van bosparelmoervlinder kan om die reden in het plangebied worden uitgesloten.

4.7 Kommavlinder

Ondanks dat er in het zuiden van het plangebied één van de waardplanten van kommavlinder (schapengras) is aangetroffen, zijn tijdens de veldbezoeken geen imago's van kommavlinder in het plangebied aangetroffen. Vaste rust- en verblijfplaatsen en/of essentieel leefgebied van kommavlinder kan om die reden in het plangebied worden uitgesloten.

4.8 Teunisbloempijlstaart

Tijdens de veldbezoeken is in het plangebied zeer veel bloeiende teunisbloem en op enkele locaties wilgenroosje (waardplanten) aangetroffen (zie Figuur 16). Desondanks zijn er geen rupsen van teunisbloempijlstaart op deze planten aangetroffen. Vaste rust- en verblijfplaatsen en/of essentieel leefgebied van teunisbloempijlstaart kan om die reden in het plangebied worden uitgesloten.

Figuur 16 Ondanks dat er in het plangebied veel teunisbloem (links) en op enkele locaties wilgenroosje (rechts) aanwezig is, zijn er geen rupsen van teunisbloempijlstaart aangetroffen

4.9 Algemene broedvogels

Tijdens het aanvullend onderzoek is vastgesteld dat in het plangebied meerdere algemene vogels aanwezig zijn met rustplaatsen of in gebruik zijnde nesten.

5 Effectenbeoordeling

5.1 Effecten op beschermde soorten

Uit de resultaten van het onderzoek komt naar voren dat er geen standplaatsen van de beschermde plantensoorten kleine schorseneer, zandwolfsmelk of groot spiegelklokje voorkomen in de invloedssfeer van het voornemen. Daarnaast komt naar voren dat er in de invloedssfeer van het plan geen voortplantings- of rustplaatsen of bijbehorende essentiële onderdelen van het leefgebied voorkomen van das, steenmarter, bunzing, wezel, hermelijn, sleedoornpage, grote parelmoervlinder, bosparelmoervlinder, kommavlinder en teunisbloempijlstaart. Hoewel één zichtwaarneming is gedaan van een das en één zichtwaarneming van een steenmarter, is er geen sprake van een essentieel onderdeel van het leefgebied van deze soorten binnen de invloedssfeer van de activiteiten (zie ook hoofdstuk 5). Verstoring van sporadisch aanwezige exemplaren is mogelijk, maar leidt niet tot doden of verwonden. De exemplaren zullen simpelweg vluchten naar elders.

Er zijn tijdens het aanvullend onderzoek wel verschillende algemene broedvogels aangetroffen. Door het kappen van bomen of verwijderen van vegetatie kunnen in gebruik zijnde nesten of rustplaatsen worden verstoord of vernield.

5.2 Kans op overtreding

In de invloedssfeer van de voorgenomen activiteiten komen exemplaren voor van das en steenmarter. Met betrekking tot de das en steenmarter kunnen exemplaren worden verstoord. Verstoring van exemplaren van soorten genoemd in art. 3.10 Wnb is echter geen verbodsbepaling. Wel geldt de zorgplicht die stelt dat effecten redelijkerwijs zoveel mogelijk moeten worden voorkomen, beperkt of ongedaan moeten worden gemaakt (art. 1.11 Wnb). De zorgplicht kan worden aangehouden door algemene voorzorgsmaatregelen (zie paragraaf 5.4).

Verder zijn er in gebruik zijnde nesten en rustplaatsen van verschillende soorten vogels in de invloedssfeer van de activiteiten aangetroffen. Er zijn geen vogels met jaarrond beschermde nesten aangetroffen. Op de soorten met een jaarrond beschermd nest na zijn de in gebruik zijnde nesten en rustplaatsen van vogels buiten de gebruiksperiode niet beschermd. Gedurende de gebruiksperiode geldt een algeheel verbod op het beschadigen en vernielen van nesten en rustplaatsen en het zodanig verstoren van deze plaatsen dat dit ten koste gaat van de functionaliteit (art. 3.1, lid 2). Er is geen wettelijk vastgestelde periode als gebruiksperiode. Voor de wet is er sprake van een gebruiksperiode als er sprake is van een broedgeval of rustende vogel. Zonder het treffen van maatregelen kunnen verbodsbepalingen worden overtreden. Door het treffen van algemene voorzorgsmaatregelen kan overtreding worden voorkomen (zie paragraaf 5.4).

Verstoring van exemplaren van vogels is alleen verboden als dit leidt tot een wezenlijke invloed op de staat van instandhouding van de betreffende soorten (Art. 3.1, lid 4 en 5 Wnb). Er zijn geen zodanig zeldzame of kwetsbare vogelsoorten aangetroffen dat er sprake zou kunnen zijn van een wezenlijke invloed als exemplaren worden verstoord. Overtreding van deze verbodsbepalingen is niet aan de orde.

5.3 Vrijstellingsmogelijkheden

Algemene vrijstelling

De 'algemene vrijstelling', zoals opgenomen in de Omgevingsverordening van de provincie Gelderland, is niet van toepassing op das, steenmarter of vogels. Hier kan geen gebruik van worden gemaakt.

Werken volgens gedragscode

Een vrijstelling door te werken conform een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode is niet noodzakelijk. Door het treffen van maatregelen kan overtreding van verbodsbepalingen worden voorkomen (zie paragraaf 5.4).

5.4 Mogelijkheden om overtreding te voorkomen of te beperken (mitigatie)

De hieronder opgenomen mitigerende maatregelen zijn gericht op het voorkómen van overtreding van de verboden met betrekking tot das, steenmarter en vogels in de Wnb voorafgaand en tijdens de uitvoering van de activiteiten:

- Direct voorafgaand aan de werkzaamheden dient onderzocht te worden of er in gebruik zijnde nesten of rustplaatsen aanwezig zijn. Vooraf maatregelen nemen om te voorkomen dat vogels gaan nestelen of rusten is toegestaan, mits er geen sprake is van aanwezigheid van vogels met jaarrond beschermde nesten.
- Vestiging van soorten wordt voorkomen door bijvoorbeeld vegetatie te verwijderen voorafgaand aan de voortplantingsperiode, door zeer regelmatig de vegetatie kort te maaien, het ophangen van linten, zakken, ultrasoon geluid.
- Er wordt rustig gewerkt in één richting, zodat dieren de werklocatie kunnen verlaten naar een locatie waar voldoende dekking aanwezig is en alternatief leefgebied beschikbaar is.
- Werkzaamheden vinden in eerste instantie overdag plaats om verstoring door verlichting te voorkomen. Als werkzaamheden 's nachts worden uitgevoerd, wordt enkel de werkplek verlicht en uitstraling naar de omgeving voorkomen.
- Bomen, struiken en gebouwen buiten het plangebied maar binnen de invloedssfeer met nestlocaties en/of vaste rustplaatsen van vogels, en de directe leefomgeving die rust en beschutting biedt, worden gemarkeerd en ontzien tijdens de werkzaamheden. Verstoring dient voorkomen te worden.

5.5 Maatregelen om effecten ongedaan te maken (compensatie)

Niet van toepassing.

5.6 Noodzaak aanvraag ontheffing beschermde soorten en verbodsbepalingen

Niet van toepassing. Door het treffen van mitigerende maatregelen, kan overtreding van verbodsbepalingen worden voorkomen en is een (aanvullende) ontheffing niet noodzakelijk.

6 Conclusie + aanbeveling

Gedurende het onderzoek zijn kleine schorseneer, zandwolfsmelk, groot spiegelklokje, bunzing, wezel, hermelijn, sleedoornpage, grote parelmoervlinder, bosparelmoervlinder, kommavlinder en teunisbloempijlstaart niet aangetroffen. Standplaatsen, vaste rust- en verblijfplaatsen en essentieel leefgebied van deze soorten kunnen in het plangebied worden uitgesloten.

Gedurende het onderzoek is eenmalig een das op een wildcamera vastgelegd langs de westelijke rand van het plangebied. Deze vegetatiestrook zal in functie behouden blijven. Tevens wordt na veld- en literatuuronderzoek het plangebied gekenmerkt als een niet-essentieel onderdeel van het foerageergebied van das. Niet-essentieel onderdelen van het foerageergebied van das worden niet beschermd onder de Wet natuurbescherming. Er is dan ook geen sprake van een overtreding van verbodsbepalingen.

Gedurende het onderzoek is ook steenmarter eenmalig op een wildcamera vastgelegd. Vaste verblijfplaatsen van steenmarter worden verwacht bij de schuurtjes ten noorden van het plangebied, dit deel zal niet door de voorgenomen ingreep worden aangetast. Gezien de afwezigheid van dergelijke bebouwing in het plangebied, de alternatieven in de directe omgeving van het plangebied en de opportunistische aard van de soort kan met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid uitgesloten worden dat het aan te tasten gedeelte van het plangebied deel uitmaakt van het essentieel leefgebied van steenmarter.

Tijdens het aanvullend onderzoek zijn verschillende algemene broedvogels aangetroffen. Het is dan ook van belang te allen tijde rekening te houden met het algemene broedseizoen van vogels (zie paragraaf 5.4).

Buiten de eerder ingediende ontheffingsaanvraag voor zandhagedis, hazelworm en ringslang, worden er voor bovengenoemde soorten geen verbodsbepalingen van de Wnb overtreden en is een aanvulling op de ontheffing niet noodzakelijk.

Wel wordt geadviseerd om voorafgaand aan de werkzaamheden een ecologisch werkprotocol te laten opstellen waarin onder andere de zorgplicht nader is uitgewerkt. In paragraaf 5.4 staan daarvoor maatregelen aangegeven.

7 Literatuur

- BIJ12. (2017a). Kennisdocument Das, versie 1.0 BIJ12 juli 2017
- Bouwens, S. (2017). Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming. Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch.
- BRO (2018). Nader ecologisch veldonderzoek levendbarende hagedis en zandhagedis - Duitsekampweg, Wolfheze.
- Broekhuizen, S., Spoelstra, K et.al. 2016. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Naturalis Biodiversity Center, Leiden. EIS Kenniscentrum. Insecten en andere ongewervelden, Leiden.
- Creemers R.C.M. & van Delft J.J.C.W. (2009). De amfibieën en reptielen van Nederland, - Nederlandse fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden
- Ministerie van Economische Zaken, 2016. Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, Lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt. Versie 1.3.
- Mos, J., Hofmeester, T.R. (2020). The *Mostela*: an adjusted camera trapping device as a promising non-invasive tool to study and monitor small mustelids. *Mamm Res*.
- Netwerk Groene Bureaus (2017). Soorteninventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming. [pdf-document]. Versie juli 2017
- Schoot, van de M.J.I.C. & Koen, M., (2018). Quickscan flora en fauna ; Duitsekampweg te Wolfheze. BRO, Boxtel.
- Vink, H. & Schröder, J. (2021). Decline of the number of occupied badger (*Meles meles*) setts in the Veluwe region (the Netherlands) and its possible causes. *Lutra* 64 (1), pp. 5-18

Bijlage 1 Wettelijk kader

Wet natuurbescherming

Vanaf 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. De Wet natuurbescherming vervangt drie wetten, namelijk de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet. De bevoegdheid ligt grotendeels bij de provincies. Zij zijn verantwoordelijk voor de toetsing van werkzaamheden en activiteiten bij bijvoorbeeld Natura 2000-gebieden (de gebiedsbeschermingsbepalingen) en dier- en plantensoorten (de soortenbeschermingsbepalingen). Alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid blijft het Rijk bevoegd gezag.

De Wet natuurbescherming is onder te verdelen in 3 onderdelen: de bescherming van Natura 2000-gebieden, de bescherming van soorten en de bescherming van houtopstanden.

Bescherming van Natura 2000-gebieden

Natura 2000-gebieden in Nederland zijn onderdeel van een Europees netwerk aan natuurgebieden waar belangrijke flora en fauna duurzaam beschermd worden. Al deze gebieden zijn belangrijk om de Europese biodiversiteit te waarborgen. De in Nederland aangewezen Natura 2000-gebieden worden beschermd onder de Wet natuurbescherming, voorheen de Natuurbeschermingswet 1998. In Nederland zijn er ruim 160 natuurgebieden aangewezen als Natura 2000-gebieden. Voor ieder Natura 2000-gebied zijn er een instandhoudingsdoelstellingen opgesteld voor specifieke habitattypen en fauna in het aanwijzingsbesluit. De instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd in termen van behoud/uitbreiding van de omvang van het habitatype of leefgebied en behoud/verbetering van de kwaliteit van het habitatype of het leefgebied. Bij vogels is vaak ook een doelaantal opgenomen voor het aantal broedparen of aantal vogels (bij overwinterende soorten). Dit aantal zegt ook vooral iets over de benodigde draagkracht van het Natura 2000-gebied. Bij soorten is vaak ook een doelstelling voor de populatie opgenomen, in termen van behoud of uitbreiding. In het Natura 2000-beheerplan worden de instandhoudingsdoelen in ruimte en tijd uitgewerkt.

Zodra een gebied is aangewezen, dient voor alle projecten die het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar kunnen brengen (een significant negatief effect) een vergunning te worden aangevraagd. Dit geldt niet alleen voor ingrepen binnen deze beschermde gebieden, maar ook voor ingrepen daarbuiten als deze een (negatief) effect hebben op de instandhoudingsdoelen. Een vergunning moet worden aangevraagd bij de provincie of het Rijk (RVO). Bij een omgevingsvergunning kan de aanvraag worden aangehaakt voor beschermde gebieden, dan is de gemeente veelal het bevoegd gezag.

Bescherming van soorten

Er zijn in de basis van de Wet natuurbescherming 3 soortenbeschermingsregimes van toepassing:

- vogelsoorten van de Vogelrichtlijn (paragraaf 3.1 Wnb),
- strikt beschermde soorten conform de Habitatrichtlijn bijlage IV, Conventie van Bern bijlage I en II en de Conventie van Bonn bijlage I (paragraaf 3.2 Wnb), en
- de andere beschermde soorten, genoemd in bijlage A en B van de wet (paragraaf 3.3 Wnb).

De beschermingsregimes en bijbehorende verbodsbepalingen zijn hieronder nader toegelicht.

Beschermingsregime Vogelrichtlijn

Hieronder vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn. Handelingen die de wet verbiedt zijn:

- Artikel 3.1 lid 1: Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen;
- Artikel 3.1 lid 2: Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, beschadigen of nesten van vogels weg te nemen;

- Artikel 3.1 lid 3: Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben;
- Artikel 3.1 lid 4 en lid 5: het is verboden vogels opzettelijk te verstoren, tenzij de verstoring niet wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort.

De verbodsbepalingen met betrekking tot nesten en rustplaatsen hebben in de regel alleen betrekking op nesten en rustplaatsen die in gebruik zijn. Onder de bescherming van deze plaatsen worden ook de essentiële onderdelen van het leefgebied verstaan die nodig zijn om het nest of rustplaats ecologisch gezien te laten functioneren. De verbodsbepalingen gelden niet als de nesten en rustplaatsen niet meer in gebruik zijn. Voor enkele soorten die ieder jaar terug keren naar hetzelfde nest of van het nest afhankelijk zijn geldt dat deze jaarrond beschermd zijn.

Onder bepaalde voorwaarden mogen de verboden handelingen wel uitgevoerd worden. Er is dan een ontheffing of vrijstelling nodig. Er zijn vrijstellingen vastgesteld per provinciale verordening of ministeriële regeling. Daarnaast geldt er een vrijstelling als aantoonbaar wordt gewerkt conform een toepasbare en een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Gelden er geen vrijstellingen, dan is een ontheffing nodig om verbodsbepalingen te mogen overtreden. Een ontheffing kan bij de provincie of het Rijk worden aangevraagd, afhankelijk van het gezag dat bevoegd is voor ontheffingverlening voor de handeling (het Rijk alleen voor ‘interprovinciale handelingen’, zoals handelingen door Rijkswaterstaat, Defensie of handelingen aan hoofd(spoor)wegen). Een ontheffing kan verkregen worden als er wordt voldaan aan de volgende criteria (art. 3.3, lid 4 Wnb):

- a. er geen andere bevredigende oplossing is;
- b. er een geldig belang is:
 - in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
 - in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
 - ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
 - ter bescherming van flora of fauna;
 - voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
 - om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan;
- c. en als de handelingen niet leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort.

Beschermingsregime Habitatrichtlijn

Soorten die staan in de Habitatrichtlijn bijlage IV, het Verdrag van Bern bijlage I en II en bijlage I van het Verdrag van Bonn. Handelingen die de wet verbiedt zijn:

- Artikel 3.5 lid 1: Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, met uitzondering van de soorten, bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
- Artikel 3.5 lid 2: Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren;
- Artikel 3.5 lid 3: Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen;
- Artikel 3.5 lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
- Artikel 3.5 lid 5: Het is verboden plantensoorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Belangrijke noot is dat onder de bescherming van voortplantings- en rustplaatsen ook de essentiële onderdelen van het leefgebied worden verstaan die nodig zijn om deze ecologisch gezien te laten functioneren.

Onder bepaalde voorwaarden mogen de verboden handelingen wel uitgevoerd worden. Er is dan een ontheffing of vrijstelling nodig. Er zijn vrijstellingen vastgesteld per provinciale verordening of ministeriële regeling. Daarnaast geldt er een vrijstelling als aantoonbaar wordt gewerkt conform een toepasbare en een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Gelden er geen vrijstellingen, dan is een ontheffing nodig om verbodsbepalingen te mogen overtreden. Een ontheffing kan bij de provincie of het Rijk worden aangevraagd, afhankelijk van het gezag dat bevoegd is voor ontheffingverlening voor de handeling (het Rijk alleen voor 'interprovinciale handelingen', zoals handelingen door Rijkswaterstaat, Defensie of handelingen aan hoofd(spoor)wegen). Een ontheffing kan verkregen worden als er wordt voldaan aan de volgende criteria (art. 3.8, lid 5 Wnb):

- a. er geen andere bevredigende oplossing is;
- b. er een geldig belang is:
 - in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
 - in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
 - voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
 - om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben;
- c. er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Beschermingsregime andere beschermde soorten

Dit zijn de soorten die genoemd worden in de bijlage van Wet natuurbescherming. Onder dit beschermingsregime is het verboden om:

- Artikel 3.10 lid 1, onderdeel a: in het wild levende dieren opzettelijk te doden of te vangen;
- Artikel 3.10 lid 1, onderdeel b: Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen;
- Artikel 3.10 lid 1c: vaatplanten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Voor deze soorten gelden in principe dezelfde vrijstellings- en ontheffingscriteria als bij het beschermingsregime Habitatrichtlijn, maar zijn er een groot aantal aanvullende wettelijke belangen opgenomen om vrijstelling of ontheffing te kunnen verlenen. Provincies hebben de bevoegdheid om bij provinciale verordening vrijstelling te verlenen voor andere beschermde soorten. Er is dan geen ontheffing nodig voor werkzaamheden. Wel blijft de zorgplicht geldig. De vrijstelling verschilt per provincie en geldt in het algemeen voornamelijk voor ruimtelijke ingrepen, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik.

De totale [Lijst beschermde soorten Wnb](#) is te vinden op de website van NatuurInclusief.¹

¹ <https://www.natuurinclusief.nl/kennisloket/>

In hele specifieke gevallen zijn bepaalde handelingen bij wet uitgezonderd van de verbodsbepalingen die hiervoor zijn genoemd. Deze gevallen zijn niet in dit beknopte overzicht opgenomen, voor zover niet relevant voor deze toetsing.

Zorgplicht

Voor alle soorten geldt de zorgplicht. De bescherming van soorten gaat uit van de intrinsieke waarde van alle dieren en planten. Daar moet zorgvuldig mee omgaan worden. Daarom is de zorgplicht in artikel 1.11 van de wet opgenomen. De zorgplicht houdt in dat iedereen ‘voldoende zorg’ in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving en voor Natura 2000-gebieden. Voorkomen, beperken en ongedaan maken van nadelige effecten (= geen effect op de gunstige staat van instandhouding) zijn hierbij sleutelwoorden.

Houtopstanden

Het hoofdstuk Houtopstanden in de Wet natuurbescherming is de implementatie van de oude Boswet in de wet. De Boswet had tot doel om bossen te beschermen. Hoewel de Wnb nog steeds als doel heeft om bossen en houtopstanden te beschermen, zijn er meer mogelijkheden om vrijstelling of ontheffing te krijgen van de herplantplicht.

De handhaving ligt in principe bij de provincies en in sommige gevallen (bijv. handelingen van Rijkswaterstaat, Defensie) bij het Ministerie van LNV, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

Uitgangspunt is dat wat bos is in principe bos moet blijven. Er mag dus geen netto oppervlakte bos verdwijnen. De bescherming van houtopstanden heeft betrekking op alle beplantingen van bomen groter dan 10 are, en op rijbeplanting van meer dan 20 bomen. Dit geldt voor beplantingen buiten de bebouwde kom houtopstanden (zie daarvoor het bestemmingsplan van de betreffende gemeente). Deze wijkt vaak af van de bebouwde kom verkeerswet (!), hoewel er steeds meer gemeenten deze komgrenzen samentrekken.

Uitzonderingen van beplantingen die niet onder de boswet vallen (art. 4.1 Wnb) zijn;

- houtopstanden binnen de bebouwde kom houtopstanden (dan geldt alleen de APV);
- houtopstanden op erven of in tuinen;
- fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar;
- kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande wegbeplantingen, beplantingen langs waterwegen, en eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen bedoeld voor de productie van houtige biomassa (indien ten minste eens per tien jaar worden geoogst, bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare en zijn aangelegd na 1 januari 2013).

Ook het dunnen en afzetten van hakhout en grienden is toegestaan.

Meldingsplicht

Wanneer een houtopstand gekapt wordt, of er andere maatregelen genomen worden die (eventueel indirect) tot het verminderen van het oppervlakte bos leiden, geldt een meldingsplicht. De provincie kan aan de hand van een kapmelding ervoor kiezen om een kapverbod op te leggen, voor ten hoogste vijf jaar, ter bescherming van bijzondere natuur- of landschapswaarden.

Indien wordt gewerkt met een goedgekeurde gedragscode, geldt er geen meldingsplicht of verplichting om binnen 3 jaar te herplanten (art. 4.4, lid 1, onderdeel d en art. 4.4, lid 2). Een gedragscode wordt goedgekeurd, als daarin een werkwijze is opgenomen die waarborgt dat:

- er geen afbreuk wordt gedaan aan bijzondere natuur- of landschapswaarden;
- de te vellen houtopstanden geen deel uitmaken van een boskern;
- herbeplanting op een bosbouwkundig verantwoorde wijze plaatsvindt;
- de grond waarop herbeplanting plaatsvindt ten minste dezelfde kwaliteit heeft als de grond waarop de gevelde houtopstand zich bevond;
- de grond waarop de herbeplanting plaatsvindt ten minste een gelijke oppervlakte heeft als de grond waarop de gevelde houtopstand zich bevond.

Een voorbeeld van een dergelijke gedragscode is de Gedragscode houtopstanden en hakhoutbeheer van TenneT.

Herplantplicht

Daarnaast geldt voor boskap een herplantplicht. Aan de herplantplicht moet zijn voldaan binnen drie jaar na kap. Geldt er een herplantplicht, maar kan deze niet worden uitgevoerd op het oorspronkelijke perceel, dan kan er compensatie plaatsvinden door de herplant te realiseren op een ander perceel. De voorwaarden om van deze mogelijkheid gebruik te mogen maken (bijvoorbeeld overcompensatie) verschillen per provincie. Zo heeft provincie Utrecht een compensatiebank opgezet om op gewenste plekken te kunnen herplanten en een initiatiefnemer niet zelf op zoek hoeft naar een perceel voor compensatie.

Vrijstellingen of ontheffingsmogelijkheden

De herplantplicht van bos geldt niet voor:

- maatregelen ten behoeve van natuurontwikkelingen (in het kader van het halen van instandhoudingsdoelstellingen N2000 en opgelegde mitigatie of compensatie in het kader van vergunningen of ontheffingen)
- creëren of onderhouden van brandgangen
- houtkap voor biomassa-plantages (art. 4.4, lid 1, onderdeel a t/m c Wnb).

Ook kunnen provincies vrijstellingsregels of nadere regels voor een ontheffing opstellen voor de herplantplicht. Daarnaast zijn er in de meeste provincies wel meer vrijstellingsmogelijkheden voor natuurontwikkeling, waaronder voor de ontwikkeling van gewenste natuurbeheertypen of als houtopstanden verloren gaan door vernatting door natuurlijke processen of anti-verdrogingsmaatregelen.

Natuurnetwerk Nederland

Naast de bescherming van gebieden door de Wet natuurbescherming, is er tevens sprake van een beleidsmatige bescherming van bepaalde natuurgebieden waar rekening mee moet worden gehouden bij ruimtelijke ingrepen. Dit betreft de bescherming van het Natuurnetwerk Nederland (NNN).

Begrenzing

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN; tot voor kort: Ecologische Hoofdstructuur (EHS)) werd in 1990 geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan (NBP). De benaming NNN komt voort uit het Natuurpact van 18 september 2013. Daarin zijn tussen het Rijk en de provincies nieuwe afspraken gemaakt, waaronder over de herijking van de EHS en de nieuwe benaming NNN.² Het NNN is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur (plant en dier) in feite voorrang heeft. Het netwerk moet voorkomen dat planten en dieren door isolatie van gebieden uitsterven en dat de Nederlandse biodiversiteit afneemt. Het NNN is samengesteld uit:

- Natura 2000-gebieden, bestaande uit natuurgebieden, reservaten en natuurontwikkelingsgebieden en (robuuste) verbindingen.
- Landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheersgebieden).

² Zie: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brieven/2013/09/18/natuurpact-ontwikkeling-en-beheer-van-natuur-in-nederland>

- Grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en de Waddenzee).

Het is lang de bedoeling geweest dat het NNN in 2018 helemaal gerealiseerd zou zijn, maar inmiddels is duidelijk dat dit niet haalbaar is. Het kabinet Rutte-Asscher heeft in het onderhandelingsakkoord van 20 september 2011 aangegeven dat de provincies het NNN in 2021 afronden. Het ambitieniveau is bovendien verminderd, zo worden vermoedelijk de robuuste verbindingen niet gerealiseerd. Los van de daadwerkelijke realisatie is de bescherming van de aangewezen zones in principe wel al van kracht, ook indien die zones nog niet zijn ingericht.

In de Nota Ruimte is de globale begrenzing van de voormalige Ecologische Hoofdstructuur (bruto-EHS) weergegeven. Deze is door de provincies verder uitgewerkt tot de netto-EHS, met concrete gebiedsbegrenzings. Per provincie verschilt verder de exacte uitwerking, beschermingsmethode en eventuele aanwijzing van aanvullende beschermde gebieden. Dit kan soms enige verwarring opleveren. Bovendien werken diverse provincies sinds de verminderde Rijksambitie voor het NNN aan een aparte provinciale hoofdstructuur, waarvoor andere regels gelden.

De verwarring wordt soms nog verder vergroot doordat het NNN overal doorvertaald moet worden in de gemeentelijke bestemmingsplannen, waarbij elke gemeente de vrijheid heeft om eigen keuzes te maken voor de gebruikte terminologie en onderverdeling. De bestemmingsplannen weerspiegelen uiteindelijk de definitieve uitwerking en hieruit berust dan ook de uiteindelijke juridische doorwerking.

Toetsingskader

Nee-tenzij beginsel

Voor het NNN geldt het toetsingskader van het Structuurschema Groene Ruimte 1995 (SGR). Dit is overgenomen in de Nota Ruimte en later in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) dat het NNN in oktober 2012 heeft opgenomen. Het Barro voorziet in de juridische borging van het nationaal ruimtelijk beleid. Het compensatiebeginsel van de NNN in het Barro is per provincie verder uitgewerkt in het provinciaal natuurbeleid. Het Barro stelt dat ruimtelijke ingrepen moeten worden getoetst op mogelijke negatieve effecten voor de aanwezige natuur- en landschapswaarden. Voor het gehele NNN geldt het 'nee, tenzij beginsel'. Op grond van dit beginsel dient directe of indirecte aantasting van bos- en natuurgebied (door een ingreep in het NNN) waar mogelijk te worden voorkomen.

Spelregels EHS

Eind 2007 hebben de toenmalige Ministeries van LNV en VROM en de provincies de 'Spelregels EHS' uitgebracht. Dit is een al oud beleidskader voor het compensatiebeginsel, de EHS saldobenadering en het herbegrenzen van de EHS, maar in de meeste situaties nog steeds leidend. Op grond van de Spelregels EHS wordt niet alleen gekeken naar actuele natuurwaarden, maar ook naar ecologische potenties. Deze spelregels gelden ook voor de nieuwe term NNN. Deze natuurwaarden of 'wezenlijke kenmerken en waarden' inclusief de bijbehorende abiotische en biotische randvoorwaarden worden vastgelegd in de vorm van natuurdoelen. De provincies hebben deze wezenlijke kenmerken en waarden vastgelegd in het provinciaal natuurbeleid. Deze natuurdoelen zijn per provincie vastgelegd. Sinds 1 januari 2010 zijn alle provinciale doelen omgezet naar één landelijke index (Index Natuur en Landschap).

Los van nuanceverschillen en verschillen in formulering in de bestemmingsplannen geldt in principe overal het 'nee-tenzij'-principe voor aantasting van het NNN. Aantasting is niet toegestaan, tenzij aan specifieke voorwaarden wordt voldaan. Er is ook vrijwel altijd een compensatieverplichting in het provinciaal beleid opgenomen. Voor kleine aantastingen is financiële compensatie soms mogelijk, voor grotere aantastingen is vaak zowel compensatie in oppervlakte als in 'kwaliteit' noodzakelijk. Bij aantasting van meer bijzondere typen natuur of natuur met een lange ontwikkelingstijd (bijv. bos) is meestal compensatie van een groter oppervlak verplicht (oppervlakte toeslag).

Externe werking

In de brief van 3 december 2004 heeft de minister van LNV, mede namens de minister van VROM, besloten om in de Nota Ruimte het 'Nee, tenzij'-regime op gebieden in de nabijheid van het NNN te laten vervallen (TK 29 576, nr. 12). In een brief van 5 juni 2008 heeft de minister van LNV nogmaals aangegeven dat ingrepen buiten het NNN niet worden beoordeeld op hun effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden binnen het NNN (TK 29 576, nr. 12). In de beantwoording van een aantal vragen van de vaste Kamercommissie voor LNV in 2008 is expliciet tot uitdrukking gebracht dat dit 'Nee-tenzij' regime niet van toepassing is op ingrepen buiten het NNN die gevolgen kunnen hebben voor het NNN zelf, de zogenaamde 'externe effecten' (TK 29576, nr. 52). Dit betekent overigens wel, dat bij een ingreep in het NNN, ook rekening gehouden moet worden met indirecte effecten, zoals geluidsverstoring.

Hoewel de Minister heeft aangegeven dat externe werking niet hoeft te worden getoetst, zijn er echter een aantal provincies die de toetsing van de externe werking het NNN wel hebben opgenomen in de provinciale verordening (bijv. provincie Noord-Brabant). Het betreft dan geen 'nee-tenzij' principe, maar een 'ja-mits' principe, waarbij er niet hoeft te worden getoetst aan alternatieven of nut en noodzaak. Hoewel de Spelregels EHS richtinggevend is, is het provinciaal beleid daarmee leidend voor de toetsing (voor zover zij niet minder stringent zijn dan de landelijke Barro).

Besluit

Van Wanrooij- Van Schijndel Bouw- en Ontwikkelingsmaatschappij
De heer F. Kremer
Postbus 4
5386 ZG Geffen

Datum

5 januari 2022

Zaaknummer

2021-002762

Onderwerp

Wet natuurbescherming -
soortbescherming

Inlichtingen bij

Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad

1 van 16

Locatie

Duitsekampweg te Wolfheze

Gemeente

Renkum

Activiteit

Realisatie 50 nieuwbouwwoningen

Beste meneer Kremer,

Hierbij ontvangt u een definitief besluit over bovengenoemde aanvraag. Wij verlenen u gedeeltelijk deze ontheffing.

De bijlagen zijn onderdeel van dit besluit

Bijlage 1 bevat een toelichting op ons besluit. Ook zijn de voorschriften van deze ontheffing beschreven in bijlage 1. In bijlage 2 is een kaart van het projectgebied en het compensatiegebied opgenomen. Neem alle bijlagen goed door.

Definitief besluit

Wij verlenen u deze ontheffing. U ontvangt nu het definitieve besluit. Wij publiceren dit besluit op www.overheid.nl. Diegenen die een zienswijze hebben ingediend en andere belanghebbenden kunnen in beroep gaan tegen het besluit.

Datum

5 januari 2022

Zaaknummer

2021-002762

Blad

2 van 16

Meer informatie

Heeft u nog vragen? Kijk daarvoor op [gelderland.nl](https://www.gelderland.nl). U kunt ook contact opnemen met het Provincieloket via telefoonnummer 026 359 99 99. Houdt u het zaaknummer van deze brief bij de hand. We kunnen u dan sneller helpen.

Met vriendelijke groet,
namens Gedeputeerde Staten van Gelderland,

Pauline Reijnen
Afdelingsmanager Vergunningverlening en Handhaving

Documentnummers inzage stukken:

03422340, 03462049, 03536356, 03546469, 03572567

Bijlagen

- Bijlage 1 – Toelichting besluit
- Bijlage 2 – Kaart projectgebied en compensatiegebied

Beroep

Diegenen die een zienswijze hebben ingediend en andere belanghebbenden kunnen binnen zes weken na de dag waarop het besluit ter inzage is gelegd hiertegen een beroepschrift indienen bij de rechtbank Gelderland (Postbus 9030, 6800 EM Arnhem). Zij die partij zijn in de hoofdzaak kunnen bij de voorzieningenrechter van de rechtbank Gelderland (Postbus 9030, 6800 EM Arnhem) een verzoek indienen om een voorlopige voorziening te treffen.

Voor individuele burgers (niet voor advocaten en ook niet voor gemachtigden namens een bedrijf of een organisatie) bestaat de mogelijkheid digitaal beroep of een verzoek om een voorlopige voorziening in te dienen. Meer informatie kunt u vinden op www.rechtspraak.nl.

Voor het behandelen van een verzoek om een voorlopige voorziening wordt griffierecht geheven. Over de hoogte en de wijze van betaling van het griffierecht kunt u informatie verkrijgen bij de rechtbank Gelderland via telefoonnummer (088) 361 2000 of op www.rechtspraak.nl.

BIJLAGE 1

Beslissing van GEDEPUTEERDE STATEN VAN GELDERLAND op het verzoek van Van Wanrooij– Van Schijndel Bouw- en Ontwikkelingsmaatschappij, 5386 ZG Geffen, hierna te noemen de aanvrager, van 25 februari 2021 om een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming, hierna de Wnb.

De opbouw van deze beslissing is als volgt:

- Allereerst worden de ingediende *aanvraag en het procesverloop* toegelicht;
- Daarna volgt het *besluit* met inbegrip van de voorschriften;
- Onder het kopje '*beoordeling*' wordt de onderbouwing van het besluit gegeven;
- De beslissing wordt afgesloten met een *conclusie en overige verplichtingen*.

AANVRAAG EN PROCESVERLOOP

Op 25 februari 2021 ontvingen wij een aanvraag van Van Wanrooij- Van Schijndel Bouw- en Ontwikkelingsmaatschappij voor een ontheffing in het kader van hoofdstuk 3 van de Wnb op grond van artikel 3.5 lid 1, 2 en lid 4 voor het opzettelijk vangen van de zandhagedis, het opzettelijk beschadigen of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de zandhagedis en het opzettelijk verstoren van de zandhagedis en artikel 3.10 lid 1a en 1b voor het opzettelijk vangen van de hazelworm en de ringslang en het opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de hazelworm en de ringslang.

Op 12 mei 2021 ontvingen wij een aanvulling op de aanvraag. Er wordt aanvullend ontheffing aangevraagd voor artikel 3.6, lid 2 van de Wnb voor het anders dan voor verkoop onder zich hebben of vervoeren van de zandhagedis en artikel 3.34, lid 1 van de Wnb voor het uitzetten van de hazelworm, ringslang, zandhagedis en het konijn.

De ontheffing wordt aangevraagd op basis van de in de wet genoemde belangen van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten en in het algemeen belang.

De aanvraag maakt deel uit van deze ontheffing.

Er is voor het aangevraagde project niet eerder een ontheffing verleend.

Er wordt geen gebruik gemaakt van een gedragscode.

Op 5 augustus 2021 hebben wij van de aanvrager aanvullende stukken ontvangen waarom wij per e-mail van 27 juli 2021 hebben verzocht. Op 13 september 2021 hebben wij van de aanvraag aanvullende informatie ontvangen waarom wij per e-mail van 19 augustus 2021 hebben verzocht.

Naar aanleiding van de terinzagelegging van het ontwerpbesluit van 6 oktober 2021 is een zienswijze binnengekomen. Deze zienswijze is geen aanleiding geweest om het besluit te wijzigen.

Er heeft een toets plaatsgevonden naar de effecten van het project en de stikstofdepositie op het Natura 2000-gebied. Er is aangegeven dat een vergunning is aangevraagd en deze is vergund.

Op deze aanvraag is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing verklaard.

Datum
5 januari 2022

Zaaknummer
2021-002762

Blad
4 van 16

BESLUIT

Gedeputeerde Staten van Gelderland

HEBBEN BESLOTEN

gelet op artikel 3.8 lid 1 en lid 5, artikel 3.9 lid 1 en lid 2 en artikel 3.10 lid 2 van de Wet natuurbescherming

ONTHEFFING TE WEIGEREN

zoals aangevraagd door
Van Wanrooij-Van Schijndel Bouw en Ontwikkelingsmaatschappij, Postbus 4, 5386 ZG Geffen;

voor de verbodsbepalingen genoemd in het gestelde in artikel 3.34, lid 1, van de Wet natuurbescherming, voor wat betreft het uitzetten van het konijn;

ONTHEFFING TE VERLENEN

aan Van Wanrooij- Van Schijndel Bouw- en Ontwikkelingsmaatschappij, Postbus 4, 5386 ZG Geffen;

voor de soorten, verbodsbepalingen en wettelijke belangen zoals weergegeven in tabel 1 en de vangmiddelen zoals weergegeven in tabel 2

Tabel 1 Soorten, verboden en belangen

Soort	Verbod		Belang
Zandhagedis (<i>Lacerta agilis</i>)	Artikel 3.5, lid 1	Het opzettelijk vangen	A
	Artikel 3.5 lid 2	Het opzettelijk verstoren	
	Artikel 3.5 lid 4	Het opzettelijk beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen	
	Artikel 3.6 lid 2	Het anders dan voor verkoop onder zich hebben of vervoeren	
	Artikel 3.34 lid 1	Het uitzetten van dieren	
Hazelworm (<i>Anguis fragilis</i>)	Artikel 3.10 lid 1a	Het opzettelijk vangen	B
	Artikel 3.10 lid 1b	Het opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen	
	Artikel 3.34 lid 1	Het uitzetten van dieren	
Ringslang (<i>Natrix helvetica</i>)	Artikel 3.10 lid 1a	Het opzettelijk vangen	B
	Artikel 3.10 lid 1b	Het opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen	
	Artikel 3.34 lid 1	Het uitzetten van dieren	

Datum
5 januari 2022

Zaaknummer
2021-002762

Blad
5 van 16

Belang:

A: Artikel 3.8 lid 5b onder 3 van de Wnb: in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

B: Artikel 3.10 lid 2 onder h van de Wnb: in het algemeen belang.

Tabel 2 Vangmiddelen

Soort	Verbod	middel
Zandhagedis Hazelworm Ringslang	Vangen	Vangpotten of vangemmers; Platen in combinatie met handvang; Stropjes

Aan deze ontheffing zijn op grond van artikel 5.3 van de Wet natuurbescherming de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

1. De ontheffing geldt voor de Duitsekampweg te Wolfheze in het plangebied zoals aangegeven in figuur 1 van bijlage 2.
2. De werkzaamheden moeten uiterlijk 30 november 2026 uitgevoerd zijn.
3. De ontheffing geldt uitsluitend voor de soorten, verboden en belangen zoals weergegeven in tabel 1 en voor de middelen zoals weergegeven in tabel 2.
4. De ontheffinghouder dient direct contact op te nemen met de provincie Gelderland indien er verbodsbepalingen worden overtreden, waarvoor geen ontheffing is verleend. Dit kan het geval zijn als er negatieve effecten optreden op soorten waarvoor geen ontheffing is verleend of als er onverwachte negatieve effecten van de activiteiten optreden. Dit kan via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2021-002762.
5. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-) personen. De ontheffinghouder blijft verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
6. De in voorschrift 5 genoemde (rechts)personen beschikken op de plaats waar de activiteiten van de ontheffing worden uitgevoerd over een (digitale) kopie van deze ontheffing, en tonen deze op verzoek aan de daartoe bevoegde toezichthouders en opsporingsambtenaren.
7. De in voorschrift 5 genoemde (rechts)personen zijn op de hoogte van de inhoud en het doel van deze ontheffing en de daaraan verbonden voorschriften, zodanig dat zij daar ook invulling en uitvoering aan kunnen geven.
8. Indien de ontheffinghouder de ontheffing in zijn geheel wil overdragen dan dient voor deze naamswijziging toestemming te worden gevraagd bij de provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2021-002762.
9. Minimaal twee weken voor aanvang van de werkzaamheden waarvoor de ontheffing is verleend moet melding worden gedaan van de datum van start van de werkzaamheden bij de provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2021-002762.

Datum

5 januari 2022

Zaaknummer

2021-002762

Blad

6 van 16

10. De voorgenomen werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige¹ op het gebied van de hazelworm, ringslang en de zandhagedis.
11. Minimaal twee weken voor aanvang van de werkzaamheden waarvoor de ontheffing is verleend, dient door de ontheffinghouder een ondertekende opdrachtbevestiging van de ecologische begeleiding te worden verstrekt aan de provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2021-002762. In de opdrachtbevestiging dient een omschrijving van de ecologische begeleiding, de naam en het telefoonnummer van de ecologisch deskundige te worden vermeld.
12. De ontheffinghouder is er verantwoordelijk voor dat de ecologisch deskundige tijdens het aanbrengen van de mitigerende maatregelen en de ecologische begeleiding alle bevindingen bijhoudt in een logboek. In het logboek wordt vermeld op welke data de deskundige aanwezig was, welke werkzaamheden zijn uitgevoerd en begeleid, en hoeveel exemplaren en verblijfplaatsen van welke beschermde soorten op welke locatie zijn waargenomen. Tevens dienen er duidelijke foto's van de werkzaamheden en de geplaatste voorzieningen te worden opgenomen in het logboek. Het logboek moet altijd aanwezig zijn op de projectlocatie en dient door de ontheffinghouder op verzoek van een toezichthouder direct te worden overhandigd.
13. Het logboek dient door de ontheffinghouder uiterlijk twee weken na afronding van de werkzaamheden aan de provincie Gelderland te worden verstrekt via post@gelderland.nl, onder vermelding van zaaknummer 2021-002762.

Soortspecifieke voorschriften

14. Alle mitigerende maatregelen zoals genoemd in tabel 2 en die zijn opgenomen in bijlage 3 van deze ontheffing dienen te worden uitgevoerd.
15. De deskundige zoals genoemd in voorschrift 10 begeleidt in elke geval het plaatsen of aanbrengen van mitigerende maatregelen, het ongeschikt maken van leefgebied en verblijfplaatsen en het wegvangen van individuen van de hazelworm, ringslang en de zandhagedis.
16. Voorafgaand aan de werkzaamheden in het plangebied wordt een compensatiegebied ingericht voor de hazelworm, ringslang en de zandhagedis. Dit dient te worden uitgevoerd zoals beschreven in de bij de aanvraag gevoegde rapportage 'Compensatieplan zandhagedis & Co Johanna Hoeve, Wolfheze' (Beijk, 2021). Het compensatiegebied dient functioneel te zijn alvorens dieren weggevangen worden uit het plangebied.

¹ De provincie Gelderland verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie, habitats en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en ((soort)specifieke) ecologische kennis heeft. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.

Met betrekking tot soorten of specifieke soorten kan als deskundige ook iemand worden aangemerkt die:

- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

Datum

5 januari 2022

Zaaknummer

2021-002762

Blad

7 van 16

17. Het wegvangen dient uitgevoerd te worden bij gunstige weersomstandigheden. Dit houdt in dat het zonnig en droog met zijn met niet teveel wind. De temperatuur moet tussen 12°C en 25°C liggen.
18. Langs de te plaatsen afrastering dienen vangemmers ingegraven te worden op een maximale onderlinge afstand van 30 meter. In de bodem moeten afwateringsgaten worden aangebracht om te voorkomen dat er water in de emmers blijft staan. Daarnaast moet er zand en strooisel worden aangebracht waaronder de dieren kunnen schuilen. De rand van de emmers moet aansluiten op de omliggende bodem. Als de weersvoorspellingen niet goed zijn en er geen controlerende plaats gaat vinden, dienen de emmers afgesloten te worden.
19. De gevangen dieren dienen zo snel mogelijk, maar in ieder geval binnen een dagdeel te worden uitgezet in geschikt habitat. Indien de dieren in zogenaamde slangenzakken worden bewaard, dient het uitzetten binnen een uur plaats te vinden. Oververhitting dient voorkomen te worden. De ecologisch deskundige dient te bepalen welke locatie het best geschikt is voor het uitzetten van de dieren.

BEOORDELING VAN DE AANVRAAG

Project

In de aanvraag beschreven project

In het plangebied was houtzagerij Willemsen gevestigd. Het bedrijf is jaren geleden verhuisd en sindsdien ligt het terrein braak. In verband met instortingsgevaar is op aanwijzing van de gemeente in 1997/1998 reeds de bovenbouw van de houtzagerij gesloopt. Nu betreft het plangebied een terrein wat grotendeels bestaat uit verruigd gebied met een verharding van asfalt. De initiatiefnemer is voornemens binnen het plangebied vijftig nieuwbouwwoningen te realiseren. Hiervoor worden in de huidige plannen enkele bomen gekapt. De prognose is om in het laatste kwartaal van 2022 te starten met bouwrijp maken en in het eerste kwartaal van 2023 te starten met de bouwwerkzaamheden. Voorafgaand aan de start van de werkzaamheden wordt een compensatiegebied aangelegd voor de hazelworm, ringslang en de zandhagedis. Voor dit compensatiegebied is een perceel gekozen op circa 1.200 meter afstand van het plangebied. Om perceel in te kunnen richten, worden de aanwezige konijnen gevangen en buiten het perceel losgelaten en vervolgens de voedselrijke bodem tot de minerale bodem afgegraven. Daarna worden de benodigde elementen in het gebied aangebracht om het geschikt te maken voor de betreffende soorten. In het laatste kwartaal van 2022 wordt gestart met bouwrijp maken van het plangebied.

Onderzoek

In de aanvraag beschreven wijze van uitvoering van het onderzoek

Het uitgevoerde onderzoek naar beschermde soorten is beschreven in hoofdstuk 3 op pagina 7 van de bij de aanvraag gevoegde rapportage 'Nader ecologisch veldonderzoek levendbarende hagedis en zandhagedis – Duitsekampweg, Wolfheze' (BRO, 2018) en in de aanvullende informatie van 13 september 2021. Als vooronderzoek heeft literatuuronderzoek plaatsgevonden (NDFF/verspreidingsatlassen). Het nader onderzoek naar reptielen heeft plaatsgevonden in 2018 op basis van de kennisdocumenten van BIJ12 en de soortinventarisatieprotocollen van het Netwerk Groene Bureaus. In 2021 is aanvullend onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van beschermde flora, kleine marterachtigen, de das en verschillende vlindersoorten.

Vanuit het vooronderzoek is geconcludeerd dat de aanwezigheid van de levendbarende hagedis en de zandhagedis binnen het plangebied niet uitgesloten kon worden. Het plangebied zou niet geschikt zijn voor de ringslang, gladde slang en de hazelworm. Er is nader onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van de levendbarende hagedis en de zandhagedis door middel van het uitvoeren van drie veldbezoeken in mei 2018, met behulp van platen in het plangebied die een maand van tevoren zijn neergelegd op potentieel geschikte locaties.

In de aanvraag beschreven ecologische waarden

In april en mei 2018 zijn drie veldbezoeken uitgevoerd. Hierbij zijn zeven waarnemingen van de zandhagedis gedaan. Dit betroffen jonge en halfvolwassen dieren. Tevens zijn juvenielen van de hazelworm en de ringslang aangetroffen onder platen. Binnen het plangebied is leefgebied van de hazelworm, ringslang en de zandhagedis aanwezig. Het plangebied heeft mogelijk een voortplantingsfunctie voor de hazelworm en de zandhagedis. Door het ontbreken van broeihopen is voortplanting van de ringslang binnen het plangebied uitgesloten. Er wordt gesteld dat van geen van de betreffende soorten een zelfstandige populatie aanwezig kan zijn in het plangebied door de marginale geschiktheid van het terrein. Migratie en dispersie vindt waarschijnlijk plaats via de spoorbermen ten zuiden van het plangebied.

Niet aangetroffen zijn:

- jaarrond beschermde nesten, vleermuizen, amfibieën, overige zoogdieren, beschermde planten, vissen, vlinders en ongewervelden.

Datum

5 januari 2022

Zaaknummer

2021-002762

Blad

9 van 16

In de aanvraag beschreven effecten van het project op de ecologische waarden

Door de herinrichtingswerkzaamheden worden verblijfplaatsen van de hazelworm, ringslang en de zandhagedis beschadigd en vernield en worden individuen van de soorten opzettelijk verstoord.

In de aanvraag beschreven preventieve maatregelen om effecten te voorkomen

Door het plangebied voor de kwetsbare voortplantingsperiode van de betreffende soorten ongeschikt te maken en aanwezige individuen weg te vangen, wordt doden en verwonden voorkomen.

In de aanvraag beschreven gedragscode

Uit de aanvraag blijkt dat geen gebruik gemaakt wordt van een gedragscode.

Nu preventieve maatregelen, ter voorkoming van overtreding van de in hoofdstuk 3 van de Wnb vermelde verboden, niet voldoende in deze aanvraag zijn opgenomen en er geen gedragscode van toepassing is, is voor het uitvoeren van de aangevraagde activiteit een ontheffing nodig.

In de aanvraag beschreven mitigerende maatregelen

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de hazelworm, ringslang en de zandhagedis te beperken, worden maatregelen voorgesteld. De mitigerende maatregelen zijn beschreven in hoofdstuk 6 op pagina 13 tot en met 16 van de bij de aanvraag gevoegde rapportage 'Activiteitenplan zandhagedis, hazelworm & ringslang, Boven Heide te Wolfheze' (Brouwer, 2021) en in de op 12 mei 2021 aangeleverde rapportage 'Compensatieplan zandhagedis & Co, Johanna Hoeve, Wolfheze' (Beijk, 2021).

De maatregelen die de aanvrager dient uit te voeren zijn uitgewerkt in tabel 2 onder het kopje *Beoordeling* in deze ontheffing. In figuur 2 van bijlage 2 van deze ontheffing is de ligging van het aan te leggen compensatiegebied opgenomen.

Beoordeling*Beoordeling ecologisch onderzoek en de mitigerende maatregelen*

Wij hebben het ecologisch onderzoek beoordeeld. De aanwezigheid van de hazelworm en de ringslang is tijdens de quickscan uitgesloten. Hierdoor is het onderzoek niet conform de soortinventarisatieprotocollen van het Netwerk Groene Bureaus uitgevoerd voor wat betreft deze soorten. Het aantal veldbezoeken is te laag geweest en niet uitgevoerd in de meest optimale periode voor het aantreffen van deze soorten. De aanwezigheid van de hazelworm en de ringslang is aangetoond gedurende de veldbezoeken ten behoeve van de levendbarende hagedis en de zandhagedis. Doordat aanwezigheid van de soorten is aangetoond, is het uitgevoerde onderzoek voldoende geweest, ondanks dat het niet overeenkomt met de soortinventarisatieprotocollen van het Netwerk Groene Bureaus.

De voorgestelde mitigerende maatregelen zijn met enkele aanvullingen voldoende.

Voorafgaand aan de werkzaamheden in het plangebied wordt een compensatiegebied ingericht voor de hazelworm, ringslang en de zandhagedis om het verlies aan leefgebied te compenseren. Wij kunnen ons vinden in de realisatie van het compensatiegebied op voorwaarde dat deze wordt uitgevoerd zoals beschreven in de aanvraag. De inrichting van het compensatiegebied dient afgerond te zijn alvorens dieren weggevangen worden uit het plangebied. Dit hebben wij in de ontheffing opgenomen onder voorschrift 16.

Er wordt voorgesteld het plangebied in de winterrustperiode van de betreffende soorten ongeschikt te maken door de vegetatie kort te snoeien. Hierbij blijft de strooisellaag behouden. Tevens worden in deze periode herpetoplaten geplaatst in het plangebied. Als de weersomstandigheden gunstig zijn, worden de platen gecontroleerd en aanwezige individuen weggevangen. Vanaf medio april worden schermen geplaatst om te voorkomen dat individuen zich in het plangebied vestigen.

Datum

5 januari 2022

Zaaknummer

2021-002762

Blad

10 van 16

Het wegvangen dient uitgevoerd te worden bij gunstige weersomstandigheden. Dit houdt in dat het zonnig en droog moet zijn met niet teveel wind. De temperatuur moet tussen 12°C en 25°C liggen. Dit is in de ontheffing opgenomen onder voorschrift 17.

Langs de afrastering dienen vangemmers ingegraven te worden op een maximale onderlinge afstand van 30 meter. In de bodem moeten afwateringsgaten worden aangebracht om te voorkomen dat er water in de emmers blijft staan. Daarnaast moet er zand en strooisel worden aangebracht waaronder de dieren kunnen schuilen. De rand van de emmers moet aansluiten op de omliggende bodem. Als de weersvoorspellingen niet goed zijn en er geen controlerende plaats gaat vinden, dienen de emmers afgesloten te worden. Dit staat in de ontheffing onder voorschrift 18.

De gevangen dieren dienen zo snel mogelijk, maar in ieder geval binnen een dagdeel, te worden losgelaten in geschikt habitat. Indien de dieren in zogenaamde slangenzakken worden bewaard, dient het loslaten binnen een uur plaats te vinden. Oververhitting dient hierbij voorkomen te worden. De ecologisch deskundige dient te bepalen welke locatie geschikt is voor het uitzetten van de gevangen dieren. Dit is in de ontheffing opgenomen onder voorschrift 19.

Naar aanleiding van bovenstaande zijn alle uit te voeren mitigerende maatregelen in tabel 2 opgenomen.

Datum
5 januari 2022

Zaaknummer
2021-002762

Blad
11 van 16

Tabel 2 Overzicht van de mitigerende maatregelen.

Soorten waarop negatief effect wordt verwacht	Vermijden gevoelige periodes	Tijdelijke mitigatie	Ongeschikt maken of verjagen ruim vóór de ingreep	Permanente mitigatie
Hazelworm Ringslang Zandhagedis	Ongeschikt maken buiten de kwetsbare voortplantingsperiode (mei tot en met juli)	Voorafgaand aan de werkzaamheden wordt een compensatiegebied gerealiseerd voor de betreffende soorten. Dit compensatiegebied dient gerealiseerd en ingericht te worden zoals beschreven in de aanvraag. In figuur 2 van bijlage 2 is de locatie van het compensatiegebied weergegeven.	Tijdens de winterrustperiode wordt het groen in het plangebied gesnoeid om het perceel ongeschikt te maken. Om voldoende dekking te bieden blijft de strooisellaag liggen en worden herpetoplaten in het plangebied gelegd. Het plangebied wordt vanaf medio april afgerasterd om nieuwe vestiging van reptielen vanuit de omgeving te voorkomen. Aan de binnenzijde van de afrastering worden vangemmers ingegraven. Voor de start van de voortplantingsperiode worden de aanwezige individuen van de hazelworm, ringslang en de zandhagedis weggevangen m.b.v. herpetoplaten, vangemmers en eventueel stropjes. De afgevangen dieren dienen zo snel mogelijk te worden losgelaten in geschikt habitat.	Het compensatiegebied wordt duurzaam in stand gehouden. Het compensatiegebied wordt de eerste twee jaar na realisatie geschoond om het toekomstige beheer te bepalen. Indien struweel niet aanslaat dienen extra maatregelen te worden getroffen. De broeihopen van de ringslang dienen jaarlijks te worden gecontroleerd op functionaliteit. Indien nodig voor de functionaliteit wordt de broeihoop aangevuld of omgezet.

Andere bevredigende oplossing

Andere bevredigende oplossingen van het project zijn beschreven in hoofdstuk 8 op pagina 19 van de bij de aanvraag gevoegde rapportage 'Activiteitenplan zandhagedis, hazelworm & ringslang, Boven Heide te Wolfheze' (Brouwer, 2021).

Beoordeling van de andere bevredigende oplossingen

Het project is locatiegebonden omdat het gaat om de sloop van de resterende bebouwing van een voormalige houtzagerij en de realisatie van nieuwbouw op deze locatie. Het plangebied heeft geen functie meer en de ligging van het terrein, nabij de bebouwde kom van Wolfheze, biedt een geschikte locatie voor woningbouw. Deze nieuwlocatie vormt ook een aanzienlijke bijdrage aan de grote vraag naar woningen in de regio. Door de grote vraag naar woningen moet elke geschikte locatie worden gebruikt. Het perceel braak laten liggen is dan ook geen optie. Het terrein is aan het veruigen.

Datum

5 januari 2022

Zaaknummer

2021-002762

Blad

12 van 16

Als het niet ontwikkeld wordt, zal het op termijn verbossen en dan gaat het leefgebied van de beschermde soorten ook verloren. Nieuw leefgebied aanbieden binnen het plangebied behoort niet tot de mogelijkheden. Door de nieuwe functie zal teveel verstoring op de soorten plaatsvinden. Door eerst nieuw leefgebied te realiseren voordat het huidige wordt aangetast, wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de aanwezigheid van de betreffende soorten in het plangebied. Wij concluderen dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat.

Belang

Op pagina 10 en 11 van de bij de aanvraag gevoegde rapportage 'Activiteitenplan zandhagedis, hazelworm & ringslang, Boven Heide te Wolfheze' (Brouwer, 2021) is beschreven welke wettelijke belangen op het project van toepassing zijn.

Beoordeling van belangen

Er is een grote vraag naar woningen in Nederland. Met de subregio Arnhem e.o. is voor de komende 10 jaar een kwantitatieve horizon afgesproken: kwantitatief streven de gemeenten in de regio in de periode 2017- 2027 naar een netto toevoeging van circa 13.500 woningen. Het richtsnoer voor de gemeente Renkum is een toevoeging van ongeveer 900 woningen tot 2027. Wolfheze is een klein dorp met een behoorlijke middelduur en dure koopwoningvoorraad. In Wolfheze wordt in Plan Boven Heide de nadruk gelegd op het toevoegen van woningen vooral in de prijsklasse tussen de € 200.000 en € 350.000 en middeldure huurwoningen (€ 710 tot € 950). Er is ook behoefte aan het toevoegen van meergezinswoningen aan de woningvoorraad. Plan Boven Heide levert een significant aandeel aan de vraag naar deze woningen.

Wij kunnen instemmen met de in de aanvraag beschreven belangen. Het betreft de belangen die zijn weergegeven in tabel 1.

Gunstige staat van instandhouding

In hoofdstuk 7 op pagina 17 en 18 van de bij de aanvraag gevoegde rapportage 'Activiteitenplan zandhagedis, hazelworm & ringslang, Boven Heide te Wolfheze' (Brouwer, 2021) is beschreven in hoeverre de gunstige staat van de hazelworm, ringslang en de zandhagedis in het geding is door het geplande project.

*Beoordeling van de effecten op de staat van instandhouding van de desbetreffende soorten**Hazelworm*

Hazelworm is één van de meest verspreide reptielensoorten van Nederland en komt met uitzondering van Zeeland in het gehele land voor. In de Noordoostpolder en de Hollandse Duinen gaat het waarschijnlijk om uitzettingen. Gebieden met hoge dichtheden zijn de Veluwe, de Utrechtse Heuvelrug en Zuid-Limburg. De landelijke trend in zowel aantallen als verspreiding laat een matige toename zijn. De hazelworm heeft in de Rode Lijst de status 'thans niet bedreigd'. In de omgeving van het plangebied zijn meerdere waarnemingen van de hazelworm bekend. Dit betekent dat er een populatie van de soort aanwezig is in de omgeving. Het plangebied vormt geen optimaal geschikt leefgebied voor de hazelworm. Een groot deel van het plangebied is verhard en door gebrek aan dekking niet geschikt voor de soort. Ter compensatie van het verlies van het leefgebied in het plangebied wordt een compensatiegebied aangelegd die ingericht wordt voor onder andere de hazelworm. Het compensatiegebied zal niet direct geschikt zijn voor de hazelworm, maar tijdens de ontwikkeling van het gebied is er voldoende geschikt leefgebied in de omgeving beschikbaar. Door voorafgaand aan de werkzaamheden aanwezige hazelwormen weg te vangen en het plangebied ongeschikt te maken, wordt verwonden en doden voorkomen. Hiermee wordt voorkomen dat een negatief effect optreedt op de staat van instandhouding van de hazelworm.

Datum

5 januari 2022

Zaaknummer

2021-002762

Blad

13 van 16

Ringslang

Ringslang komt verspreid door Nederland voor maar de belangrijkste populaties bevinden zich in het midden en het noorden van Nederland. De landelijke trend is zowel in aantallen als verspreiding stabiel. De ringslang heeft in de Rode Lijst de status 'Kwetsbaar'. In de omgeving van het plangebied zijn meerdere waarnemingen van de afgelopen jaren bekend. Dit wijst erop dat er sprake is van een populatie in de omgeving. Het plangebied is marginaal geschikt voor de ringslang, onder andere door het ontbreken van voortplantingsplaatsen. Voor het verlies van het leefgebied in het plangebied wordt een compensatiegebied ingericht wat beter ingericht is voor de soort. Hiermee gaat het areaal aan leefgebied voor de ringslang er hoogstwaarschijnlijk op vooruit. Het compensatiegebied zal niet direct geschikt zijn voor de ringslang, maar gedurende de ontwikkeling van het gebied is er voldoende leefgebied in de omgeving beschikbaar. Door de aanwezigheid van de ringslang in de omgeving van het compensatiegebied kan er nog steeds uitwisseling plaatsvinden met andere satellietpopulaties. Door voorafgaand aan het bouwrijp maken te zorgen dat er geen individuen van de ringslang meer aanwezig zijn, wordt voorkomen dat dieren worden gedood of verwond. Hiermee is een negatief effect op de staat van instandhouding van de ringslang uitgesloten.

Zandhagedis

De zandhagedis is op nationaal niveau geen zeldzame soort. De hoogste dichtheden vindt men in de duinen, op de Wadden en op de hogere zandgronden zoals de Veluwe. Ondanks een afname in de periode van voor 1950 is er de afgelopen jaren weer een matige toename te zien. Het betreft hier vooral een toename in dichtheid op bestaande locaties. De toename kan waarschijnlijk verklaard worden door het positieve effect van klimaatverandering op het uitkomstpercentage van de eieren en het overlevingspercentage van de juvenielen. De zandhagedis heeft in de Rode Lijst nog wel de status 'Kwetsbaar'. In de omgeving van het plangebied zijn meerdere waarnemingen van de zandhagedis bekend. Het is dan ook aannemelijk dat de in het plangebied aanwezige individuen onderdeel uitmaken van een grotere populatie. Het plangebied vormt geen optimaal leefgebied voor de zandhagedis. Er zijn weinig plekken waar de soort kan opwarmen. Een deel van de verharding is geschikt doordat scheuren zijn ontstaan in het beton en hier open zandplekken zijn ontstaan en struweel zich heeft kunnen vestigen. Het verlies aan leefgebied van de zandhagedis wordt gecompenseerd door een perceel in te richten voor onder andere deze soort en geschikt te houden. Hierdoor is de aanwezigheid van geschikt leefgebied op lange termijn geborgd. Door voorafgaand aan de werkzaamheden de aanwezige zandhagedissen weg te vangen en het plangebied ongeschikt te maken, worden doden en verwonden van individuen voorkomen. Door aanwezigheid van de zandhagedis in de omgeving is voldoende garantie dat de populatie van de soort er niet op achteruitgaat. De staat van instandhouding is hiermee gegarandeerd.

Het uitvoeren van de maatregelen als bedoeld in de aanvraag leidt niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de hazelworm, ringslang en de zandhagedis. Wij kunnen hiermee instemmen.

Op basis van het voorgaande hebben wij bepaald voor welke (aangevraagde) soorten welke verbodsbepalingen worden overtreden. Deze zijn weergegeven in tabel 1. Voor deze soorten en verboden wordt de ontheffing verleend. Dit wijkt af van de aangevraagde soorten en verboden. Er wordt geen ontheffing verleend voor het uitzetten van het konijn. Voor het konijn geldt een vrijstelling voor het opzettelijk vangen in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling. De gevangen dieren worden binnen het bestaande leefgebied losgelaten, waardoor geen sprake is van uitzetten van het konijn,

Datum

5 januari 2022

Zaaknummer

2021-002762

Blad

14 van 16

Zienswijze

Naar aanleiding van het ontwerpbesluit is een zienswijze binnengekomen.

Zienswijze op het ontwerpbesluit van 6 oktober 2021

Natuurinclusief heeft, als adviseur van Van Wanrooij – Van Schijndel Bouw- en Ontwikkelingsmaatschappij, een zienswijze ingediend. In het ontwerpbesluit is een fout geslopen in de NAW-gegevens. Op een aantal plaatsen in het ontwerpbesluit is de vestiging van de initiatiefnemer verkeerd gespeld. Verder is in het ontwerpbesluit de looptijd van de ontheffing niet duidelijk terug te vinden. Tevens wordt gebruik gemaakt van de gelegenheid om de gewenste einddatum van de ontheffing door te geven, namelijk 30 november 2026. Tenslotte zijn er in de zienswijzen twee vragen opgenomen over de werkzaamheden, zoals opgenomen in voorschrift 2 en het feit dat op de aanvraag afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is verklaard. Nergens is terug te vinden op basis van welk wettelijk kader of jurisprudentie de UOV procedure van toepassing is verklaard op de aanvraag.

Reactie op de zienswijze

De verkeerde spelling van de NAW-gegevens is in het definitieve besluit aangepast. Tevens is de einddatum, zoals opgenomen in voorschrift 2 van de ontheffing, aangepast naar 30 november 2026. Na deze datum is het niet meer toegestaan werkzaamheden te verrichten die mogelijk een negatief effect veroorzaken op de beschermde soorten waarvoor de ontheffing is afgegeven. Dit betreffen de soorten zoals opgenomen in tabel 1. Ondanks dat het niet ingaat op de inhoud van het besluit gaan wij nader in op de onduidelijkheid over het van toepassing verklaren van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht op onderhavige aanvraag. In de Beleidsregels procedure besluitvorming Wet natuurbescherming Gelderland, bekendmaking 6 december 2016 - zaaknummer 2016-014580, is in artikel 1 opgenomen dat Gedeputeerde Staten van Provincie Gelderland afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht toepast bij de voorbereiding van beslissingen op een aanvraag om ontheffing op grond van de artikelen van hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming.

De zienswijze heeft niet geleid tot het aanpassen van het ontwerpbesluit.

Conclusie

Gelet op het voorgaande kan de gevraagde ontheffing worden verleend.

OVERIGE VERPLICHTINGEN

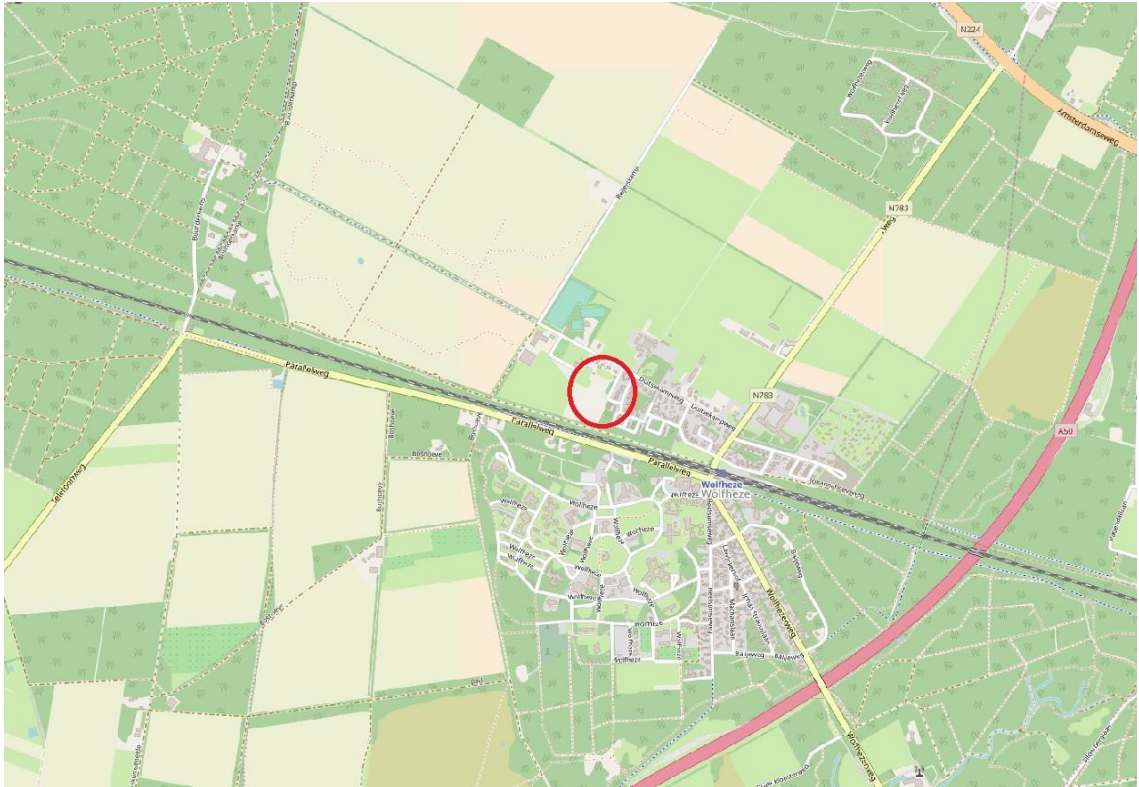
Wij wijzen u erop dat u zelf verantwoordelijk bent voor het verkrijgen van eventueel benodigde ontheffingen, vergunningen of toestemmingen op grond van andere wet- en regelgeving.

Datum
5 januari 2022

Zaaknummer
2021-002762

Blad
15 van 16

BIJLAGE 2

Figuur 1: plangebied binnen rode cirkel (Beijk, 2021)

Datum

5 januari 2022

Zaaknummer

2021-002762

Blad

16 van 16

Figuur 2: Ligging compensatiegebied (rode cirkel) ten opzichte van het plangebied (oranje cirkel)